

T. C.
İstanbul Üniversitesi
Adli Tıp Enstitüsü
Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

**İSTANBUL'DA YAŞAYAN 18-28 YAŞ ARASI ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET V
MADDE KULLANIMLARININ İLİŞKİLENDİRİLMESİ**

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

İtir TARI CÖMERT

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Neylan Ziyalar

**İstanbul
2007**

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak hazırlanmıştır.

Bana bu alanda çalışma olanağı sağlayan Adli Tıp Enstitüsü Müdürü Sayın Prof. Dr. İmdat Elmas'a;

Çalışmam süresince bana çok destek olan ve yol gösteren, benimle bilgilerini paylaşan ve benimle sadece bir öğretmen değil aynı zamanda bir anne gibi de ilgilenen tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Neylan Ziyalar'a;

Bana bağımlılık hakkında bildiklerini öğreten ve doktora çalışmalarım boyunca tolerans gösteren sayın patronum Doç. Dr. Kültegin Ögel'e;

Yorulduğumda beni destekleyen iş arkadaşlarıma;

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi benden desteğini ve sevgilerini asla esirgemeyen, beni yetiştiren, motive eden, bana güvenen çok sevgili aileme;

Hayatıma girerek beni tamamlayan ve hep yanımda olan çok sevgili eşim Volkan Cömert'e;

Sizlerin desteği olmasaydı bu tezi yazamazdım, her şey için özellikle hep yanımda olduğunuz için teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

1. Giriş ve Amaç
2. Genel Bilgiler
 - 2.1. İnternetin Tarihçesi
 - 2.2. İnternetin Kullanım Alanları
 - 2.2.1. Bilgilenme Amaçlı İnternet Kullanımı
 - 2.2.2. İletişim Amaçlı İnternet Kullanımı
 - 2.2.3. Cinsel Uyarım ve Doyum Amaçlı İnternet Kullanımı
 - 2.2.4. İnternet Oyunları
 - 2.2.5. İnternet Kullanımı ve Bireysel Eğitim Seviyesi
 - 2.2.6. İş Yerinde İnternet Kullanımının İstismar Edilmesi
 - 2.3. Bağımlılık
 - 2.3.1. Genel Bağımlılık Tanımı
 - 2.3.2. Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Bağımlılığı
 - 2.3.3. İnternet Psikolojisi, Yalnızlık ve İnternet Kullanımı
 - 2.3.4. İnternet Bağımlılığı: Öncüler, Karşıtlar ve Alternatif Teoriler
 - 2.3.5. İnternet Bağımlılığı
 - 2.3.5.1. İnternet Bağımlılığı Bozukluğu İçin Kriterler
 - 2.3.5.2. İnternet Kullanımı Ve Bağımlılık Modeli
 - 2.3.6. Komorbidite
3. Gereç, Yöntem ve Sınırlılıklar
4. Bulgular
5. Tartışma
6. Sonuç ve Öneriler
7. Kaynakça
8. Özetler
9. Özgeçmiş
10. Ekler

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gittikçe hızlandığı ve teknolojinin aynı hızla günlük yaşamımıza girdiği düşünüldüğünde cep telefonları, bilgisayarlar ve İnternet teknolojilerinin yaşamımızdaki vazgeçilmez yeri ve önemi bir kez daha açıkça görülebilmektedir.

Ancak günümüz gelişmiş teknolojilerinden olan bilgisayar ve İnternet kullanımının yaşamımızda istenilen bilgiye anında ulaşabilme, bilgi paylaşımını sağlayabilme gibi olanaklar sunmasının yanı sıra çok sık kullanımından kaynaklanan bir çok problemi de beraberinde getirmektedir.

Bağımlılık denince akla sadece madde, sigara, alkol gelmek ile birlikte; gelişen teknoloji ile bilgisayarların hayatımızda kapladığı yerin artması ve İnternet ulaşımının yaygınlığı ile bilgisayar ve İnternet bağımlılığı denen yeni bir bağımlılık kavramının daha ortaya çıktığı düşünülmektedir.

İnternetin hayatımızı kolaylaştırdığı bir gerçektir. Fakat, kullanım amacımız ve ona harcadığımız vakit düşünülürse bir bağımlılık, bir hastalık olabileceği de akla getirilmektedir. Bilim adamları bu konuda iki farklı görüşü savunmaktadırlar bir kısmı, İnternetin bir hastalık olduğunu savunurken, diğerleri böyle bir durumun söz konusu olmadığını düşünmektedir.

İnternet bağımlılığını ilk tanımlayan kişi Ivan Goldberg isimli bir psikiyatristtir. Meslektaşlarından, "netkolik" olduklarını itiraf edip, yardım isteyen elektronik postalar almaya başlıyor ve giderek artan talep üzerine bilinen ilk "İnternet Bağımlılık Destek Grubu"nu kuruyor. "İnternet Bağımlılığı Bozukluğu" (İnternet Addiction Disorder - İ.A.D) adını verdiği hastalığın belirtileri arasında "önemli sosyal ya da mesleki faaliyetlerin İnternet kullanımı yüzünden bırakılması ya da azaltılması", "İnternet hakkında fanteziler ve rüyalar", ve "parmakların istemli ya da istemsiz hareketleri" gibi semptomlar bulunmaktadır.

Bu arada, konuya ilgi duyan araştırmacılar, yoğun İnternet kullanıcılarının ruhsal özelliklerini inceleyen çalışmalar yapmakta; toplumsal yaşama duyulan ilginin azalması, mesleki ve akademik başarı düşüklüğü gibi sonuçlar ortaya çıktığını gözlemlemektedirler. Bağımlı hale gelen kişilerin giderek uykuya ayırdıkları süre kısaltmakta, öğünleri kaçırmaya başlamakta, gündelik işleri ve sorumluluklarını ihmal etmekte, ekonomik kayıplara uğramaktadırlar.

Son zamanlarda psikoloji alanında yapılan araştırmalar, İnternette çok fazla zaman geçiren bireylerin, İnternette uzaklaştıklarında ya da uzaklaştırıldıklarında bağımlı insanlarda görülen yoksunluk belirtilerine benzer belirtilerin görüldüğünü gösterdiklerini ve "İnternet Bağımlılığı " diye bir hastalıktan tam olarak olmasa da bahsedilebileceğini düşünmektedirler.

Araştırmacılar özellikle sosyalleşme ihtiyacını vurgulamaktadır. Sosyalleşme ihtiyacına, İnterneti çekici kılan başka unsurları da eklemek zor değildir; her an el altında olması, yasaklanmış olana ulaşabilmeyi kolaylaştırması, oyun oynamaya, risk almaya

yardım etmesi bunlardan birkaçı olarak sayılabilir.

Çalışmanın amacı İstanbul'da yaşayan 18-28 yaş arası üniversite öğrencilerinin İnternet kullanımları hakkındaki farkındalık düzeylerini belirlemek, madde kullanımlarını araştırmak ve İnternet ve madde kullanımlarını ilişkilendirilmektir.

Bu amaçla kullanılacak olan ölçekte bireylerin demografik özellikleri, İnternet ve bilgisayar kullanımları, İnternet ve bilgisayar kullanımlarının hayatlarında sekteye uğrattığı alanlar ile diğer madde kullanımları değerlendirilecektir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. İnternetin Tarihçesi

İnternet, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. İnternet, insanların her geçen gün gittikçe artan "üretilen bilgiyi saklama/paylaşma ve ona kolayca ulaşma" istekleri sonrasında ortaya çıkmış bir teknolojidir. Bu teknoloji yardımıyla pek çok alandaki bilgilere insanlar kolay, ucuz, hızlı ve güvenli bir şekilde erişebilmektedir (Bilgisayar Ve Teknoloji Rehberi, 2007).

İnternetin giderek geniş kitleler tarafından kullanılmaya başlanması, bu dinamik ortamın genel olarak toplumumuz, bireysel olarak da insanlar üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkilerinin farkına varmamızı güçleştirilmektedir. Bu alandaki tek kaynak akademik araştırmalardır. İnternet kullanıcılarının sayısının artması ve İnternetin kişilerin özel ve iş yaşantılarında daha fazla kullanılmaya başlanması ile bazı durumlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu devasa, alan bazen yasa dışı faaliyetlere de zemin oluşturma bilmekte ve adli mekanizmanın ilgi alanlarından biri haline gelmektedir (Joinson, 2003).

Davranış bilimleri alanında çalışanlar İnternet kullanımının psikolojik etkilerini araştırmaktadır. İnterneti kullanan kişi ve İnternette geçirilen zamanın artması "İnternette harcanan zamanın olumsuz sonuçları var mı?" sorusunu gündeme getirmektedir. Bu soruya kesin bir cevap verememekle birlikte bazı durumların olumsuz sonuçlar yarattığını göz ardı edemeyiz (Jantz, 1998).

Bir çok değişik alanı olan İnternetin her yönünün, katlanarak büyümesi psikolojik danışmanlık alanında da değişikliklere sebep olmuştur. İnternet kullanımı artmaya başlamadan önce bir danışan terapistinde depresyon, endişe, tahsil ve işle ilgili problemler, iletişim, bağımlılıklar, takıntılar, toplumsal etkileşim, mahremiyet, sadakatsizlik, evlilik geçimsizlikleri, cinsel yönelim sorunları ve sosyal yalnızlık sorunları nedeni ile geldiği görülmektedir. Fakat günümüzde tüm bu sorunların ortaya çıkmasının İnternet kullanımı yüzünden fazlaştığı yapılan araştırmalarda görülmektedir (Griffiths, 1999).

İnternet kullanıcıları diğerleriyle online (çevrim içi) iletişim kurdukça, yeni ilişkiler meydana gelmektedir. Aynen yüz yüze ilişkilerde olduğu gibi, ilişkide problemler çıktığında bir terapistin toplumsal etkileşim, izolasyon, endişe, depresyon, mahremiyet,

evlilik geçimsizlikleri ve/veya sadakatsizlik üzerine konuşması gerekebilir. İnternet kullanıcıları İnterneti aynı zamanda, kendilerini terapide ele alınacak sorularla baş başa bırakacak cinsel yönelim sorunlarını araştırmak için de kullanabilir (Young, 1998).

Ortaya çıkabilecek diğer klinik sorunlar arasında, okulda, işte veya ilişkilerde problemlerle sonuçlanabilecek İnternet bağımlılığı ve İnternet kullanımına bağlı takıntılar sayılabilir. Bu problemlerin siber alemde ortaya çıkmasına rağmen, duygusal etkisi çok gerçek olabilir. Ayrıca, İnternette alışveriş, müzayede, oyun, bağımlılık ve bunun yanı sıra izolasyon ve sosyallikle ilgili sorunlar ve İnternetin bireysel ve kişisel ilişkiler üzerindeki etkileri de tartışılan konular içinde bulunmaktadır (Young, 1998).

1980'lerde, kimse İnternet veya Dünya Çapında Ağ (World Wide Web, WWW) diye bir kavram duymamışken, şimdi bunların Merriam-Webster Collegiate Sözlüğünde yer alacak kadar olağan olmalarını anlamak önemlidir. 15 yılda İnternet dünya kültürünün ayrılmaz bir parçası haline gelmiş bulunmaktadır. İletişim yüz yüzeden, kalem ve kağıda, telefona ve şimdi de e-postaya evrim geçirmiştir. Aslına bakılırsa telgraf İnternetin atası sayılmaktadır. Birisi bir adres sorduğunda bu fiziksel bir adres olabileceği gibi, e-posta adresi de olabilmektedir (Joinson, 2003).

Ancak hızla değişen sadece terminoloji değildir. Metz İnternetin inanılmaz büyümesini daha iyi anlamaya yardımcı olacak bir zaman çizelgesi derlemiş bulunmaktadır. Bu zaman çizelgesi Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1: Başlangıç Noktasından Bugünkü Kullanım Yılına Kadar Bilgisayarlar ve İnternet

1951	UNIVAC (UNIVersal Automatic Computer)(uluslararası otomatik bilgisayar), ticari olarak mevcut ilk elektronik bilgisayar tamamlandı. Makine on yılda bir yapılan nüfus sayımını hesaplamakta yardımcı olmak üzere A.B.D. nüfus Sayım Dairesine gönderildi.
1969	A.B.D. Savunma Bakanlığı federal bütçeyle, İnternetin öncüsü olan ARPA net'i kurdu.
1974	Xerox PARC, Xerox Alto'yu tamamladı. Bazen ilk kişisel bilgisayar denilmesine rağmen, hiçbir zaman ticari olarak satılmadı ve sadece 2000 adet üretildi. Bu bilgisayarlar bilim dünyasının araştırmalarında kullanılmak için yapılmıştı ve 50 bilgisayar Carnegie-Mellon, Stanford ve Massachusetts Institute of Technology'e (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü) bağışlandı. ("The Xerox", 2005).
1975	MIT'nin Altair 8800 bilgisayarı Popüler Elektronik dergisinin Ocak sayısının kapağında yer aldı ve yıl sonuna kadar yaklaşık 5.000 adet üretildi. Bu, yaygın olarak kullanılan ilk bilgisayardı. Fiyatı 395 dolardı ve montaj gerektiriyordu. Bugünün parasıyla 1.289 dolar ediyordu.
1977	Dennis Hayes, Hays Mikrobilgisayar Ürünleri'ni kurdu ve şirket ilk modemi üretti.
1980	Tim Berners-Lee "Her Şey Üzerine Sorgular" adı verilen küçük bir hiperlink programı yazdı. Onun tamamen farklı itemler arasında rasgele bağlantılar yaratan nosyonu zamanla World Wide Web. 5'e dönüştü.

1983	3 Ocak tarihli sayısında TIME, Yılın İnsanı yerine bilgisayarını 1982 Yılın Makinesi olarak seçti.
1984	İnternet üzerinden diğer bilgisayarlara hizmet sağlayan ana bilgisayar sayısı 1.000'e ulaştı.
1985	İlk kitlesel İnternet servis sağlayıcısı olarak America Online Steve Case, Jim Kimsey ve Marc Seriff tarafından kuruldu.
1989	İnternet üzerinden diğer bilgisayarlara hizmet sağlayan ana bilgisayar sayısı 100.000'e ulaştı. CERN'de (European Organization for Nuclear Research)(Avrupa nükleer araştırma organizasyonu), Tim Berners-Lee Dünya Çapında Ağ (World Wide Web) için orijinal teklifini yayınladı ("Bilgi Yönetimi: Bir Teklif").
1991	CERN World Wide Web'i lanse etti.
1994	Stanford Doktora öğrencileri David Filo ve Jerry Yang İnternet kaynaklarını izlemek için bir Web sitesi oluşturdular. Ona Yahoo adını vermeyi kararlaştırdılar!
1995	İnternet üzerinden diğer bilgisayarlara hizmet sağlayan ana bilgisayar sayısı 10.000.000'a ulaştı
2001	İnternet üzerinden diğer bilgisayarlara hizmet sağlayan ana bilgisayar sayısı 100.000.000'a ulaştı.

* (Metz, 2001)

Yukarıdaki tablo incelendiğinde İnternetin bugünkü yaygınlığına ulaşmasının 1950'den bu yana yaklaşık olarak 50 yıllık bir dilimini kapsadığı görülmektedir. 1960'ların başlarında, Soğuk Savaşın doruğunda, A.B.D. Savunma Bakanlığı ordu ile bilimsel araştırma merkezleri arasında nükleer bir saldırıya dayanabilecek ve birbirleriyle bağlantılı iletişim ağları geliştirmesi için İleri Araştırma Projeleri Dairesini (ARPA) görevlendirmiştir (Rosenzweig, 1998; Anderson, 2001).

ARPA(Advanced Research Projects Agency Network)(Gelişmiş Araştırma Proje Ağları) tarafından sözleşme yapılan ilk bilgisayar danışmanlık firması olan Bolt, Beranek ve Newman (BBN), ara birim mesaj işlemcilerini geliştiren ve ARPANET programı adı verilen ARPA'nın ağ (NET) altbölümüne hatırı sayılır katkıda bulunmuştur (Rosenzweig, 1998).

ARPANET bilim adamlarının birbirleriyle iletişim kurdukları yöntem özellikle kayda değerdi; araştırma projelerinde işbirliği yapmak için bir çeşit sayısal postane veya "e-posta" kullanarak verileri paylaşıyor ve uzaktaki bilgisayarlara erişebiliyorlardı. Böylesine ileri bilgisayar arayışları BBN ile sınırlı değildir; RAND (Cooperation Provides Objective Research Service And Public Policy Analysis, Önceden Belirlenmiş Hedefler Doğrultusunda İşbirliği, Araştırma Servisi ve Toplumsal Kurallar Analiz Merkezi) İnternetin yaratılmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Bir RAND mühendisi olan Paul Baran, "Paket Anahtarlamalı Ağ" adı verilen İnternet teknolojisinin özünü geliştirmiştir. Bunlar, çözülme, uç noktaya kadar gitme ve tekrar orijinal mesaj haline dönüşme kapasitesine sahip sayısal mesajlardır; böylece birbiriyle uyumsuz ağlar birbirine bağlanabilmektedir (Rosenzweig, 1998).

1970'lerin başında ARPA'dan Bob Kahn, "İnternetleme Projesini" sunmuştur (Rosenzweig, 1998). Ağlar Arası Çalışma Grubunun (INWG) (Intelligent Number Working Group) Başkanı ve "İnternetin Babası" Vinton Cerf ile, birbiriyle bağlantılı, paket anahtarlamalı ağ bilgisayarları arasında iletişim şeklini yaratmak için işbirliği yapmıştır (PBS, 1997; Cerf, 2001).

"İnternetleme Projesinden" çıkan, "İnternet" adı verilen ağ sistemi olmuştur; bu sistem iki protokol şekli üzerinden ağ içi çalışmayı mümkün kılmaktadır: İletim Kontrol Protokolü (TCP) (Transmission Control Protocol) ve İnternet Protokolü (IP) (İnternet Protocol). Bugün hâlâ kullanılan bu ağ içi çalışma modları, İnternet Faaliyetleri Kurulunun (IAB) (İnternet Architecture Board) bir birimi olan İnternet Mühendislik Görev Gücü tarafından izlenmektedir. Bu ağ içi çalışma yetenekleri, TCP/IP Protokol maiyetindeki yaklaşık 100 protokolün uygulanmasıyla, 1980'lerin başlarında genel kamuoyunun erişimine açılmıştır (Cerf, 2001).

Sivil kuruluşlar da birbirleriyle haberleşmek için İnternet kullanmaya başlamışlardır, kişisel bilgisayarların bulunabilirliği ve kullanılabilirliği arttıkça bireysel kullanım da mümkün olmuştur (PBS, 1997).

İlk olarak ARPANET'te kullanılmasına rağmen, e-posta bundan sonra kolej öğrencileri arasında iletişim modemi haline gelmiştir. Özellikle Duke Üniversitesinin lisans üstü öğrencileri Tom Truscott ve Jim Ellis, e-postaların iletiildiği ve "fakir adamın ARPANET'i" olarak anılan Usenet adlı Unix işletim sistemini geliştirmişlerdir (Rosenzweig, 1998).

1980'lerin sonunda ve 1990'ların başında Açık Sistemler Arası Bağlantı (OSI) (Open Systems Interconnection) protokollerinin kullanımıyla İnternet A.B.D.'nin dışına çıkmıştır (Cerf, 2001).

1991'de İsviçre'de Tim Berners-Lee World Wide Web için ilk bilgisayar kodunu kullanmış ve 1993'te Marc Andreessen, Mozaik adı verilen ilk World Wide Web grafiksel tarayıcısını geliştirmiştir (PBS, 1997).

1994'te Netscape Navigator kamu oyunun kullanımına sunulmasını takip eden yıl içinde Microsoft İnternet Explorer'ı tanıtmıştır (Cerf, 2001).

2000 yılında, Amerika Birleşik Devletleri nüfusunun yaklaşık yüzde 55'i bir şekilde İnternete erişebilmektedir ve 44 milyondan fazla ailenin bağlantısı vardır (Holliday, 2000; Bower, 2000).

İnternetin ilk ticari kullanımı A.B.D Nüfus Sayım Dairesince 1951'de olmuştur. O günden günümüze uzamana süre zarfında elektronik bilgisayar her alanda kullanılır hale gelmiştir. Başlangıçta, bilgisayarlar veri toplamanın ve saklanan verilere dayanarak raporlar üretmenin bir yol olarak ortaya çıkmıştır (U.S. Census Bureau, 2007).

Bir zamanlar büyük hacim tutan kağıtlar üzerinde tutulan veriler şimdi bilgisayarda saklanabilmektedir. Artık bireyler sayılarla

karmaşık hesaplar yapmak zorunda değildir, bilgisayar bu işi onlar için yapabilir. World Wide Web'in lansmanı, bilgisayar kullanımını karmaşık hesaplar yapmanın ötesine, iletişime taşımıştır ve 1991'de iş iletişiminin, şirketlerin iş yapma biçimleri üzerinde çok büyük bir etkisi olmuştur (Metz, 2001).

İnternet, araştırma, ürünleri pazarlama ve anında küresel iletişim için kullanılabilir. World Wide Web'in 1991'deki lansmanından bu yana, bilgisayarların evde kullanımı ve İnternete evlerinden ulaşabilen bireylerin sayısı katlanarak artmaktadır (Metz, 2001).

Ev kullanımı için geniş çapta kullanılabilir ilk kişisel bilgisayar 1975'de pazara sunulmuştur. İnternet evde ilk kullanıldığında çok masraflı olmuştur, çünkü yerel veya uzun mesafe telefon hattında geçirilen süreye göre ücretlendirilmiştir. Servis sağlayıcılar aylık sabit bir ücret önermeye, hatta bazen ücretsiz hizmet vermeye başlayınca İnternet kullanımı daha hesaplı olmaya başlamış ve daha çok insan tarafından kullanılır olmuştur. Kişisel bilgisayarlar daha hesaplı, montajı önceden yapılmış, kullanımı ve idaresi çok daha kolay hale gelmiştir (Metz, 2001).

Bilgisayar ve İnternet, kamu oyununun kullanımına ilk sunulduğunda karmaşık ve kullanıcı dostu bir yapı değildi. World Wide Web, iletişimde birçok yararlar sağladığı halde, idaresi hâlâ zordur. Champaign-Urbana'daki Illinois Üniversitesi bünyesindeki Süper Hesaplama Uygulamaları Ulusal Merkezinde (NCSA) (National Center For Supercomputing Applications At The University Of Illinois) masrafları federal hükümet tarafından karşılanan ve Mozaik adı verilen bir web tarama programı yaratmıştır. Mozaik sayesinde artık karmaşık adreslere girmek gerekmemektedir. Mozaik, ekranın bir dergi gibi görünmesini sağlamakta ve kullanıcının yapması gereken tek şey işaretleyip tıklamaktır. Program hükümetin parası ile tasarlandığı için ücretsiz olarak verilmiştir, bu da ağda bir virüs gibi yayılmasını sağlamıştır (Mitra, 1997).

İlk yıl NCSA bilgisayarından 1.000.000 kopya, takip eden altı ayda da 1.000.000 kopya daha indirilmiştir. 1993'te İnternet üzerinden ulaşılabilen site sayısı birkaç düzineyi geçmemektedir. Fakat bir yıl sonra, Mozaik web tarama programının çıkışı ile, site sayısı 10.000'e ulaşmıştır (Elmer-Dewit, 1994).

İlk bilgisayarın kullanımından kırk yıl sonra World Wide Web lanse edilmiştir (Metz, 2001). 2002'de World Wide Web'in lansmanından günümüze dünya çapındaki değişik İnternet üzerinden diğer bilgisayarlara hizmet sağlayan ana bilgisayar sayısı yaklaşık olarak 165.750.000'i sadece Birleşik Devletlerde olmak üzere, 650.600.000'e çıkmıştır (NUA, 2002).

Türkiye'de TR-NET (Türkiye İnternet Çalışma Grubu) TUBITAK ve ODTÜ'deki merkezlerinden İnternet servisini tüm Türkiye'ye vermektedir (Gülseçer, 2002).

İnternet üzerinden diğer bilgisayarlara hizmet sağlayan ana bilgisayar sayısındaki artış, insanlık tarihindeki herhangi bir icadın büyümesine benzememektedir. "İnternette böylesine 8 kat katlanarak büyümeyi sağlayacak kadar çekici ne olabilir?" diye

sorulabilir. Çekicilik alışverişte, oyunlarda, e-postada, sohbetlerde (chatting), sohbetlerin karşılayabileceği psikolojik ihtiyaçlarda ve online olarak el altında bulunan bilgiye anında ulaşımdadır (Adkisson, 2005).

İnternet kullanıcıları evlerinden bile çıkmadan, siber alem aracılığı ile dünyayı gezebilir ve başka şekilde asla karşılaşamayacakları insanlarla ilişki kurabilmektedirler. Ne var ki, İnternet ne kadar çekici olsa da, kullanıcılarında teknik zorluklar sonucunda hayal kırıklığı ve endişe yaratan problemlerini de beraberinde getirmektedir (Young, 1998).

Bunlardan bazıları da bilgisayarlara hasar veren virüslerdir. Virüs şu şekilde tanımlanmaktadır: “Açıkça kendisini kopyalamak niyetiyle yazılmış kod. Bir virüs, bir host programına ilişerek bilgisayardan bilgisayara yayılmaya çalışır. Donanıma, yazılıma veya bilgilere hasar verebilir.” ve bazıları insanların hayatlarını veya çevrelerini alt üst eder (Microsoft, 2004).

WWW 1991’de lanse edilmeden önce ilk bilgisayar virüs saldırısı gerçekleşmiştir. Solomon ve Slade’e göre ilk virüs 1981’de hücum etmiştir ve Apple II filopi disklerine yayılmıştır. Bu virüsün Texas A & M Üniversitesinden kaynaklandığına inanılmaktadır. Bu virüsün adı Elk Cloner (Geyik Klonlayıcısı)dır. Bu yeni virüs 1983’te bilgisayar endüstrisinde çalışanlar için düzenlenen bir güvenlik seminerinde gösterilmiştir (Microsoft, 2004).

Virüslerin yaratılması 1981’e uzansa da, bir virüsün kullanılması ve MS-DOS-PC sistemine geniş çapta yayılması ancak 1986’da olmuştur. “Brain” adı verilen bu virüs çok fazla yayıldığı için genellikle ilk “bilgisayar virüsü” olarak gösterilmektedir. İnternet, başlangıcından bu yana çok daha karmaşık hale gelmiş ve kullanıcı nüfusu inanılmaz derecede artmıştır. 1981’deki Elk Cloner’den bu yana bilgisayar virüsleri veya “bug’lar” da çok daha karmaşık hale gelmişler ve sayıları katlanarak artmıştır (Microsoft, 2004). İletişim Haberleri’ne (Communication News, 2003) göre, bir zamanlar küresel olarak yayılması birkaç gün süren virüsler şimdi birkaç dakikada küresel olarak yayılabilmektedir.

11 Ağustos 2004 itibarıyla, virüsleri yakalayan ve engelleyen Norton AntiVirus 2003 yazılım programı, aralarında kurtlar, Truva atları, casuslar ve tuş kaydediciler bulunan 67.946 değişik virüsün tanımlarını listelemiştir. Kurt, bir virüs gibi bir bilgisayardan diğerine kendini kopyalayabilmektedir. Bir virüs bu kendini kopyalama prosesini başlatmak için insan müdahalesine ihtiyaç duyarken, kurt bu işi “bilgisayarın dosya veya bilgi aktaran özelliklerinin kontrolünü alarak” otomatik olarak yapmaktadır. Kurt kontrolü aldıktan ve bilgisayar sistemine girdikten sonra, sistemde yalnız başına hareket etmeye devam edebilir ve büyük miktarlarda kendini kopyalayabilir. Kurtlar sistemde dolaştıkları için, uzaktaki bir kullanıcının bilgisayarın kontrolünü ele almasına olanak verebilir. Bir virüs veya kurdun saldırıya geçmesinin ve bilgisayara yayılmasının tek yolu, virüs bulaşmış olan programın ev veya ofisteki alıcı tarafından açılması veya çalıştırılmasıdır. En tehlikeli virüsler sisteme e-posta ekleri aracılığı ile yayılır. Kullanıcı kirli ekin üzerine tıkladığında virüs veya kurt açığa çıkmaktadır. Yeni bir değişiklikte, artık bilinmeyen kişilerden gelen e-posta eklerini açmak güvenli değildir, çünkü virüsler ve kurtlar e-posta programlarından bilgi çalma ve bunları kurbanın adres defterindeki herkese gönderme kabiliyetine sahipler. Bu yeni ve daha karmaşık değişiklikten alınacak ders, e-posta alıcılarının, e-postayı açmadan önce, gelen postaların meşru olup olmadığını doğrulamaları gerektiğidir (Microsoft, 2004).

Truva virüsü, ikinci bir virüs şeklidir, kullanışlı bir yazılım gibi kendini gizlemektedir, fakat açıldığında tüm bilgisayar sistemi çökmektedir. Truva virüsü, güvenlik güncellemelerini içeren bir Microsoft e-postası olarak gönderilmektedir. Truva virüsleri İnternette bulunan ve ücretsiz indirilen yazılımlarda da bulunabilmektedir. Bugünün İnternet kullanıcıları ekleri olan e-postaları açarken ve ücretsiz yazılım indirirken dikkatli olmak zorundadır (Microsoft, 2004).

Casus (Spyware), üçüncü bir virüs şeklidir, yine her İnternet kullanıcısının temel kaygılarından biri olmalıdır. Bu virüs gizli olarak sistem faaliyetini izlemek için kullanılmaktadır. Casus, zaman zaman ev bilgisayarlarında çocukların veya eşlerin hangi web sitelerini ziyaret ettiklerini gizlice izlemek için kullanılmaktadır. Aynı zamanda, iş yerlerinde de çalışanların iş zamanındaki web faaliyetlerini izlemek için de kullanıldığı olmaktadır. Bu kötü şöhretine rağmen, programın meşru kullanım şekilleri de vardır. Ancak, spyware'in her İnternet kullanıcısının temel bir kaygısı olma nedeni, genellikle yasal yazılımlara bağlanmaları ve şifre veya gizli kişisel bilgileri uzaktaki bilgisayarlara aktarabilmeleridir. Diğer kişisel bilgiler satılabilir veya pazarlama amacı ile şirketlerle paylaşılabilir (Desmond, 2004).

Tuş kaydediciler dördüncü ve belki de en tehlikeli virüslerdir. İnternet kullanıcıları bir spam e-postadaki (istenilmemiş "ıvır zıvır" e-postası virüs bulaşmış bir web sitesine tıklamak için kandırılır ve tuş kaydedici virüsler (v-spam) otomatik olarak kullanıcıya gönderilir. Kurbanın bu virüsü aldığından haberi olmayabilir, çünkü virüs bilgisayarda "sessizce" durarak, bilgisayara girilen her tuş vuruşunu kaydeder. Kurban ne olduğunu anlayana kadar günler veya haftalar geçebilir (Jacques, 2003).

Ancak ev ve iş kullanıcıları güncellenmiş anti-virüs programları kullanırlarsa, bu programlar kurbanı problemden haberdar eder. Ne var ki, bu programlar tuş kaydedicileri sadece karantinaya alabilirler, onları yok edemezler. Tuş kaydedicilerden kurtulmak için, anti-spyware yazılımı satın alıp yüklemek gereklidir. Yeni spyware ve tuş kaydediciler sürekli olarak yaratılmaya devam ettiği için, yeni güncellemeleri çıktığı zaman anti-spyware yazılımlarını güncellemek gerekir ki, bu artık sıradan ve yararlı bir iş uygulaması haline gelmiştir. Eğer kurbanın güncellenmiş bir anti-virüs programı ve/veya güncellenmiş bir anti-spyware programı yoksa, çok geç olana kadar virüs bulaştığını bilmeyebilirler. Çalınan ve iletilen tuş vuruşları şifreler, banka hesap numaraları, kredi kartı bilgileri, sosyal sigorta numaraları, doğum tarihi, adresler, telefon, vb. kişisel bilgileri içerebilir. Bu bilgiler, kurbanın online veya offline yazdığı her şeyi içirebilir. Tuş kaydedici virüsleri çok tehlikeli yapan başka bir sorun, bunlar bilgisayara bir kez bulaştıktan sonra tuş kaydedicilerin tuş vuruşlarına ulaşması için kurbanın İnternette olmasına gerek kalmamasıdır. Bu, özellikle gizli bilgilerle çalışan meslek sahipleri için çok korkulu bir durumdur. Tuş kaydediciler şifrelere ve gizli bilgilere sahiptirler. Virüs bulaşmış bu bilgisayarlarda hiçbir şey emniyette değildir (Jacques, 2003).

Holahan virüs araştırmacılarının tahminlerine göre virüslerin verdiği hasarın temizlenmesi ve kaybedilen üretim bedelinin dünya çapında yılda 13,5 milyar dolardan 82 milyar dolara kadar çıktığını söylemektedir. Bilgisayar virüsleri, kurtlar, spyware ve tuş kaydedicilerin kurbanları bilgisayar tamir masrafları, dosya kayıpları, özel hayata müdahale ve sonunda mali yıkım olabilecek kimlik hırsızlığı gibi nedenlere bağlı olarak, endişe, depresyon ve/veya paranoyaya yakalanma eğilimleri de bu zararlara

eklenmektedir.

2.2. İnternetin Kullanım Alanları

İnternetin bir çok kullanım alanı bulunmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte İnternetin günlük hayatımızda edindiği yer de fazlalaşmaktadır. İnterneti bilerek ya da bilmeyerek hayatımızın bir çok alanında kullanılmaktadır. Genel olarak İnternetin kullanım alanlarına bakıldığında zaman belli alt başlıklar görülecektir. Elektronik posta İnternetin bilinen kullanım amaçlarının başına gelmektedir (O'Toole, 2000).

Stanford Nicel Toplum İşlemleri Enstitüsü (The Stanford Institute For The Quantitative Study Of Society SIQSS) 2000 yılında İnternet kullanım alanları hakkında bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada İnternetin en çok elektronik postalara bakmak, bilgilenecek, İnternette dolaşmak, yenilikleri takip etmek, online alışveriş yapmak amacı ile kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan 4113 yetişkinin %90'ı İnterneti en çok elektronik posta nedeni ile kullandıklarını bildirmişlerdir. Bu yetişkinlerin % 55'i İnternet kullanımının aile ilişkilerini bozduğunu, %59'u aile üyeleri ile de İnternet kanalıyla görüşmelerini bildirmiştir. Aynı çalışmada katılımcıların %83'ü iş yerinde İnternet kullanımında problem yaşadıklarını bildirmişlerdir (O'Toole, 2000; Ramnatah, 2004).

Bir başka İnternet kullanım alanı da sohbet odalarıdır. Stanford Nicel Toplum İşlemleri Enstitüsü (The Stanford Institute For The Quantitative Study Of Society SIQSS) 2000 yılında İnternet kullanım alanları hakkında yaptığı çalışmada katılımcıların % 24'ü 30 yaş altında olup sohbet odalarında vakit geçirdiklerini söylemişlerdir (O'Toole, 2000).

Bir başka kullanım alanı da İnternette dolaşmak, web sitelerinde gezmektir. Bu şekilde bireyler dünyanın her hangi bir yerindeki bilgiyi paylaşabilmekte ya da haberleri anında öğrenebilmektedir (O'Toole, 2000).

Arama motorları günümüz insanları için vazgeçilmezlerin başında gelmektedir. Dünyanın her yerindeki kütüphanelere ve akademik bilgi kaynaklarına ulaşarak elde edilebilecek verilerin yanı sıra arama motorlarından elde edilen veriler de bireyler tarafından kullanılmaktadır. Fakat unutulmaması gereken bir nokta vardır ki arama motorlarından elde edilen bilgi ve verilerin doğruluğu mutlaka araştırılmalıdır (Lebo, 2003).

Stanford Nicel Toplum İşlemleri Enstitüsü (The Stanford Institute For The Quantitative Study Of Society SIQSS) 2000 yılında İnternet kullanım alanları hakkında yaptığı çalışmada İnternetin en az kullanıldığı alanın ise gazete okumak olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılan yetişkinlerin %70'i gazete okumak için İnterneti tercih etmediklerini bildirmişlerdir (O'Toole, 2000).

Eğlence amacı ile İnternet kullanımını yaygınlık bakımından üst sıralarda olmaktadır. İnternet çoklukla müzik indirmek, film indirmek, televizyon seyretmek gibi eğlence içerikli aktiviteler kullanılmaktadır. Yetişkinler kitap almak, müzik CD almak, film CD almak gibi aktiviteler için de İnterneti sıkça kullanmaktadırlar (O'Toole, 2000).

Aynı araştırmada İnternetin kullanım alanları içinde online alışverişlerin de üst sıralarda yer aldığı görülmüştür. İnternet kullanıcılarının %36'sı İnternet kullandıkları süre zarfında İnternet üzerinden alışveriş yaptıklarını söylemişlerdir. İnternet üzerinden yapılan alışverişlerin avantajları olduğu gibi sakıncaları da vardır. Kişisel kimlik bilgilerinin başka kullanıcılar tarafından görülmesi bunlar arasında en önemli güvenlik sorunudur (Lebo, 2003).

İnternetin kullanım alanlarını bu kadar artması ve kullanımdan duyulan zevk radyo, televizyon, gazete gibi basın yayın organlarını da içinde barındırmasındandır (Irwansyha, 2005).

İnternet yapısı gereği eğlenceyi de içinde barındırmaktadır. Bir araştırma yaparken bile değişik siteleri gezmek bunun bir parçasıdır. Medyanın sağladığı bir çok olanağı bir arada tek başına sunan yapılanma olarak İnternet hem göze, hem kulağa hitap etmektedir (Newhagen ve Rafaeli, 1996).

Her durumun olumlu ve olumsuz yanları olduğu gibi İnternet kullanımının da bir çok olumlu ve olumsuz yanı bulunmaktadır. İnternet kullanımının olumlu yanlarına bakıldığında zaman yüz yüze olmayan ilişkinin güven verici mesafesi ilk sıralarda gelmektedir. Bunun dışında evden dışarı çıkmadan kişisel bankacılık işlemlerini yapmaktan, marketten alışverişinizi eve getirtmeye ve diğer insanlarla haberleşip dünyada olan biteni takip etmeye varan olumlu yönleri bulunmaktadır (Joinson, 2003).

Her alandaki bilgiye ulaşmak için İnternet kullanımı oldukça yaygındır. İnternet kanalı ile destek gruplarına katılmaktan tutun, tanımadığınız insanlar ile problemlerini paylaşmaya kadar varan geniş bir yelpazede İnternetin ve İnternet kullanımını hayatımızdaki olumlu yönlerini görmek mümkündür (Fox ve Rainie, 2000).

İnternetin olumlu yönlerinden biri de sosyal fobi yaşayan kişilerin İnternet kullanarak yeni ilişkiler içine girmesi ve ilişkiye girme davranışlarında gelişmelerin olmasıdır (Gackenbach, 1998).

İnternetin olum yönlerinden bir diğeri de İnternet üzerinden insanlara eğitim verilmesi ve bunun uzak mesafe eğitimlerinde çok işlevsel olmasıdır (Varol, 2001).

2.2.1. Bilgilenme Amaçlı İnternet Kullanımı

Yirminci yüzyıla damgasını vuran bilişim, diğeri bir ifade ile bilgi teknolojisi, yüzyılın ikinci yarısında hızla gelişmeye başlayan bilgisayar teknolojisine sıkı sıkıya bağlıdır. Böyle olmakla birlikte, bilimsel gerçeklerin ortaya konmasında deney ve teori kadar güncel ifade ile bilişimi kullanma aslında çok eski bir yaklaşımdır. İnternetin kullanım alanlarına bakıldığında aslında akla en önce iletişim ile ilgili olan kısmı gelmektedir. Fakat İnternetin iletişim amaçlı kullanımından başka kullanım alanları da bulunmaktadır.

Bunların arasında ikinci büyük kullanım alanı bilgilendirme amacı ile İnternet kullanmaktır. İnternet, değişik protokoller aracılığı ile, insanlara "bilgiye erişim" olanakları sunar. Yani, İnternet yardımıyla "her çeşit" bilgiye erişebilirsiniz (Joinson, 2003).

Bilgilendirme hakkı dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan her bir bireyin varlığını koruma ve geliştirmede zorunlu olarak gereksinim duyduğu bilgiye hiçbir engelle karşılaşmadan ulaşma hakkıdır. İnternet bilgilendirme hakkı açısından eğitimine bağlı olarak bireyler için hem avantaj hem de dezavantaj olabilir (Joinson, 2003).

Günümüzde bilginin kapsamı gittikçe arttığından, bilgi farklı kitle iletişim araçları içinde çeşitli bölüm ve şekillerde kaydedilebilmektedir. Diğer taraftan bu şekilde kaydedilmiş sayısal bilgi dediğimiz bu sayısız miktarlardaki kaynakları etkili bir şekilde kullanmak ve erişmek de insanlar için gittikçe kaçınılmaz bir ihtiyaç olmuştur. İşte bunun için artık günümüzde "Bilgi Okuryazarı" olmak zorunlu hale gelmiştir denilebilir (Ercegovic ve Yamasaki 1998).

Bilgi okuryazarlığı ifadesi oldukça yeni bir ifade olmakla beraber bu ifadeyle ilgili çeşitli tanımlamalar geliştirilmiştir. Bu tanımlamaların içinde Amerikan Kütüphaneler Birliği (American Library Association, ALA) tarafından yapılmış olana bakıldığında Bilgi okuryazarlığı; "Bilgi kaynaklarını etkince kullanmak ve bilgi kaynaklarını araştırabilme yeteneği, depolanmış bilgi kaynaklarının ve bilgi teknolojilerinin nasıl kullanılacağına bilinmesidir" olarak tanımlanmaktadır (American Library Association, 1998).

İnternet kullanarak eğitim, yeni öğrenme biçimlerini gündeme getirmektedir. Bağımsız ve öz yönelimli öğrenme becerilerini geliştirir. Çok değişik kaynaklardan milyonlarca sayfa bilgi kaynağı sunarak daha zengin bir öğrenme ortamının oluşmasına yardım eder. Böylesine zengin bilgi kaynağı çok yönlü öğrenmelerin deneyime dayalı olarak gerçekleşmesine yardım eder. Örneğin bilgiyi aramak, bulmak, seçmek, sınıflamak, tümlenştirmek, bu bilgilerden yeni bilgiler üretmek ve bunları yaşama aktarma becerileri İnternet ile yaparak öğrenilebilir (Duman, 1998).

Günümüzde bilgiye ulaşma, bilgiyi değerlendirme, bilgiyi organize etme, bilgiyi kullanma ve bilgiyi diğerleriyle paylaşma çok önem kazanmıştır. Bütün bunların sonucu olarak da bizi bilgiye ulaştıracak, bilgiyi kullanabilmemizi ve yayabilmemizi sağlayacak her türlü aracı kullanmak zorunda olacağımızı söyleyebiliriz. Günümüzde geçerli olan beceriler için kullandığımız yöntemlerin ve öğretim programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve değişmesi gerekmektedir. Artık, bilgi teknolojileri kültürü ve ekonomiyi zorlayan bir güç olmuştur. Araştırmaya dayalı bir eğitim yapısı ile ezber, tek kitaba , öğretmene dayalı eğitim yapısı içinde İnternetin bilgilendirme hakkına ilişkin işlevi farklı olacaktır (Gülseçer, 2002).

İnternet ve Web kavramlarının çok yaygın olduğu günümüzde, web servisi ile erişilebilecek kaynak kapasitesi ve erişilebilirlik göz önüne alındığında, İnternetin hem eğitim hem de bilgi edinme amacı ile kullanılacağı açıktır. Son yıllarda bu iki kavramın

eğitime girmesi ile birlikte okulların müfredatları ve kullanılan yazılımlarda değişiklikler gözlenmiştir. Eğitim amaçlı birçok web sitesi, haber grubu, ders kitabı, elektronik liste ve hatta elektronik üniversite İnternet sayesinde hizmet vermeye başlamıştır. Artık insanlar bir makaleyi kağıt üzerinde okumak yerine İnternetten bilgisayarlarına indirip, bunu bilgisayar ortamında okumayı tercih etmeye başlamıştır. Bir bakıma İnternet kağıt kalem ile yapılan işleri rafa kaldırmamıza sebep olmuştur (Gülseçer, 2002).

İnternet, bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmak için değişik 'bilgi arama/tarama' yöntemleri de sunar. İnternetin sundukları çok geniştir ve bu kadar bilgi arasında, bilinçsiz bir kullanımla, insan yolunu çok kolay kaybedebilir (Gülseçer, 2002).

Bilgisayar ve İnternetteki gelişmeler bizi kaçınılmaz olarak eğitim-öğretim ortamlarını değiştirmeye zorlamaktadır. Bu değişim, bilgisayar ve İnterneti kullanarak, öğrencilerin aktif bir şekilde öğrenmesini sağlayacak öğrenen-merkezli ortamlar yaratmak yönündedir (Gülseçer, 2002).

Bilgisayar ve İnternet destekli öğretim ve öğrenme sürecini hızlandırmakta; öğretmen ile öğrenciye daha çok zaman kazandırmaktadır. Bilgisayarla oluşturulan simülasyonların ve modellerin öğrencinin algılamasını, zihinde tutmasını kolaylaştırdığı, tekrar edilebilirlik olanağı sağladığı bir gerçektir. Öte yandan, her öğrencinin öğrenme biçim ve stratejilerine uygun öğrenme ortamı sunduğu, öğrenciyi güdülediği, problem çözme yeteneğini geliştirdiği, bireysel öğrenmeye daha elverişli ortamlar oluşturduğu yönünde çok sayıda destekleyici araştırma bulunmaktadır (Altun ve Zavrak, 1999).

Aydın (1999), bilgisayar ve İnternet destekli eğitim alanının gelişimine yönelik önerileri:

- 1-Bilişsel öğrenme kuramlarının etkileri daha fazla hissedilecektir,
- 2-Öğrenen denetimine daha fazla öncelik verilecektir,
- 3-Sanal öğrenme çevreleri yaygınlaşacaktır,
- 4-Bilgisayar ve İnternet destekli öğretim tasarımı sistemleri yaygınlaşacaktır,
- 5-Sayısal teknolojilere dayalı ortamların kullanımı yaygınlaşacaktır,
- 6-Bilgisayar ağları yoğun biçimde kullanılacaktır
- 7-Özel sektör daha fazla önem verecek ve yatırım yapacaktır şeklinde sıralamıştır.

Bugün bilgi merkezleri ve İnternet enformasyon kaynaklarına erişim anlamında bütünleşmiştir. Bilgisayarı olmayan ya da İnternet bağlantısı bulunmayan insanlara ucuz İnternet erişimi sağlamada kütüphanelere önemli görevler düşmektedir. Dünyada okulları öncelikle İnternete taşımak böylece İnterneti büyük bir kütüphane olarak kullanmak gibi projeler öne çıkmaktadır (Atılğan, 2002).

İnternet Üzerindeki en yararlı kaynaklardan biri, çok sayıda konu içeren ilan tahtası sistemlerinin (BBS-Bulletin Board Systems) bir toplamı olan ağ haberleridir (Netnews). Haber grupları, bir ağaç yapısında düzenlenmiştir. Bu yapıdaki her bir kök bilim,

sanat gibi ana bir konuya ayrılmıştır. Kökler de, her biri bir konu alanı belirleyen dallardan oluşur. Ağ haberleri UNIX tabanlı sistemlerde ortaya çıkmıştır. Rn, nn, trn ve xm gibi UNIX programları ağ haberlerini okumak için kullanılmaktadır. Pek çok yerel ilan tahtası da ağ haberlerine erişimi sağlamaktadır (Vikipedi, 2007).

İnternet kullanıcıları bir listeye üye olarak istedikleri konuda bilgi alabilirler. Liste yöneticileri periyodik olarak listelerindeki üyelere toplanılan bilgi paketlerini yollarlar. Bu elektronik posta (e-mail) listelerinin çoğuna Usenet aracılığıyla ulaşılabilir (Vikipedi, 2007).

Bugün, İnternet üzerinde 300'e yakın kütüphane katalogu bulunmaktadır. Bunlar arasında 100'den fazla koleksiyon, arşiv ve araştırma kütüphanesinin kataloglarını gösteren ve 40 milyondan fazla kaydı bulunan bir veri tabanına sahip Araştırma Kütüphaneleri Bilgi Ağı (Research Library Information Network, RILIN) anılmaya değer bir örnektir (American Library Association, 1998).

İnternet her alanda bilgilenme amacıyla kullanılmaktadır sağlık ile ilgili bilgi edinmek için İnternet kullanımı da bu alanlardan bir tanesidir. Giderek artan sayıda ruhsal problemi olan kişinin sorunlarını çözmek ve yardım bulabilmek için İnterneti kullandığı son yıllarda karşımıza çıkan bir gerçektir. İnternet araştırması sırasında karşımıza çıkacak olan önleyici faktörler ve riskler psikoloji ve psikiyatri danışmanlığı alanında da kendini göstermektedir. Literatürde bununla ilgili çok sayıda vaka örnekleri mevcuttur (Podoll ve Ark, 2002).

Sağlık yardımı alma alanında İnternetin sağladığı yardımlardan biri konuya ilişkin bilgi ve yardım olanaklarından çok geniş kitleleri haberdar edebilmesidir. Bireye kendisi gibi deneyimler yaşamış olan başka grupların olduğunu gösterir. Böylece kişi başkalarının deneyimlerinden yararlanabileceği ortamlar sağlamaktadır. İnternetin bu alanda çok kullanılmasının bir nedeni de yüz yüze görüşmenin getireceği sosyal korkular ya da diğer endişe ve sıkıntıları ortadan kaldıracak biçimde anonim olarak gerçekleşmesidir. Bu alanda iletişim ya da bilgi aktarımı bireyin kendi elinde bulunmaktadır. Birey istemediği zaman iletişim kurmak zorunda değildir (Johnston, 1996).

İnternet üzerinde sağlık ile ilgili araştırmalar yapılırken karşılaşılabilecek riskler ise psişik rahatsızlıklara ilişkin bilgilerin yanlış anlaşılmasıdır. İnternet araştırması sırasında görülen özellikler rahatsızlığı olan kişiler tarafından seçici algı ile yanlış değerlendirilebilir. İnternet üzerinden profesyonel yardım verilmesi ya da terapi yapılması mümkün değildir. Kalifiye olmayan bireyler tarafından böyle bir hizmet veriliyor olabilir ve bunun fark edilmesi oldukça zor olur. Bireyler tarafından danışmana verilen bilgi yanlış olabilir böylece tedavi aşamasında sorunlar çözülemez. İnternette geçirilen zaman diğer iletişim formlarının yerini alır ve giderek artan derecelerde kullanım ile bir bağımlılık türü olarak karşımıza çıkar böylece psişik rahatsızlıklara bir başka psikopatolojik semptom eklenmiş olur (Podoll ve Ark, 2002).

2000 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde yaşayanlar arasında yapılan bir araştırmada örneklemin yaklaşık olarak %91'inin

sağlık ile ilgili bilgi almak için İnterneti kullandığını ve edindikleri bilgileri gene İnternet yolu ile diğer insanlar ile paylaştıkları bulunmuştur. Aynı araştırmada İnternet Kullanıcılarının %55'inin İnternet üzerinden sağlık ile ilgili bilgi veren haber sitelerine üye olduklarının ya da giriş izinlerinin bulunduğu görülmüştür. Gene aynı araştırmada İnternet kullanıcılarının %48'i İnternet kanalı ile edindikleri bilgiler yardımı ile kendilerini doktora gitmeden iyileştirdikleri ya da koruyucu hekimlik hizmetleri yerine geçecek olan davranışları öğrenip yaptıkları ortaya çıkmıştır (Fox ve Rainie, 2000).

2.2.2. İletişim Amaçlı İnternet Kullanımı

1980'li yılların başında bilgisayarlar kullanılmaya başlandığı zaman bilgisayar ile yapılan işlemler ile günümüzde kullanılan bilgisayarlar ile yapılan işlemleri karşılaştırdığımızda aralarında kullanılan özellikler bakımından çok fark olduğu görülecektir. Bilgisayarın özellikleri sayesinde her türlü işlem artık rahatlıkla yapılmaktadır.

Teknolojinin değişimi ile İnternet kullanımı ve bizlere sağladığı olanaklar da değişmiştir. Örneğin artık alışveriş listemizi yazıp markete gitmek yerine bilgisayarımızdan alışveriş listemizi işaretliyoruz ve marketten evimize kadar getiriyorlar. Tüm bunların hayatımızdaki etkisi nedir bizi nasıl etkilemektedir. Bu halen araştırılmakta olan bir konudur (Joinson, 2003).

Yaygın bir görüşe göre İnternet, kişilerin sosyal yaşamlarında olumsuz etkilere sahiptir. Gerçek dünyadan farklı bir ortamda, sanal dünyada, insanlar arası ilişkiler değişmektedir. Bu bir bakıma doğrudur, çoğu durumda birbirleri ile etkileşen insanlar bir İnternet adresi, bir e-mail adresi vb gibi sanal dünyada kullanılan adresleri kullanmaktadır. Öte yandan İnternet, kişiler arasındaki mesafe, yaş, cinsiyet, ırk, kültür vb gibi gerçek dünyada önemli olabilecek pek çok özelliği de ortadan kaldırmaktadır. Yerinden alışveriş, yerinden bankacılık, hatta işe gitmeden evden çalışma vb gibi kullanımlar insanın sosyal yaşamını etkileyebilecek unsurlardır (Joinson, 2003).

İnternet insanların konuşmadan birbirlerini gördükleri, dolaylı bir iletişim biçimidir. Ama günümüzde en çok tercih edilen iletişim biçimi olarak hayatlarımızın içindedir. Bilinen tarih ile birlikte insanlar arasında kullanılan en eski iletişim biçimlerinden bir olan yazı yazma günümüzde artık e-posta yoluyla yapılmaktadır. Telgrafın ve telefonun yerini görüntülü çevrim içi konuşmalar almıştır.

Radyo bile İnternet üstünden dinlenmeye başlanmıştır. 1990'lı yıllarda hayatımıza giren mobil telefonlar ve mobil telefonlar aracılığı ile metin mesaj yollanması bile artık İnternet kanalı ile olmaktadır. Gelişen teknoloji insanlar yüz yüze iletişim yöntemlerinden araç kullanarak yapılan iletişime geçirmektedir (Joinson, 2003).

İnternet dünyanın en büyük elektronik posta (e-mail) ağıdır. Bugün yaygın olarak kullanılan elektronik posta sistemleri arasında büyük farklar vardır. Buna rağmen, İnternet, kullanıcılarına mesajları okuma, saklama, gönderme, sıraya sokma ve yanıtlama gibi çeşitli hizmetler vererek kullanıcılarının dünyanın dört bir tarafı ile haberleşmesini sağlamaktadır. İnternetin ani popülerliğinin nedeni aslında elektronik posta servislerinin sunduğu artan etkileşimli bağlantıdır. İnternette kullanıcı kodu bulunan bir kişi diğer

İnternet kullanıcılarıyla elektronik posta yolu ile iletişimi kurabilir (Vikipedi, 2007).

Elektronik postaya ek olarak, İnternet çeşitli gerçek zaman işlemlerini de desteklemektedir. Örneğin, Amerika'daki belli başlı üniversitelerdeki öğrenciler birbirleri ya da çevrim-içi programlarla etkileşimli oyunculuk canlandırmaları ve diğer etkinlikleri gerçekleştirmektedirler. Bu canlandırmalar gerçek ya da hayal ürünü olan politik veya tarihsel olaylardan oluşabilmektedir (Vikipedi, 2007).

Chat sohbet etmek anlamında İngilizce bir sözcüktür, İnternet diline de aynen aktarılmış ve İnternetin belki de en yaygın kullanım biçimi olan etkinliğin adı haline gelmiştir. Chat; bilgisayar ortamında bir tür etkileşimli yazışma şekli ve İnternette sohbet etme biçimidir (Vikipedi, 2007).

Yazarak konuşma olarak da adlandırılan Chat, günlük hayatımıza giren bilgisayar dilinin elemanlarından biridir. Telefonda daha ucuz ve yazılı olduğu için, daha işlevsel, karşılıklı ve anında iletişimi sağlamaktadır. Chat'ın diğer bir yanı kişiden kişiye özel olmasıdır (Vikipedi, 2007).

İnternette sohbeti yazışma ve İnternette sohbet etme biçimidir; önce geleneksel anlamdaki sohbet üzerinde düşünülürse, aradaki fark daha kolay anlaşılacaktır. Sohbet etmek ya da söyleşmenin açık karşılığı "oturup karşılıklı konuşmak" tır. Bu Tanımından yola çıkılarak geleneksel sohbetin üç temel koşulu olduğu ileri sürülebilir (Joinson, 2003). Bunlar:

- ? ? Sohbet katılanların yüz yüze olarak aynı mekanı paylaşması
- ? ? Önceki bir zaman diliminde tanışıklıkları olması
- ? ? Sohbeti anlamlı kılacak ortak yanların bulunmasıdır.

Daha önce tanışmış olmak sohbetin içeriği hakkında bir ipucu verdiği gibi, sohbet yorumlarının sınırını da kısmen belirler. Bu durum aynı zamanda sohbeti gerçeklik zemininde oluşturmaktadır (Joinson, 2003).

Mesafenin azlığı, söze mimik ve jestlerini de katarak sohbeti renklendirip, gerekli vurguyu sağlar. Bu şekli ile sohbet dolaysız bir iletişim şeklidir. Bilgisayar ortamında sohbet ise, gerçekte tam bir kör döngüsüdür. Konuşan ve dinleyenin yerini, yazan ve okuyanın aldığı aradaki ilişki yalnızca monitörlerde belirtilen standart harf dizileri ile gerçekleşir. Chat geleneksel sohbetin temel koşulu olan tanışıklığı da ortadan kaldırmaktadır. Birbirlerinin hiç tanımayan ve hatta tanımayacak olan insanlar bile, bu tanışıklık yanılması içinde bu sanal sohbeti gerçekleştirebilirler. Elektronik ortamda sohbet etmenin temel koşulu monitör kullanmaktır. Monitör bu hali ile sohbeti dolaylı hale getirir (Joinson, 2003).

Uzaklık kavramı İnternet kullanıcıları için hiçbir anlam ifade etmez, ancak söz konusu olan Chat yaparsa, bu kez insanlar evrelerindeki sayısız olanağı görmezden gelerek önlerine pek çok elektronik donanım ve kilometrelerce mesafe koymaktadırlar.

Bu durum gerçekten de çok trajik bir çelişkiyi gözler önüne sermektedir. Bunu başka bir yönden ele alırsak; Chat sırasında kullanıcının kişisel bir sınırlığı yoktur, yani herkes herkesi "oynayabilir" taklit edebilir, istediği kılığa girebilir. Bir başka deyişle kişi öz benliğinden belli bir sürede olsa soyutlanabilir (Griffiths, 1995).

Chat, bir yandan sorunları, korkuları paylaşmaya yardımcı olurken, bir yandan da sorunlardan ve gerçek dünyadan kaçmanın bir aracı olmaktadır. Üstelik bu durum yeni sorunları da beraberinde getirmektedir. Sorunlu evliliklerde eşleri daha çok soruna boğarken, gençlerde de istenmeyen etkilere, okul yaşamında başarısızlıklara neden olmaktadır. Kişiliklerin bozulması, yabancılaşma ve yalnızlaşma ise ciddi psikiyatrik bozuklukların altyapısını oluşturmaktadır ya da bu bozuklukların açığa çıkmasını hızlandırmaktadır (Griffiths, 1995).

Bilgi üretme, aktarma ve adlandırma olarak tanımlanabilen iletişim sürecinin gerçekleşmesi için iki sistem gereklidir. Eğer bu sistemi iki insan oluşturuyorsa, iletişim, kişiler arası iletişim olarak adlandırılabilir. İnsanı davranışta bulunmaya yönelten güç ise güdülerdir. Açlık, susuzluk, cinsellik gibi güdüler fizyolojik güdüler olarak tanımlanırken merak, başarıma gibi daha üst düzey güdülere sosyal güdüler adı verilir. Bazı güdülerin etkisiyle de insanlar "sosyal onay" almaktadır. Burada prestij ihtiyacı öne çıkmakta ve günümüzde prestij ihtiyacını karşılamının en kolay yolu olarak bilgisayar aracılığıyla "Chat dünyasıyla" buluşma seçilmektedir (Griffiths, 1995).

İnternetin sağladığı olanaklar, Chat, elektronik posta, mesaj gibi yenilikler toplumda ilgi çekilmekte ve hızla öğretilmektedir. Tüketim toplumlarında yeniliklerin hızlı yayılmasının bir nedeni de insani ilişkilerden çok "Ben de herkesin yapabildiğini yapıyorum ve diğerlerinden farklı değilim" psikolojisinin insanda gelişmesidir. Kitle iletişim araçlarının toplumsal yaşamı önemli ölçüde etkilediği bilinmektedir. Günümüzde televizyon ve gazetenin yerini giderek artan bir hızla bilgisayarlar almaktadır. Bilgisayar ve İnternet ise bu ortamda genellikle, sağlıklı iletişim olanağının yanında olumsuzlukları da günlük yaşama taşımaktadır. Saatlerce, bazen sabaha kadar, bilgisayar başında oturup "Chat" yaparak ya da "dolaşarak" bu moda katılmak, sadece kol - omuz ağrıları gibi fiziksel rahatsızlıkları değil, ruhsal bozuklukları ve yabancılaşmayı da beraberinde getirmektedir (Egger ve Rauterberg, 1996).

2.2.3. Cinsel Doyum Ve Uyarım Amaçlı İnternet Kullanımı

İnternetin bir çok değişik kullanım alanı olduğu bir gerçektir. Bunlardan bir tanesi de İnternet üzerinden pornografik siteler aracılığı ile cinsel doyum ve uyarım sağlamaktır. Bu durum aslında İnternetin karanlık tarafı olarak da adlandırılmaktadır (Joinson, 2003).

Porno endüstrisi değişen teknolojiyi kullanmayı sevdiği için artık yayınlar İnternet üzerinden yapılmaktadır. Artık porno içerikli yayınlar İnternet üzerinden izle ve öde sistemi ile gerçekleşmektedir. Dünya üzerindeki her yerden bu sitelere erişim çok kolaydır (Joinson, 2003).

Pornografik materyallerde cinsellik bazen gerçek dışı, çoğunlukla da abartılı bir biçimde sunulmaktadır. Henüz cinsel bilgiye sahip olmayan çocuklar, cinsel bilgileri henüz tam edinmemiş ergenler ile kısıtlı cinsel bilgiye sahip erişkinlerin bu materyallere maruz kalmaları gelecekteki ya da hâli hazırdaki cinsel hayatları için son derece olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Cinselliğin pornografideki gibi olduğu zannına kapılan kişi gerçek dışı beklentiler içine girecek, karşı cinse ve cinselliğe bakışı gerçeklerden uzaklaşmış olacaktır (Doğan, 2007).

Pornografi (Yunanca dan gelmektedir πορνογραφία pornographia -- tam çevirisi fahişeler hakkındaki yazı veya çizimler demektir) cinsel anlamda tahrik etme amacıyla insan vücudunu veya cinselliğin mahremini yansıtmaya denir. Benzer olmasına rağmen pornografide herhangi bir sınırın olmaması onu erotizmden farklılaştırır.

Pornografi iletişim araçlarından herhangi birini kullanabilir yazı, fotoğraf, çizim, film(çizgi film de dahil) ve hatta kimi zaman sadece ses olabilmektedir. Pornografik filmler genelde erotik seslerle bezeli iken, magazinlerde yazı ve fotoğraf birlikte kullanılır (Vikipedi, 2007).

Young (1999) araştırmasında pornografik içerikli yayınların artık basılı olmaktan çok İnternet ortamında bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bireyler bu amaçla çeşitli portalları, siteleri kullanmaktadırlar.

İnternet pornografisi, İnternet aracılığıyla (özellikle web siteleri, dosya paylaşım programları, forumlar) dağıtılan pornografidir. Pornografi 1980'lerin başından beri İnternet üzerinde yer almaktadır, fakat asıl patlamasını 1991'de World Wide Web'in ortaya çıkışı ve İnternetin genel kullanıma açılmasıyla birlikte yapmıştır.

DVV ve Videolardan farklı olarak İnternet sayesinde insanlar evlerinden çıkmadan anonim (görece) ve güvenli bir biçimde pornoya ulaşır hale gelmişlerdir. Aynı zamanda sosyal veya yasal sebeplerden dolayı pornoya ulaşması mümkün olmayan insanlar da kolaylıkla pornoya erişebilir olmuştur. Bu durum sayesinde porno sektörü de kısa bir sürede oldukça büyük bir ivme kazanarak büyümüştür.

(Vikipedi, 2007).

1980'li yıllarda, İnternet henüz yaygın bir fenomen haline gelmemişken, pornografi İnternet üzerinden kısıtlı bir biçimde dağıtılıyordu. İlk dağıtım biçimi yetişkinler için hazırlanmış dergilerden bilgisayara aktarılan fotoğrafların İnternet üzerinden gruplara yollanmasıdır. Bu dağıtım biçimi ücretsiz olarak gerçekleşmekte (İnternet için alınan para hariç) ve anonim olarak yapılabilmektedir. Daha sonra pornografi bültenleri (Bulletin Board System, BBS) aracılığıyla da dağıtılmaya başlanmıştır, bu İnternet üzerinden pornografinin bilinin ilk ticari şeklidir. World Wide Web'in bulunmasıyla pornografi oldukça büyük bir ivme kazanmıştır. Bu sayede Web siteleri fotoğraflar, video klipler hatta canlı şovlar sunmaya başlamıştır.

Web'te, ticari pornografik siteler ücretsiz sitelerden fazladır. Pornografik sitelere görece olarak fazla ziyaret edilmekte, bu sitelerde bu hizmeti çökmeden verebilmek için bir maddi yük altına girmektedir. Genellikle bedava siteler kısıtlı sayıda fotoğraf bulunduran reklam siteleridir.

Son yıllarda dosya paylaşım programlarının kullanımının artması, bedava yer veren sitelerin çoğalmasıyla İnternet'te bedava pornografik film bulabilmek eskisine göre daha kolaylaşmıştır; bu da birçok ticari sitenin kapanmasına yol açmıştır. Bu yöntemi kullanan kişi eğer bedava dağıtılmayan bir materyali kullanıyorsa; bu materyalin ücretini ödenmediğinden aslında korsanlık yapmakta, suç işlemektedir. Fakat bu durum çok yaygın ve takibi zor olduğundan kişinin cezalandırılması oldukça enderdir (Vikipedi, 2007).

İnternet üzerinden doyum sağlamak amacı ile girilen sitelerin bir çok değişik formatları bulunmaktadır. Bunlar görüntü dosyaları, özellikle JPGE formatıdır. Bunlar dergilerden bilgisayara taranabileceği gibi, dijital kamerayla çekilmişler de doğrudan bilgisayara atılarak dağıtılabilir. MPG , WMV, ve Quiktime video formatları pornografik video kliplerin dağıtılmasında oldukça sık kullanılmaktadır. Bunların dışında DVD ve VCD imaj dosyaları da İnternete koyulabilmektedir. Böylece bütün bir filmi aynı biçimde indirmek mümkün olmaktadır. Birçok ticari pornografik site web cam aracılığıyla yayımladığı canlı şovları müşterilerine ulaşturmaktadır. Diğer formatlar da metin ve ses dosyaları içermektedir. Kimi sitelerde erotik ve pornografik öyküler metin olarak yer almakta, kimi zamanda dinlenebilmektedir. Tüm bunların dışında çizgi filmlerin değişik türü olan anime dosyalar da İnternet pornografisi formalarında kullanılan yaygın biçimlerdendir (Vikipedi, 2007).

Pornografik siteler henüz içeriğini göstermeden ana sayfalarında kullanıcının 18 yaşın üstünde olup olmadığını sorar ve buna göre devam etmesini istemektedir. Bu sadece yetişkinlerin pornografiye ulaşması, çocukların korunması için bir zorunluluk olsa da pratikte önemli bir sonuç doğurmamaktadır. Bazı İnternet tarayıcıları da filtreleme sistemiyle birlikte gelir, böylece yetişkinler çocukların pornografiye ulaşmasını engelleyebilir (Vikipedi, 2007).

Çocuk pornografisi hemen hemen her ülkenin kabul ettiği bir suçtur ve çocuk pornografisiyle mücadele uluslararası operasyonlar yapılmaktadır (Vikipedi, 2007).

2.2.4. İnternet Oyunları

Bilgisayar oyunlarının ortaya çıkmasının bilgisayarın kendisinin ortaya çıkmasıyla aynı tarihte olduğu kabul edilmektedir. Her ne kadar bilinen ilk bilgisayar oyununun 1958 yılında New York Ulusal Brookhaven Laboratuvarı'nda fizikçi Willy Higinbotham tarafından geliştirilen osiloskoptan görünen interaktif masa tenisi benzeri bir oyun olduğu kabul edilse de, bundan 8 yıl kadar önce 1950'de matematik mühendisi Claude Shannon bilgisayarın satranç oynayabilecek şekilde programlanabileceğini ileri sürmüştür. 1970'li yılların başından itibaren oyun sektörünün ticari yerinin hayatımızda aldığı yer ile birlikte inanılmaz bir gelişim olmuştur. Önce oyun konsollarının hakimiyetiyle gelişen sektör, 1990'ların başından itibaren özellikle Microsoft'un Windows işletim sistemi ile PC'lerin önderliğinde hızını arttırmıştır. Sonuçta günümüzde hem konsol hem de bilgisayar ortamında pazar çok büyük bir hacme ulaşmıştır. Bunun meydana gelmesindeki en önemli sebeplerden bir tanesi de İnternetin gelişimiyle, İnternet üzerinden dünyanın her tarafındaki bireyleri aynı oyun platformunda buluşturabilen "online" oyunların ortaya çıkmasıdır (Akkemik, 2007).

İnternet üzerinden oyun oynama içinde İnternet üzerinden kumar oynamayı da barındıran bir fenomen olarak karşımızda durmaktadır. 1990'lı yılların başlaması ile birlikte hayatımıza giren bilgisayar oyunları günümüzde İnternet üzerinden değişik şekillerde oynanmaktadır (Adkinsson, 2005).

Oyun sektöründe konsollar evlerdeki yerlerini PC'lere bırakırken, günümüzde de birçok fonksiyonu aynı anda yerine getirebilen PC'ler oyun sektöründe de oldukça güçlü hale gelmişlerdir. Gittikçe büyüyen firmalar çok yüksek bütçelerle sürekli yeni oyunlar geliştirerek piyasaya sürmektedir. Konsol tarafında ise Sony'nin ürettiği Play Station yeniden oyun severlerin konsola yönelmelerine sebep olmuştur. Artık oyun severler hem bilgisayar hem de konsol platformlarında kişisel tercihlerine göre çok sayıda farklı oyunlar bulabilmektedir. Oyun sektörü özellikle Multiplayer (çok kullanıcı) oyun modellerinin gelişimiyle dev bütçeli bir pazar haline gelmiştir (Akkemik, 2007).

İnternetin kullanımının artması ile birlikte İnternet üzerinden kumar oynanmasını sağlayacak siteler kurulmaya ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Son yıllarda İnternetin yaygın olarak kullanımının artması elektronik ticaret ve para transferini de içeren çok sayıda İnternet kullanım alanını gündeme getirmiştir (Janower, 1996; Adkinsson, 2005).

İlk kez 1995 yılında kurulmuş olan sanal kumarhane inanılmaz boyutlarda ve oranlarda büyüyerek günümüzde binden fazla kumar oynatan İnternet sitesi kurulmuştur. İnternette kumar oynama endüstrisi şu anda on bin dolar ile yüz milyar dolar arasında olduğu tahmin edilmektedir. Las Vegasta 1997 yılında kumar da dönen para değeri 5 milyar doların altında tahmin edilmektedir (Davis ve Endlar, 2001).

Sanal ortama da oynatılan kumar: Online kumar, e-kumar, İnternette kumar, online Casino veya sanal kumar gibi değişik

ifadeler ile adlandırılmaktadır. Sanal kumarın hukuki olarak bir tanım yapılmamıştır. Ancak bir tanım yapmak gerekirse : Bilişim ortamlarında , şansa ve beceriye dayanan , oyun araç ve gereçleri ile veya bir kasaya karşı para veya benzeri maddi değerler karşılığı oynatılan oyunlardır. Tanımda, bilişim ortamları terimiyle anlatılmaya çalışılan : İnternet , İnteraktif televizyon ve artık günümüz teknolojileri ile cep telefonlarıdır (Tatlidil, 2006).

Amerika Birleşik Devletlerinde İnternette hizmet verem kumar sitelerinin hemen hemen tamamı offshore kuruluşlar olup hiç biri ulusal yasal düzenlemelerden ve kontrollerden etkilenmektedir (www.washingtonpost.com)

İnternette kumar oynamanın getireceği problemler para aklama gibi kriminal aktivitelerde artış, hileli ya da ayarlanmış makinelerde oynama riski. Kazananın parayı alamamasıdır (Bell, 1998).

İnternet üzerinden kumar oynamanın her hangi bir kumarhanede kumar oynamaktan farkı vardır. Bu fark şundan ileri gelmektedir. İnternet üzerinden kumarhanelere yirmi dört saat ulaşılabilir bilinmektedir. İnternette kumar oynayanların kontrol edilmesi zor olmaktadır. Yaş sınırı ihlali burada karşılaşılan en önemli sorundur (Schneider, 2002; Adkinson, 2005).

Çift bağımlılık olasılığı İnternette kumar oynamada karşımıza çıkmaktadır. Kişilerin İnternet kullanımından mı yoksa İnternet üzerinde kumar ya da bahis oynamaktan mı zarar gördüklerinin anlaşılması zor olmaktadır. Tomas Landau yaptığı araştırmada teknolojinin kendisinin bağımlı davranışı desteklediğini söylemiştir (Landau, 1995).

İnternette akan bilginin doğruluğunu nasıl kontrol edemiyor isek İnternet üzerinden oynanan kumarı da aynı şekilde kontrol etmemiz mümkün değildir (www.igcouncil.org).

Tüm bunların dışında bilgisayar ve İnternet aracılığı ile oynana eş zamanlı oyunlar da bağımlılık yapmaktadır. Bilgisayar oyunları içerisinde en tehlikeli oyunlar olarak kabul edilen eş zamanlı oyunlar bireylerin akıl, şehvet ve öfke duygusuna hitap ederek psikolojik sorunlar meydana getirmektedir. Uzmanlar, saatlerce bu tip oyunları oynayan çocuk ve gençlerin, beyin hücrelerinin aşırı radyasyona maruz kalarak tahrip olduğunu, zihinsel, ruhsal ve bedensel hayatlarının da alt-üst olup stres, saldırganlık, sürekli endişe, korku ve gerginlik hali (anksiyete), içine kapanıklık ve anti sosyal davranışlar, şiddeti içselleştirme, hayatı boyunca hep ‘ kötü olan ötekileri’ bulma ve onları ‘ yok etme’ güdüsüyle hareket edebileceği konusuna dikkat çekmektedir (Beyhan, 2007).

2.2.5. İnternet Kullanımı Ve Bireysel Eğitim Seviyesi

İnternet üniversitelere girmesi ile birlikte günlük hayatımızın içine de hızla yerleşmiştir. Üniversiteler bir bakıma İnternet kullanımının gelişmesi için imkan sağlamıştır. ARPANET’in 1996 yılında Kaliforniya üniversitesinde kullanılmaya başlaması bunun ilk adımı olmuştur. Üniversitelerin içinde İnternet kullanımı akademik hayatın gelişmesini destekleyen pozitif bir durum

olarak karşımızda bulunmaktadır. İnternetin öğrencilerin akademik yaşantılarını kolaylaştırdığı bir gerçektir (Updegrave, 1996, Anderberg, 2003).

İnternet yolu ile araştırmalar başka ülkelerde bulunan bilim adamları, hükümetler, profesyonel şirketler ve bir çok kaynak tarafından rahatlıkla izlenmekte ve desteklenmektedir (Updegrave, 1996).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1998 yılında üniversite öğrencilerinin İnternet kullanımları üzerine yapılan bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin dört ana neden ile İnternet kullandıkları bulunmuştur. Birinci neden öğrencilerin İnterneti bir iletişim aracı olarak kullanmaları ve elektronik postalar aracılığı ile haberleşmeleridir. İkinci neden dosya, veri, program ve yazılım paylaşımıdır. Üçüncü neden dünyadaki tüm kütüphanelere girmek ve yayınlara ulaşmaktır. Dördüncü ve son neden İnternet üzerinden bilgi arama ve bilgiye ulaşmanın kolaylığıdır (Perry ve ark., 1998).

İnternet kullanımı akademik dünya bir çok kolaylığı da beraberinde getirmiştir. Artık belgeler, makaleler, kitaplar baskıya gerek kalmadan bilgisayarlar ve İnternet aracılığı ile paylaşılmaktadır. Öğrenciler İnterneti kullanarak daha işlevsel sunumlar hazırlamakta ve öğrenim ortamı daha aktif hale gelmektedir. (Gwaltney, 2003).

Bireysel eğitim seviyesi arttıkça İnternetteki kaynaklardan yararlanma ve bu kaynaklara ulaşmanın fazlaştığı görülmektedir. Eğitim basamaklarında yükselen bireyler bilgilerini İnternet yolu ile dünya üzerindeki diğer insanlar ile paylaşmayı tercih etmektedir (Irwansyah, 2005).

2.2.6. İş Yerinde İnternet Kullanımının İstismar Edilmesi

Günümüzde İnternet neredeyse her iş yerinde bulunmakta ve kullanılmaktadır. Yaşam koşulları İnterneti her alanda kullanmamıza olanak sağladığı gibi işlerimizi yaparken de İnternet kullanımı oldukça yaygınlaşmaya başlamıştır. Her ne kadar iş yerlerinde bulunan İnternet erişim olanakları sadece iş yapmak için kurulmuş olsa da günümüzde iş yerlerinde İnternet kullanımının istismar edilmesi ciddi bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır (Adkinsson, 2005).

İş yerlerinde İnterneti kullanarak porno sitelere giren, arkadaşları ile online sohbet eden, İnternet üzerinden oyun oynayan ya da alışveriş yapan çalışanlar şirketler için birer iç disiplin sorunu olarak görülmektedir (Adkinsson, 2005).

İş yerinde İnternet kullanımını istismar eden çalışanlar işlerini kaybetme riski ile karşı karşıya bulunmaktadır. Çünkü bu sadece yasal olmayan siteler girmek demek değildir, aynı zamanda iş verimin düşmesi ve çalışılması gereken zamanların boşa harcanması da demektir (Young ve Case, 2004).

İş yerlerinde İnternet kullanımını istismarı nedeni ile şirketler her yıl milyarlarca dolar zarar etmektedirler. Greenfield tarafından

2004 yılında yapılan bir araştırmada çalışanların %47'si alıştukları süre zarfında haftalık çalışma saatlerinin 3.24'un İnternette iş dışı bir faaliyet için dolaşarak geçirdiklerini bildirmiştir (Greenfield, 2003; Greenfield, 2004).

Yapılan araştırmalarda İnternetin iş dışındaki kişisel kullanımın iş verimini düşürdüğü ortaya çıkmaktadır (Griffiths, 2003).

Amerika Birleşik Devletlerinde 2000 yılında yapılan bir araştırmada siber seks bağımlılarının porno sitelere girmek için çoğunlukla iş bilgisayarlarını kullandıklarını ortaya çıkarmıştır (Cooper ve ark., 2000).

40000 şirket çalışanı üzerinde yapılan bir araştırmada şirket çalışanlarının %63' kişisel amaçla İnternet kullanımın şirket politikalarına aykırı olduğunu bildiklerini, %14' iş yerinde kişisel İnternet kullanımın yasak olduğunu, %22'si şirket politikalarında bu konuda bir kural olmadığını bildirmiştir (Cooper ve ark., 2001).

Günümüzde büyük şirketler İnternet kullanımına bir kural getirilip getirilmemesini tartışmaya başlamış bulunmaktadır. Bu kurallar sayesinde çalışanların yükümlülüklerinin daha kesin ve katı olacağı düşünülmektedir. Tüm bu araştırmalara rağmen şirketler şirket içinde İnternet kullanımı hakkında henüz kesin bir kural koyamamakta ve sınırlarını oluşturamamaktadır (Adkinsson, 2005).

2.3. BAĞIMLILIK

2.3.1 Genel Bağımlılık Tanımı

Dünya literatüründe, "Bağımlılık" teriminin, davranışsal bir sendrom ve fiziksel ya da fizyolojik bağımlılık diye iki sistem içinde incelendiği de olmuştur. Fizyolojik bağımlılık, tolerans ve yoksunluk sendromu ile kendini gösteren nöron sistemlerindeki değişiklik olarak anılırken, davranışsal sendrom içine birçok davranış örüntüsünü almıştır. Madde bağımlılığının temel niteliği, madde kullanımı ile ilişkili önemli sorunlar ortaya çıkmasına karşın kullanımın sürekli bir biçimde olduğunu gösteren bilişsel, davranışsal ve fiziksel belirtilerin oluşmasıdır. Bağımlılıkta, bazı maddeler hariç, maddeye karşı gelişen tolerans ve yoksunluk belirtileri ve kompulsif tarzda, kontrol kaybının yaşandığı bir kullanım şekli vardır (Beyazyürek ve Şatır, 2000).

Uyuşturucu kavramı günlük hayatımızın içinde bir kavram olmakla birlikte hala daha kavramın içeriği hakkında bir fikir birliği oluşmamıştır. Bağımlılık kullanımı sorunu içinde önemli bir kavramdır. "Uyuşturucu" madde tanımında bile bağımlılık kavramı kullanılır. Bunlar "bağımlılık" yapıcı maddelerdir. Bu nedenle bağımlılığın çok iyi bilinmesi ve anlaşılması gerekir. Bağımlılık yapan her madde için uyuşturucu tanımını kullanmak yanlıştır. Uyarıcı maddeler bu tanımın içinde gibi durmaktadır. Halbuki uyarıcı maddelere de bağımlılık yapıcı maddelerdir (Ögel, 2001a).

Bağımlılık bir sendromdur. Psikiyatrik bozuklukların sınıflandırılmasına ilişkin DSM IV tanı kriterleri kitabına göre bağımlılığın çeşitli ölçütleri vardır. Madde kullanımı ile ilişkili bozukluklar iki gruba ayrılır: Madde Kullanım Bozuklukları (Madde Bağımlılığı ve Madde Kötüye Kullanımı) ve Madde Kullanımının Yol Açtığı Bozukluklar (Madde Entoksikasyonu, Madde Yoksunluğu, Madde Kullanımının Yol Açtığı Delirium, Madde Kullanımının Yol Açtığı Kalıcı Demans, Madde Kullanımının Yol Açtığı Kalıcı Amnestik Bozukluk, Madde Kullanımının Yol Açtığı Psikotik Bozukluk, Madde Kullanımının Yol Açtığı Duygu Durum Bozukluğu, Madde Kullanımının Yol Açtığı Anksiyete Bozukluğu, Madde Kullanımının Yol Açtığı Cinsel İşlev Bozukluğu ve Madde Kullanımının Yol Açtığı Uyku bozukluğu).

Madde Bağımlılığı 12 aylı dönem içinde herhangi bir zaman ortaya çıkan, aşağıdaki belirtilerin üç ya da daha fazlasını gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz bir madde kullanım örüntüsüdür.

- 1- Aşağıdakilerden biri ile tanımlandığı üzere tolerans gelişmiş olması:
 - a- Entoksikasyon ya da istenilen etkiyi sağlamak için belirgin olarak artmış miktarlarda madde kullanım gereksinimi.
 - b- Sürekli olarak aynı miktarda madde kullanılması ile belirgin olarak azalmış etki sağlanması.
- 2- Aşağıdakilerden biri ile tanımlandığı üzere yoksunluk gelişmiş olması:
 - a- Söz konusu maddeye özgü yoksunluk sendromu
 - b- Yoksunluk belirtilerinden kurtulmak ya da kaçmak için aynı madde ya da benzerinin alınması.
- 3- Maddenin tasarlandığından daha yüksek miktarda ya da daha uzun süre alınması.

- 4- Madde kullanımını bırakmak ya da denetim altına almak için sürekli bir istek ya da boşa çıkan girişim çabaları.
- 5- Maddeyi sağlamak, maddeyi kullanmak ya da maddenin etkilerinden kurtulmak için çok fazla zaman harcamak.
- 6- Madde kullanımı yüzünden önemli mesleki, toplumsal etkinliklerde azalma ya da boş zamanları değerlendirme etkinliğinde azalma ya da bırakma.
- 7- Maddenin neden olmuş ya da alevlendirmiş olabileceği, sürekli olarak var olan ya da yineleyici bir biçimde ortaya çıkan fiziki ya da psikolojik bir sorun olduğunun bilmesine karşın madde kullanımını sürdürülmesi.

Bağımlılığı tehlikeli kullanımdan ayırmak gerekir. Tehlikeli kullanım, madde kullanımının kişinin kendine, hayatına ve çevresine zarar vermesidir. Bunlar içinde çeşitli zararlar sayılabilir. Madde kullanımına bağlı olarak kişi işine gitmez, okula devam etmez, işinde başarısızlıklar ortaya çıkar, ailesini ve çocuklarını ihmal eder ya da bedeninde fiziksel bozulmalar olur. Madde kullanımı nedeni ile tartışma, kavga gibi yineleyen kişiler arası ve toplumsal sorunlar, madde taşımak ve bulundurmamak ya da madde etkisi ile gelişen davranış bozuklukları dolayısıyla yasal sorunlar ortaya çıkabilir.

Madde Kötüye Kullanımı 12 aylık bir dönem içinde ortaya çıkan aşağıdakilerden bir ya da birden fazlası ile kendini kendini gösteren, klinik olarak belirgin bozulma ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz madde kullanım örüntüsüdür.

- 1- İşte, okulda ya da evde alması beklenen sorumlulukları almama ile sonuçlanan yineleyici bir biçimde madde kullanımı.
- 2- Fiziksel olarak tehlikeli durumlarda yineleyici bir biçimde madde kullanımı.
- 3- Madde ile ilişkili yineleyici bir biçimde ortaya çıkan yasal sorunlar.
- 4- Maddenin etkilerinin neden olduğu ya da alevlendirdiği, sürekli ya da yineleyici toplumsal, kişiler arası sorunlara karşın sürekli madde kullanımı.

2.3.2. Uyuşturucu Ve Uyarıcı Madde Bağımlılığı

İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze uyuşturucu maddelerin keyif verici, ağrı kesici ve hastalıkları iyileştirmek amacı ile kullanıldığı bilinmektedir. İlkel toplumalarda kabile ayinlerinde “değiştirilmiş bilinç durumu” denilen, gündelik bilinç düzeylerinden daha farklı bilinç düzeylerine ulaşabilmek için kullanılan açlık, susuzluk, uykusuzluk gibi fiziksel yoksunlukları ortadan kaldıran sosyal ve duygusal yalıtım, meditasyon, hipnotik telkin amaçlı kullanılan uyuşturucu maddelere olduğu bilinmektedir (Ögel, 2001a).

Aztek ve Maya uygarlıklarında halusilojenik maddeler içeren mantarların şamanik törenlerde kullanıldığı bilinmektedir. Asya kıtasında şaman törenlerinde de aynı etkiyi gösterecek olan değişik mantarların tören amaçlı kullanıldığı bilinmektedir. Güney Amerika kıtasında zor hayat şartlarına uyum sağlamak amacı ile koka yapraklarının çiğnendiği böylece açlık ve susuzluk hissedilmediği günümüzde araştırmalar ile kanıtlanmıştır (Ögel, 2001a).

Milattan önce Mısır, Pers ve Hint uygarlıklarında da uyuşturucu maddelerin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Moğollar, Türkler ve Sibiryada şaman törenlerinde bu maddelerin kullanıldığına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Eski Roma ve Yunanda bir çok hastalığın tedavisinde uyuşturucu maddelerin kullanıldığı bilinmektedir. Onuncu yüzyılın sonlarına doğru Çin’de Afyon kullanımının başladığı ve Çin’in bu maddeleri yasaklayıcı kanunları çıkaran ilk ülke olduğu bilinmektedir (Köknel, 1976).

“Bağımlılık” sözcüğü ilk olarak Alman kaynaklarında görülmüştür. Daha sonra İngiltere’de yazılan bazı yazılarda “bağımlılık” kavramından bahsedilmeye başlanmıştır. Bağımlılık yapıcı maddelerin hepsi yasal olmayan maddeler değildir (Ögel, 2001; Sadock ve Sadock, 2003).

Bağımlılık bir süreç içinde gelişmektedir. Bu süreç kişinin önce maddeyi denemesi ile başlar. Ardından kişi maddeyi düzenli olarak kullanmaya başlar. Sonunda kişide bağımlılık gelişir. Bu nedenle her madde kullanan kişiyi bağımlı olarak adlandırmak yanlış olacaktır. Bağımlılığın evreleri vardır. Ancak aşağıda yer alan evreler bütün madde kullananlar için geçerli değildir. Farklı seyir izleyen durumlar da olabilir (Ögel, 2001b).

1. Hazırlık evresi
2. İlk madde kullanımı
3. Madde kullanmayı sürdürme
4. İlerleme evresi
5. Bırakma evresi
6. Tekrar madde kullanmayı düşünme (prolapse)
7. Tekrar madde kullanımı (lapse)
8. Tekrar madde kullanmaya başlama (relapse)

Bağımlıların büyük çoğunluğu maddeyi kontrol edebileceği inancı ile madde kullanmaya başlar. Hiçbir zaman bağımlı olabileceğini düşünmez. Amaç ara sıra kullanmaktır. Ancak sonuçta kişi bağımlı hale gelir. Çünkü, bağımlılık madde kullanımının kaçınılmaz sonucudur. Kişi bağımlı olduğunun farkına varamaz. Hayatta her nesne bağımlılığa yol açabilir. İnsan herhangi bir maddeye bağımlı hale gelebilir. Her şeyin bağımlılık riski vardır. Ancak bazı maddelerin bağımlılık potansiyeli daha yüksektir. İşte bu bağımlılık potansiyeli yüksek olan maddelere insanlar daha kolay ve sık olarak bağımlı olmaktadır (Ögel, 2001b).

Kişi madde kullanmaya başladıktan ne kadar sonra bağımlılık gelişeceğine ilişkin yeterli veri elimizde bulunmamaktadır. Bağımlılık gelişme riski kullanılan madde cinsine, maddenin saflığına, kullanılan kişinin fiziksel ve ruhsal yapısına göre değişmektedir. Bağımlılık yapan maddelerin psikolojik etkileri çok yoğun olmaktadır. Bu nedenle bir kez kullanım bile sorun yaratabilmektedir. Katkı maddeleri ile fazla karıştırılmamış eroin, ilk kullanımdan sonra bile bağımlılık yapabilmektedir. Bu nedenle bu maddelerin bir kez kullanılması bile sakıncalıdır ve bağımlılık riski vardır. İnsan bir kez bağımlı olduktan sonra artık bir daha tam olarak bu bağımlılıktan kurtulamaz. Ancak bu demek değildir ki, bağımlılık düzelmez. Bağımlılık düzelir ancak iyi

leşmez. Kişi madde kullanmadığı sürece iyidir. Bir sorunu yoktur. Ancak madde kullandığı andan itibaren bağımlılık sorunu derhal canlanır ve her şey yeniden başlar. Bağımlılığı şeker hastalığı gibi düşünebiliriz. Şeker hastalığında da kişi eğer şeker kullanmaz ve diyetine dikkat ederse, rahat yaşar ve hastalık onun için bir sorun olmaz. Ancak ne zaman şeker yer ise hastalık canlanır ve o kişi için ciddi bir sorun yaşanmaya başlar (Ögel, 2001b).

Bağımlılık uzun zaman ruhsal ve fiziksel bağımlılık olarak ikiye ayrılmıştır. Fiziksel bağımlılık; maddenin varlığına karşı duyulan fizyolojik bir istek olarak tanımlanmaktadır. Beden uyuşturucu maddeye karşı bir adaptasyon geliştirmektedir. Madde alınmadığı zaman, ortaya bazı belirtiler çıkmaktadır. Çünkü, bedenin bulduğu fizyolojik adaptasyon bozulmuştur. Kendini yeni duruma göre ayarlamak zorundadır. İşte bu dönemde yoksunluk belirtiler gözlenmektedir (Ögel, 2001b).

Ruhsal bağımlılık, alışkanlık, itiyat gibi diğer bazı terimlerle açıklanmaktadır. Ruhsal bağımlılık kişinin duygusal ya da kişilik yapısı gereği, gereksinimlerini tatmin etme, gidermek amacı ile o maddeye düşkünlüğü biçiminde tanımlanabilir. Ruhsal bağımlılıkta madde alındığında doyum, rahatlama ve haz meydana gelmektedir. Ancak günümüzde bu iki tanım birbirinden ayrılmamaktadır. Çünkü, kişide hem ruhsal, hem de fiziksel bağımlılık aynı anda görülebilmektedir. Fiziksel bağımlılık kısa bir süre içinde sonlanabilmektedir. Ancak asıl sorun ruhsal bağımlılığın sonlandırılmasıdır. Bu daha uzun bir süreç ve çaba gerektiren bir durumdur (Kuru, 1997).

En genel tanımı ile; uyuşturucu maddeler bedene girdiklerinde ruhsal, davranışsal ve bedensel değişikliklere neden olup bağımlılık yapan maddelerdir (Ögel, 2001a).

Bağımlılık yapıcı maddeler şu şekilde sınıflandırılabilir:

1. Sigara
2. Alkol
3. Opiyatlar (Morfin, Eroin, Kodein, Metadon, Meperidin)
4. Uyarıcılar (Amfetamin, Kokain, Ecstasy, Kafein)
5. Merkezi Sinir Sistemini Baskılayanlar (Barbitüratlar, Benzodiazepinler, Alkol)
6. Halüsinojenler (LSD, Mantarlar, Kaktüsler)
7. Uçucu Maddeler (Tiner, Bali)
8. Esrar
9. Fensiklidin

1. Sigara Ve Tütün

Tütün dünyada en yaygın kullanılan bağımlılık yapıcı maddedir. Tütün kullanımını bırakanların %70'i ilk üç ayda tekrar kullanmaya başlamaktadır. Bu oran bize tütünün güçlü bir bağımlılık yapıcı madde olduğunu göstermektedir. Tütün yandığında kül dışında üç önemli bileşenden oluşur:

1. katran (birçok kanser yapıcı madde içerir)
2. nikotin (uyarıcı bir maddedir)
3. karbon monoksit.

Sigara dünyada meydana gelen ölüm nedenlerinin başında yer almaktadır. 2000 yılından sonra, dünyadaki ölüm nedenlerinin başında yer aldığı düşünülmektedir. Bu nedenle ülkeler sigara kullanımını kısıtlama ya da yasaklama eğilimindedir. Sigaranın bağımlılık dışında çok belirgin hastalıklara da yol açtığı gösterilmiştir. Sigara kullanımının kalp damarlarında tıkanıklığa yol açtığı ve kalp hastalıklarının %30'unda sigaranın etken olduğu gösterilmiştir. Sigara kullanımı bronşların daralması ile giden akciğer rahatsızlıklarına, beyin damarlarında tıkanmaya ve buna bağlı felçlere yol açmaktadır. Akciğer kanserlerinin %80-90'ı tütün kullananlarda görülmektedir. Akciğer kanseri daha çok katran ile ilişkilidir. Bunun dışında tütün içenlerde mesane kanseri görülme oranı kullanmayanlara göre iki kat daha yüksektir. Gebelikte sigara ya da tütün kullanımı erken doğuma, bebek ölümüne ve düşük doğum ağırlığına neden olmaktadır (Ögel, 2001a).

2. Alkol

Alkol çok yaygın olarak kullanılan yasal bir maddedir. Bağımlılık yapıcı etkisi yüksektir.

Ancak alkol yasal bir madde olduğu için insanlar bu maddeyi kullanmaktan genelde çekinmemektedir. "Standart içki" adı verilen

terim bulunmaktadır. Örneğin bir standart içkiye denk düşen bir bardak bira, bir tek kadeh rakıya, cine, votkaya, viskiye ya da bir kadeh şaraba eşittir. Belirli bir düzeyin üstünde alkol kullanımı kişiye sosyal ve bedensel zararlar vermektedir. Yarattığı en önemli ruhsal sorunlardan birisi de bağımlılıktır. Erkekler için haftada 21, kadınlar için haftada 14 standart içkiden fazla kullanılan alkol kişi için ruhsal ve fiziksel açıdan riskli bir kullanımı işaret etmektedir.

Alkol kullanımı hakkında ciddi yanlış inançlar bulunmaktadır. Örneğin alkolün uykuyu getirdiğine inanılır. Halbuki alkol, yarattığı gevşekliğin etkisiyle kişiye uyku verebilir. Aslında alkol insanın uyku düzenini ve kalitesi bozmaktadır. Alkol kişi üstündeki sosyal baskıları kaldırdığı için cinsel olarak bir rahatlama verebilir. Ama alkolün cinsel güç üstüne olumsuz etkisi vardır (Sadock ve Sadock, 2003).

Alkol, mide barsak sorunlarına, yutak borusu hastalıklarına, gastrite, ülser, pankreas iltihabına, karaciğerde yağlanma ve büyümeye, hepatite, siroza, beslenme bozukluklarına, vitamin eksikliklerine, kansızlığa, bağışıklık sisteminin baskılanmasına, sinir sistemi hastalıklarına, ellerde ayaklarda uyuşmaya, karıncalanma ve felce yol açmaktadır (Ögel, 2001a; Sadock ve Sadock, 2003).

3. Esrar

Yasadışı maddeler arasında sıklıkla kullanılan madde esrardır. Esrar hint kenevirinden elde edilmektedir. Kurutulmuş ve parçalanmış yaprakları, tohumları, toz halinde veya kahverengi, preslenmiş kalıplar halinde satılan biçimleri bulunmaktadır. Sigara gibi sarılarak ve sigara tütüne karıştırılarak içilmektedir. Kullanıcılar arasında “joint” ,“ot” ya da “marihuana” adı ile anılmaktadır. İçildikten sonra gevşeme, konuşkanlık kendini iyi hissetme, müzik ve renk algısında artma gelişmektedir. Esrar alındığı zaman yağ dokusunda birikmektedir. Bunun sonucu esrar alındıktan bir hafta sonra bile, etkin maddenin %50’si hala bedende bulunmaktadır. Esrar kullanımını takiben kişinin refleksleri bozulmakta, araba kullanamaz hale gelmekte, dikkat gerektirecek işleri yapamaz durumda olmaktadır (Ögel, 2001a).

Esrarın bellek üstüne etkisi çok fazladır. Kişinin düşünme, öğrenme ve sorun çözme yetisini azaltmaktadır. Bu etkileri özellikle ergenlerde belirgindir. Ergenlik döneminde esrar kullanılmasının psikososyal işlevler üstünde daha olumsuz etkileri olduğu düşünülmektedir. Esrar, sigara ile karşılaştırıldığında beş kat daha fazla akciğer kanserine neden olduğu yapılan araştırmalarda görülmektedir. Uzun süre esrar kullanımı bronşit ve akciğer kanseri gibi solunum yolları hastalıklarına da yol açabilmektedir.

Esrar genellikle bağımlılık yapıcı bir madde olarak kabul edilmemektedir. Ancak esrar da bağımlılık yapmaktadır. Esrar diğer uyuşturucu ve uyarıcı maddelere geçiş maddesidir. Esrar kullanan kişi ileride diğer maddelere alışabilmekte ve onları kullanabilmektedir. Dünyada sadece Hollanda’da esrar kullanımı yasaldır ve kontrollü olarak satılmaktadır. Son yıllarda esrar kullanımının psikoza yol açtığı bulunmuştur. Esrar kullananlarda, esrar kullanmayanlara göre şizofreni gelişme riski 7 kat daha fazladır (Ögel, 2001a).

4.Uçucu Maddeler

Uçucu maddeler ucuz olması ve kolay ulaşılabilir olması sebebi ile ciddi problem olma yolunda daha hızlı ilerlemeye başlamıştır. Uçucu maddeler bağımlılık yaratan bir grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu maddeler uçucuları, çözücüleri, gazları ve nitritleri içermektedir. Ağız ya da burun yolu ile solumak şeklinde kullanılırlar; entoksikasyonları alkolle benzerlik gösterir (Kurtzman ve ark., 2001).

Uçucu madde dendiği zaman binden fazla madde bu sınıfın içine girebilir ve bu maddeler evlerde her gün kullandığımız malzemelerin içinde bulunmaktadır örneğin yapıştırıcılar, ısınmak için kullanılan yakıtlar, gaz yağları, temizlik malzemeleri ve boyalar. Aileler alkol kullanımı, tütün ürünleri kullanımı ya da madde kullanımından endişe duyarlarken her yıl değişen yaş gruplarından çocuklar ve ergenler uçucu maddeleri kullanmaya ve bağımlılık geliştirmeye başlamaktadır (SAMHSA, 2003).

Çözücüler ve uçucular ise ojeler, asetonlar, gaz yağları, boya, boya incelten tiner, plastik yapıştırıcılar, parlatma cilaları...vb. gibi maddeler ile günlük kullanımda elimizin altında bulunuyorlar (Lloyd, 2003).

Kullanıcıların uyuşturucunun etkisini kontrol edebildikleri için uçucu maddeleri tercih ettikleri söylenmektedir. Etki kaybolmaya başladığında, sadece bir ya da iki kez daha maddeyi içlerine çekmeleri, istedikleri hissi yakalayabilmeleri için yeterli olmaktadır (Kurtzman ve ark., 2001).

Uçucu maddeler genellikle anestetikler ile aynı etkiyi göstermektedirler, yani vücut sistemini yavaşlatırlar. Kullanıcılarda ani koklama nedeni ile ölüm sendromu da görülebilmektedir (Garriot, 1990).

Uçucu madde genellikle merkezi sinir sistemini etkiler. Uçucu madde hızla akciğerlerde absorbe olur ve hızla beyne ulaşır. Bunun dışında kalbe, böbreklere, karaciğere, kemik iliğine ve diğer organlara zarar vermektedir. Etkileri kullanıldıktan beş dakika sonra görülmeye başlar ve etkisi otuz dakikadan uzun saatlere kadar çıkabilir. Bu Uçucu maddenin türüne ve ne kadar uçucu madde kullanıldığına bağlı olarak değişir. Örneğin 15-20 nefes çekilmiş %1'lik bir gazın etkileri en yüksek seviyede saatlerce kalabilir. Madde kullanıldıktan 4 ila 10 saat arasında kanda bu maddenin tespiti mümkündür (Sadock ve Sadock, 2003).

Hamileler üstünde yapılan araştırmalarda gebelik süresince uçucu madde kullanan annelerin çocuklarında fetal gelişimde problemler görülmektedir. Hamilelikte kullanılan uçucu maddenin bebeğe etkileri kronik alkol kullanımı sendromunun özellikleri ile aynıdır (Crowley, 2000).

Yaygın olarak kullanılan uçucu maddeler aşağıda belirtilmiştir:

Boyalar ve boyalarda kullanılan Tiner

Bali, UHU gibi yapıştırıcılar

Çakmak gazı olarak kullanılan bütan gazı

Kuru temizlemede kullanılan maddeler

Benzin

Yazı yazarken yapılan hataları silmekte kullanılan maddeler (Tipp-ex)

Tiner genellikle torba içine konur ve oradan koklanarak kullanılır. Bali gibi yapıştırıcılar

ise, bir kumaşa emdirilir ve oradan koklanır. Uçucu maddeler kullanıldığında neşe hali, sakinlik duygusu verebilir, bazı hayaller görülmesine yol açabilir. Etkileri arasında ciddi bir sarhoşluk, denge bozukluğu, yürüme güçlüğü sayılabilir (Ögel K, 2001a).

Beyin üstüne doğrudan toksik etki yaptığı için oldukça zararlıdır. Öğrenme üstüne olumsuz etkileri nedeniyle çocukların kullanması sorunu daha da artırmaktadır. Bağımlılık potansiyelleri de yüksektir. Uçucu madde koklayanlarda ani ölümler sıklıkla meydana gelir. Ani ölümler beyin ve kalp üstüne olan etkilerinden dolayı ortaya çıkar. Saldırgan ve tehlikeli davranışlar uçucu madde kullananlar arasında sık olarak gözlenir. Uçucu maddelerin sadece sokak çocukları arasında kullanıldığı düşüncesi yanlıştır. Bu maddeler artık her yaşta ve sosyoekonomik düzeyde kullanılan bir madde haline gelmiştir (Ögel K, 2001a).

5. Eroin

Eroin açık kahverengi toz şeklinde satılan bir maddedir. Eroinin saflığı arttıkça rengi beyazlaşmaktadır. Küçük torbalar halinde satılmaktadır. “Toz”, “Beyaz” “H (eyç)”adları ile anılmaktadır. Afyondan elde edilmektedir. Sigara tütününe karıştırılarak içilmesine koreks denmektedir. Sigara jelatini ya da alüminyum folyo üstünde ısıtılarak buharının içe çekilmesine “kaydırma” adı verilmektedir. Kaşık içinde kaynatılıp, enjektör yolu ile damara verilebilir (Ögel K, 2001a).

Bir iki hafta süre ile düzenli kullanıldığında bağımlılık oluşturmaktadır. Bazı duyarlı kişilerde ilk bir iki kullanımdan sonra bile bağımlılığa neden olabilmektedir. Tolerans gelişimi çok hızlı olmaktadır. Bu nedenle doz artırımı çok ileri ve öldürücü düzeylere kadar varabilmektedir. Hareket ve konuşmada yavaşlama, rahatlama, gevşeme ve sıcaklık hissi, yüzde kırmızılık, göz bebeklerinin küçülmesi eroin alımını takiben ortaya çıkan belirtilerdir. Bu kişilerin beslenmeleri yetersiz olduğu için sağlıkları bozulmaktadır. En önemli yan etkilerinden biri enjektör paylaşımı ile ortaya çıkmaktadır. Bu AIDS, Hepatit gibi bulaşıcı hastalıkları kapma riskidir.

Eroinin etkisi altı sekiz saat içinde sonlanmakta ve şiddetli yoksunluk belirtileri ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında şiddetli kas ağrıları ve kramplar, uykusuzluk, gözde yaşarma, burun akıntısı, ishal sayılabilir. Yoksunluk belirtilerini gidermek için kişiler 6 saatte bir eroin dozunu yinelemek zorunda kalır. Eroin yüksek dozda alındığında ölüm ile sonuçlanabilir. Göz bebeklerinin toplu iğne başı kadar küçük olması, solunumun yavaşlaması ve koma hali bu durumun belirtileridir (Ögel, 2001a).

6. Kokain

Kokain beyaz renkli, toz şeklinde bir maddedir. Çoğunlukla buruna çekilerek kullanılır. Buharının içe çekilmesi, sigara ya da enjeksiyon tarzında da kullanılabilir. Piyasa fiyatı oldukça yüksek olduğu için, genellikle yetişkinler ve ekonomik durumu iyi olanların kullandığı bir maddedir. Bağımlılık yapıcı etkisi çok fazladır. Tek bir kullanımdan sonra bile bağımlılık yapabilir. Kokain alındığında kişi uyarılır, canlanır. Ancak bu etkileri kısa sürelidir ve bir saat içinde sonlanır. Etkileri sonlandıktan sonra 15-16 saat süre yoksunluk belirtileri ortaya çıkmaktadır. Yoksunluk belirtileri arasında ruhsal çöküntü, halsizlik güçsüzlük, çok uyuma, mutsuzluk hali sayılabilir. Eğer bu madde uzun süredir kullanılıyorsa bu etkiler bir hafta sürmektedir. Uzun süreli kokain kullanımı birçok ciddi ve istenmeyen etkilere neden olabilir (Ögel K, 2001a).

Bunlar etkiler aşağıda görülmektedir:

Burun kanamaları

Beyin damarlarında tıkanma

Beyin kanaması

Cinsel iktidarsızlık

7. Ecstasy

Ecstasy genellikle tablet ve kapsül şeklinde satılan bir uyarıcı maddedir. Beyaz, kahverengi, pembe ya da sarı tabletler ya da kapsüller şeklindedir. Bazılarının üstünde kuş, kalp gibi resimler vardır. “007, Mitsubishi, roket, pıt, beyaz kumrular” adlarıyla anılmaktadır. (Ögel, 2001a).

Ecstasy'nin etkisi 20 dakika içinde başlamakta ve birkaç saat sürmektedir. Kullanıldıktan sonra enerji artışı, canlılık, karşı cinse karşı yakınlık hissi, algılamada artma ortaya çıkmaktadır. Ecstasy etkisi altında iken araba ya da makine kullanmak tehlikeli olabilmektedir. Etkileri amfetaminlere ve halüsinojenik maddelere benzemektedir. Uykusuzluk ve geçici paranoyaya (aşırı kuşkuculuk) neden olabilir. Kalp rahatsızlığı, yüksek tansiyon, sara hastalığı olanların bu maddeyi kullanmaları ciddi sorunlara neden olmaktadır. Aşırı hareketten dolayı su kaybı, beden ısısında aşırı yükselme ölüme yol açabilmektedir. Böbrek ve karaciğer üstüne yan etkileri olduğu da bildirilmiştir (Ögel, 2001a; Sadock ve Sadock, 2003).

8. Amfetaminler

Ülkemizde kullanımı yaygın olmayan amfetaminler, hap ya da beyaz toz halinde bulunmaktadır. Ağızdan alınabilir, buruna çekilebilir, damar yolu ile kullanılabilir. Ülkemizde yasal olarak bulunmamakla birlikte halen tıbbi kullanımı olan ilaçlardır.. Amfetaminler ülkemizde uyarıcı, zihin açıcı olarak bilinmektedir. Bunlar genellikle performans artırıcı ve keyif verici etkilerinden dolayı kullanılmaktadır. Sınavlara hazırlanan öğrencilerde, uzun yol şoförlerinde, zamanında yetiştirilmesi gereken işleri olan kişilerde sıklıkla Amfetamin kullanımına rastlanılmaktadır (Sadock ve Sadock, 2003).

Amfetamin alımını takiben şizofreni benzeri bir tablo gelişebilmektedir. Yoksunluk belirtileri arasında sıkıntı, mutsuzluk ve çöküntü hali, güçsüzlük, hareketsizlik, kabuslar, fazla uyuma, baş ağrısı, terleme, mide ve kas krampları sayılabilir. Amfetamin kalp damarlarının tıkanmasına, beyin damar hastalıklarına, şiddetli hipertansiyona ve neden olmaktadır (Ögel , 2001a).

9. İlaç Olarak Kullanılan Ancak Bağımlılık Yapabilen Maddeler

Bazı maddeler ilaç olarak kullanılmakta ve eczanelerde satılmaktadır. Bunlar doktor kontrolünde yazılan ve kullanılan maddelerdir. Bu ilaçlar doktor önerisi dışında kullanıldıkları taktirde bağımlılık yapabilmektedir. Bu ilaçların büyük çoğunluğu yeşil reçete adı verilen kontrollü bir sistem içinde yazılmaktadır. Kırmızı reçete kapsamında olan ilaçlar ise bağımlılık potansiyeli çok daha yüksek olan ilaçlardır (Ögel, 2001a).

Sık olarak kötüye kullanılan ilaçlar şunlardır:

Diazem, Nervium, Tranxilene, Ativan, Rivotril

Akineton

Rohypnol (Türkiye’de ilaç olarak bulunmamaktadır. Ancak yasal olmayan yollar ile getirilmektedir)

Lomotil

Bu ilaçlar kullanıldıkları zaman sedasyon adı verilen gevşeme ve rahatlama duygusu vermektedir. Bunlar tek başlarına kullanıldıkları gibi, diğer uyuşturucu maddeler ile birlikte ek madde olarak da kullanılabilir. Bu ilaçlar yüksek doz alındığında yoğun bir uyku haline neden olmaktadır. Solunumun baskılanmasına ve ölüme yol açabilmektedir. Alkol ile birlikte kullanıldıkları takdirde bu etkileri daha da artmaktadır. Refleksleri ileri derecede bozduğu için dikkat gerektiren işlerin (araba kullanmak gibi) yapılması sakıncalar doğurmaktadır. Yüksek dozlarda kullanıldıktan sonra aniden kesildikleri zaman sara (epilepsi) nöbetleri ortaya çıkabilmektedir (Ögel, 2001a).

2.3.3. İnternet Psikolojisi, Yalnızlık Ve İnternet Kullanımı

Weiss’e göre yalnızlık, belirli bir ilişki türünün yoksunluğuna verilen yanıttır. Yalnızlık, okula devam etmeme oranlarının yüksek olması, depresyon, fiziksel hastalıklar, aşırı alkol kullanımı ve intihar ile de bağlantılıdır. (Peplau ve Perlman, 1982). “Eşit oranda yetkiye sahip olunan” bir ilişki olduğunda, yakın içten bağlantıların olmamasına bir yanıt olarak, anlamlı bir ilişkinin olmamasına yanıt olarak ya da "grup içi" bir topluma bağlantı eksikliği olduğunda , yalnızlık bulunabilir (Weiss, 1973).

Hughes yalnızlığın, herhangi bir zamanda, insanların çoğunluğu tarafından yaşanan bir durum olduğunu söylemiştir. Ayrıca, yalnızlığın üç temel özelliği olduğunu ve bunların sosyal ilişki eksiklikleri, kişisel maruz kalma ve hoş olmayan deneyimleri içerdiğini belirtmiştir. Birçok insan bu durumu yaşamış olabilir ancak Welfare’in çalışması öğrencilerin, en yüksek derecede yalnız olan bireyler kategorisine düştüğünü göstermektedir. Çünkü üniversite eğitimi için aileden ayrılmak, genellikle bireylerin ilk ayrılma deneyimidir (Hughes, 1999; Welfare, 1973).

Özellikle yurt dışında uluslararası öğrenciler için çalışmada, ayrımın ilk defa yaşanması ile ilgili olarak akademik sistem ve kültürel farklılıklar gibi çok sayıda zorlukla karşılaşılabilir. (Parri ve ark., 1992).

Amoh’un çalışması, ABD üniversitelerindeki uluslararası öğrencilerin yaşadıkları sosyal sorunlardan birinin yalnızlık olduğunu ileri sürmektedir. Mori’de yeni çevre ve durumlara alışmak için hala zamana ihtiyacı olan uluslararası öğrencilerin bir ev özlemi, korku ve yalnızlık sürecine yol açabileceğini belirtmiştir (Amoh, 1984; Mori, 2000).

Amoh 'a göre yeni çevre ve durumlara aşına hale gelmeye çalışırken, uluslararası öğrenciler yalnızlıkla başa çıkma stratejilerinden biri olarak telefon kullanmışlardır. Bugünlerde, İnternetin gelişimi dünya çapında aktif iletişim ve bilgi paylaşımı sağlamaktadır. İnternet diğerleriyle iletişim kurmak için başka bir araç haline gelmiştir. Morahan-Martin yalnız insanların, aidiyet ve arkadaşlık olanakları sağladığı için çevrimiçi bir etkileşimden yararlanabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, Morahan-Martin ve Schumacher yalnız insanların İnterneti daha fazla kullandıklarını hatta aşırı derecede kullandıklarını bildirmişlerdir (Amoh, 1984; Morahan-Martin, 1999; Morahan-Martin ve Schumacher, 2003)

Moody'e göre İnternette harcanan saatlerin sayısı ile belirlenen yüksek derecede İnternet kullanımına sahip kişiler, sosyal yalnızlıktansa duygusal yalnızlık yaşama eğilimindedir. Aslında, yalnızlık ve İnternet kullanımı arasındaki ilişki hakkında iki karşıt bulgu vardır (Moody, 2001).

Bazı çalışmalar yalnızlık ve İnternet kullanımı arasında bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Kraut ve arkadaşları, yalnızlığın İnternet kullanımı ile ilişkili olduğunu ve İnternetteki ilk ya da ikinci yıllarında 95 ailenin yalnızlık düzeyinin arttığını, aile grup üyeleri arasındaki iletişimin azaldığını ve sosyal ilişkilerin de azaldığını belirtmişlerdir. Morahan-Martin & Schumacher, 227 üniversite öğrencisi İnternet kullanıcısının çalışmadaki diğer katılımcılara göre çok daha yalnız olduklarını belirtmiştir. Daha yalnız olan katılımcılar, duygusal destek almak için İnterneti kullanmışlardır ve İnternet kullanımının sonucu olarak hayatlarında birçok aksaklıkla karşılaşmışlardır. Bunlardan bir tanesi yalnız öğrencilerin, yalnız olmayan öğrencilere göre daha içe dönük olmalarıdır. Ayrıca, Young, İnternet kullanımı arttıkça, bu kişilerin daha depresif semptomlar gösterdiklerini belirtmiştir (Kraut ve ark., 1998; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Young, 1998b).

Aksine, diğer çalışmalar yalnızlık ve İnternet kullanımı arasında bir ilişki olmadığını ileri sürmektedir. Dittman, üniversite öğrencileri arasındaki 40 saatten az sürelik İnternet kullanımının yalnızlık düzeyi ile hiçbir ilişkisi olmadığını belirtmiştir. Birçoğu için İnternet kullanımı hem oldukça zevkli hem de değerlidir. Yalnızlık, haftada 40 saatten daha az bir süre ile İnternet kullanan öğrencilere göre, haftada 40 saatten daha fazla süre ile İnternet kullananlar arasında ve yüz yüze etkileşim ya da telefonda konuşma yerine İnternet kullanmayı tercih eden kişiler arasında daha fazla görülmektedir. Yalnızlık ve öğrencilerin İnterneti kullanma yılları arasında olumsuz bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yeni kullanıcılar, İnternet kullanım geçmişi daha uzun kişilere göre, daha fazla ölçüde yalnızlık yaşamaktadırlar. Diğer bir deyişle, yalnızlık ve İnternet kullanımı arasındaki ilişkinin zayıf olduğu bulunmuştur. Kraut ve arkadaşları, yalnızlık ve İnternet kullanımı arasındaki bağlantı ile ilgili olarak üç yılın sonunda, çalışmalarındaki olumsuz etkilerin birçoğunun azaldığını bildirmişlerdir. İnternet kullanıcılarının zaman içinde daha az yalnız hale geldikleri bulunmuştur. Yalnızlığın azalması İnternet kullanımlarının da azalmasına yol açmıştır ve aynı zamanda yalnızlığın kendisi de diğer faaliyetlerle meşgul olma süresini arttırmıştır. Ayrıca McKenna ve arkadaşları, İnternet kullanıcılarının yalnızca %6'sının diğerlerine göre kendilerini daha yalnız hissettiklerini bildirmişlerdir ve kullanıcıların %47'si İnternetin bu kişilerdeki yalnızlık hislerini azaltmaya yardımcı olduğunu bildirmiştir (Dittman, 2003; Kraut ve ark., 2002; McKenna ve ark., 2002).

2.3.4. İnternet Bağımlılığı: Öncüler Karşıtlar Ve Alternatif Teoriler

İnternetin insanları bir araya getirme özelliği göz ardı edilmez. Bunlardan bazıları İnternet insanların birbirleri ile iletişim kurdukları siteler, birbirleri ile haberleştikleri e postalarıdır. Her gün 55 milyon Amerikan vatandaşı İnternet üzerinden çevrim içi olmaktadır. Bu rakam her geçen gün artmaktadır (DiMaggio ve ark., 2001).

Bu popülerlik ve devamlı hareketlilik bir çok pozitif ve negatif yönleri de beraberinde getirmiştir. Araştırmacılar bu yönler üzerine bir çok araştırma yapmaktadır. Bu etkiler hem bireyleri hem de toplumu değiştirmektedir. Yapılan araştırmalarda özellikle İnternetin bireylerin psikolojileri ve iyi olma hallerine etkileri üzerinde durulmaktadır (Gross ve ark., 2002).

Yoğun İnternet kullanımı (Wang, 2001), İnternet bağımlılığı (Shaffer ve ark, 2000) ve patolojik İnternet kullanımı (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000) çalışılan konuların başında gelmektedir.

İnternet bağımlılığı hakkında yapılan bir çok teorik ve pratik araştırma bulunmaktadır. Öte yandan bu araştırmalar mass medya ve iletişim hakkındaki teori ve çalışmalara da ışık tutmaktadır (Rubin, 2002).

Bu çalışmalar bir bakıma mass medya ve iletişim teorilerin sınırlarını ve İnternet gibi yeniliklere adapte olabirliklerini sınamaktadır. İnternetin sağladığı imkanlar ile her alan kolay ulaşılrlık araştırmaları da geliştirmektedir. Böylece teorilerin uygulaması için daha geniş kitlelere ulaşılmaktadır (DiMaggio ve ark, 2001).

İnternet kullanımının bağımlılık yapması hayatımızın her alanına girmesi ile birlikte araştırılmaya başlamış bir konudur. Bilgisayar ve insan etkileşimi dikkat çeken bir konu olmaktadır. Bu beraberinde teknofobik bir durumu da getirmektedir (Durdell ve Hagg, 2002).

Yapılan araştırmalar sonucunda uzmanlar madde kötüye kullanımı ve bağımlılık kriterlerini İnternet bağımlılığı alanına yansıtmişlar ve bu kriterler üzerinden yeni bir sistem geliştirmişlerdir. Bunun içinde bir çok özellik, değişik tutum ve farklı durumlara verilen tepkiler bulunmaktadır (Morris ve Ogan, 1996).

Yapılan araştırma ve teorilerin temeli İnternetin hayatımızda olan geleneksel olayların ve durumların da yerini tutmasıdır. Örneğin artık televizyon İnternet üzerinden seyredilip, gazete İnternet üzerinden okumakta, radyo İnternet üzerinden dinlemektedir. Böylece İnternet kişisel ya da kişiler arası olarak bir çok şekilde kullanılmaktadır (DiMaggio ve ark, 2001).

İnternet kişiler arası olarak yapılan bir çok etkinliğin yerini tutmaya başlamıştır. Bu insan- makine, insan- insan etkileşimlerine yeni bir boyut getirmiştir (Rettie, 2001).

Yapılmış bir çok araştırma İnternet kullanımı ve motivasyonları arasındaki ilişki üzerinde durmaktadır. Bu ilişkiler her ne kadar tam olarak anlaşılammış ve araştırılmamış olsa da İnternet bağımlılığı çalışmalarının vazgeçilmez bir boyutu olmaktadır. Yoğun İnternet kullanımı teorilerine göre bu ilişki bir çok özelliğe göre değişebilmektedir (Rubin, 2002).

İnternet bağımlılığı söz konusu olduğunda bireylerin hem bireysel isteklerini karşılamak hem de haberleşme ihtiyaçlarını sağlamak için insan- bilgisayar etkileşimi içine girmesi yapılan araştırmalarda göz ardı edilmemektedir (DiMaggio ve ark, 2001).

Uzaktan kurulan ilişkinin güvenli sınırları İnternet kullanımının ve İnternet bağımlılığının bir başka boyutudur. İnternet bağımlılığı ile ilgili geliştirilen teorilerin bir çoğunun medya teorileri ve madde kullanım teorileri üzerinden kuruluyor olması bu alanda yapılan çalışmaların geçerliliğini sorgulamada kullanılan temel dayanaktır. İnternet bağımlılığı hakkında geliştirilen teorilerin üç temel araştırma konusu bulunmaktadır. Bunlar İnternet kullanımının bireyleri gerçek hayatın acılarından uzaklaştırıp gerçek olmayan bir dünyanın rahatlığına götürmesi, İnternet kullanımının farklı motivasyonları ve İnternetin günlük hayatımızda kapladığı yer ve insan ilişkileridir (Taylor, 1991).

Bir problem paradigması olarak medya sistemi bağımlılığı (Medya System Dependency, MSD) teorisinin ifade edilmesidir (Ball-Rokeach, 1985; Ball-Rokeach, 1988; Ball-Rokeach ve DeFleur, 1976). Günümüz insanların medya bağımlılığını onlarca yıl için yönlendirildiği düşünülmektedir. Ball-Rokeach'a göre iki tip medya bağımlılığı vardır: yapısal bağımlılık ve bireysel medya sistemi bağımlılığı. Yapısal bağımlılığın makroskopik olduğunu ve medya sistemi, ekonomi sistem, politik sistem ve diğer tüm toplumsal sistemler arasındaki ilişkiyle ilgilendiğini düşünülmektedir (Ball-Rokeach, 1985).

Bireysel sistem bağımlılığı bir dereceye kadar kişisel hedefler ve medya kaynakları arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Medya sistemi bağımlılığının iki seviyesi sosyolojik, politik, ekonomik ve fizyolojik faktörleri kapsamına rağmen, bireysel sistem bağımlılık teorisinin bireysel motivasyonların daha kapsamlı bir analizi ile ortaya çıkacaktır. Ball-Rokeach anlayış, yönlendirme ve oyunun bireysel medya-sistemi bağımlılığının başlıca üç güdüsü olduğunu ileri sürmektedir. Bireysel güdülerin bu kategorizasyonu yarım kalmıştır, çünkü kullanıcıların medya için olan güduları daha farklı ve daha karmaşıktır. Medya kullanıcılarının güdülerinin geniş kapsamlı ve ayrıntılı bir analizi olmadan, medya sistem bağımlılığında (Media System Dependency, MSD) bireysel ve psikolojik faktörlerin medya kullanımı üzerindeki etkilerini yeterli şekilde anlamayabiliriz (Ball-Rokeach, 1985).

A.M. Rubin ve Windahl medya sistem bağımlılığı teorisinin (Media System Dependency, MSD) algılanan varlıkları ve açıkları için geçerli olacak Kullanımlar ve Bağımlılık Modeli'ni (Used and Dependency Model, UDM) geliştirmiştir. Bu model, medya bağımlılığını daha iyi açıklamak için kullanımlar ve memnuniyet teorisini (Uses and Gratifications Model, UGT) sistem bağımlılığı perspektifiyle birleştirmiştir (Rubin ve Windahl, 1986).

Ball-Rokeach medya bağımlılığının makroskopik görünümünün toplumsal ve organizasyonel sistemlerin medya kullanımı üzerindeki etkilerine odaklanırken, mikroskobik görünümünün medya kullanımı hakkındaki bireysel farklılıklar ve kişiler arası

ağlara odaklandığını belirtmiştir (Ball-Rokeach, 1998).

Geleneksel medya kullanımları ve memnuniyetleri araştırması sıklıkla önceki bağımlılık araştırması izleyicilerin aktif rolünü eksik olarak tahmin ettiğinden, medya etkileri sorununu çözememiştir. Kullanımlar ve bağımlılık teorisi (Uses and Dependency Model, UDM) bir sentez sunar ve bu eksikliklerin giderilmesi için çabalamaktadır (Rubin ve Windahl, 1986).

Medya kullanımları ve memnuniyetleri araştırmasının medya bağımlılığı perspektifiyle kombine edilmesinin oldukça ümit verici bir araştırma yolu olduğunu ileri sürülmektedir. Kullanımlar ve bağımlılık teorisi' nin (Uses and Dependency Model, UDM) geçmişteki araştırma bağlamlarına başarılı şekilde uygulanması bunun bir göstergesidir; Taylor, 1991). Sun ve arkadaşları Çinli okuyucuların hükümet tarafından katı şekilde kontrol edilmeyen uluslararası haberleri aktif olarak aradığını bulmuşlardır, çünkü hükümet-kontrollü gazeteleri okuma bağımlılığı uluslararası işleri bilme ihtiyaçlarını tatmin edememektedir (Sun ve ark., 2001).

Sierra Leone' de kadınların erkeklere kıyasla hükümet-kontrollü medyaya dayanmasının daha olası olduğunu bulmuştur. Alandaki kültürlü kadınlar otoriteye saygı duymak ve izlemek üzere eğitmiştir. Ancak, medya bağımlılığındaki eksiklikler ve boşluklar halen mevcuttur (Taylor, 1991)

Halen kişisel güdülerin medya bağımlılığı üzerindeki etkisi bilinmemektedir. Medya güdülerindeki araştırma ve medya bağımlılığı üzerindeki araştırma üzerinde bir ayrılık olduğu görülmektedir. Bu durum kısmen ilk araştırmacıların medya sistem bağımlılığı çalışmalarındaki kişisel güdülerden ziyade çeşitli bağımlılık ilişkilerine vurgu yapmalarına bağlı olabilir (Sun, 2004).

Ball-Rokeach bireysel medya-sistemi bağımlılığının kişisel hedeflere indirgenemeyeceğini, fakat kişisel hedefler ve medya kaynakları arasındaki ilişkiye indirgenebileceğini vurgulamıştır. Bu tartışmanın akla uygun gelmesine rağmen, araştırmacıların medya bağımlılığındaki kişisel güdülerin karmaşık rolünü küçümsemelerine yol açmıştır. Özellikle, araştırmacılar bireylerin güdülerinin farklı tipteki medya bağımlılıkları arasında nasıl farklılaştığını çalışmamışlardır (ör., televizyon, gazete ve İnternet bağımlılığı) İkinci olarak, medya bağımlılığının kavramsallaştırılması ve işlemselleştirilmesi belirsizdir (Ball-Rokeach, 1985).

Skumanich ve Kintsfather medya bağımlılığı tipinin ve yoğunluğunun ortam (gazete, televizyon), medya tarzı (yarışma programı, söyleşi programı) ve spesifik tarz ürünü ile dalgalanabileceğini belirtmiştir. Çalışmalarında ortam bağımlılığını, tarz bağımlılığını ve kişisel tarz bağımlılığını ayırt etmişlerdir (Skumanich ve Kintsfather, 1998).

Grant ve arkadaşları yaptıkları araştırmalarda televizyonda alışveriş yapmayı incelerken televizyon bağımlılığını tarz bağımlılığından ayırt etmişlerdir. Yeni teknolojilerin hızlı gelişimi de medya bağımlılığını kavramsallaştırmayla ilişkili olan problemleri şiddetlendirmektedir (Grant ve ark., 1991; Ball-Rokeach, 1998).

Chaffee ve Metzger yeni teknolojilerin geleneksel kitle iletişim teorilerine oluşturduğu meydan okumayı tartışmış ve “yeni

medyanın eski modellerimize ve aynı zamanda bunları tekrar değerlendirme, genişletme ve yerini alma fırsatına meydan okuduğunu” iddia etmiştir (Chaffee ve Metzger, 2001).

Yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve mevcut olmasıyla birlikte, insanların geçmişe oranla daha büyük çeşitlilikteki medya seçeneklerine sahip olmasıdır. Bu nedenle, medya bağımlılığının yapısı ve insanların medya kullanımı kalıpları yeni medya ortamının daha fazla incelenmesini garantilemektedir (Sun, 2004).

Medya bağımlılığına yol açan süreç belirsizdir. Önceki araştırmalar, geçmişteki çeşitli faktörlerden (medya güdülere, sosyal faktörler) medya bağımlılığına doğru tek yönlü çizgiler şeklinde çizmiştir. Pek az araştırmacı diğer faktörlerin geçmiştekiler ve medya bağımlılığı arasındaki ilişkiye nasıl aracılık ettiğini veya yönettiğini incelemiştir. Buna aracılık eden veya yöneten faktörler incelenmeden araştırmacılar medya bağımlılığının bireyler arasında nasıl farklılaştığını tam olarak açıklayamamaktadır. Medya bağımlılığı bir uzay-zaman sürekliliğinde özellikle değişmektedir (yani, daha az bağımlıdan daha fazla bağımlıya doğru) ve basit şekilde iki özel kategoriye indirgenmemelidir (yani, bağımlı ve bağımlı olmayan). Medya bağımlılığının bir uzay-zaman sürekliliğinde nasıl değiştiğini açıklamak için dahil olma gibi aracılık eden faktörlerin incelenmesi basit şekilde geçmişe ve sonuçlarına bakmaya göre daha fazla bilgi sağlayacaktır (Ball-Rokeach, 1998).

Yukarıda anlatılan teorilere ek olarak, Ball-Rokeach İnternet bağımlılığının geleneksel medya bağımlılığından farklı olduğunu belirtmiştir. İnternet bağımlılığı “bireylerin, grupların ve organizasyonların medya bağımlılığı ilişkileri aracılığıyla ulaşabileceği anlayış, yönlendirme ve oyun hedeflerini ulaşmayı genişletebilir”. Bu nedenle daha önce belirtildiği üzere, kullanıcıların İnternet bağımlılığı ilişkileri için geçerli olmak üzere uyarlanmış yeni bir bağımlılık modeli olduğu düşünülmektedir (Ball-Rokeach, 1998).

İnternet bağımlılığının araştırılmasının son zamanlarda ilgi görmüş olmasına rağmen, insanların neden İnternete bağımlı olduğu ve bu gibi bir bağımlılığın nasıl geliştiği kapsamlı şekilde incelenmemiştir. Bunun bir nedeni "İnternet araştırmasının az çok bebeklik döneminde olması ve üzerine inşa edilecek kuvvetli bir araştırma geçmişinin bulunmamasıdır" (Tomasello, 2001).

Bundan başka, geleneksel medyada mevcut olmayan İnternet karakteristiklerine bağlı olarak (sınırsız miktarda bilgi, etkileşim) İnternet için eşsiz olan bazı faktörler (İnternet anksiyetesi, İnternet kendi kendine yeterliliği) kullanıcılar ve İnternet arasındaki bağımlılık ilişkisinde önemli bir rol oynayabilir (Sun, 2004).

Bu nedenle İnternet bağımlılığını incelemek için araştırmacılar geleneksel medya bağımlılığı modellerinin etkili şekilde açıklayamadığı İnternetin kendi kendine yeterliliği ve İnternet anksiyetesini hesaba katmaktadır. Kuramsal Gerekçe Kullanımlar ve memnuniyetler teorisi (Uses And Gratifications Teory, UGT) araştırıldığı yıllar süresince medya çalışmalarını yönlendirmiştir. Medya ortamının İnternetin tanıtılması ve geliştirilmesiyle değişmiş olmasına rağmen, kuramsal gerekçe kullanımlar ve memnuniyetler teorisi (Uses And Gratifications Teory, UGT) yeni teknolojilerin kullanımlarının ve etkilerinin anlaşılmasında kullanılmaktadır (Morris ve Ogan, 1996; Rubin, 2002; Ruggiero, 2000).

Örneğin kuramsal gerekçe kullanımlar ve memnuniyetler teorisi (Uses And Gratifications Teory, UGT) medya kullanımı, güdülere etkileyen faktörleri ve medya kullanımının sonuçları için olan güdülere odaklanmaktadır (Papacharissi ve Rubin, 2000).

Spesifik olarak, kuramsal gerekçe kullanımlar ve memnuniyetler teorisi (Uses And Gratifications Teory, UGT) İnterneti "medya kullanımı için bireylerin motivasyonlarına odaklanmasıyla birlikte incelemek için uygundur ve muhtemelen izleyiciler kendileri için olan içerikleri seçmede ve oluşturmada daha aktif hale geldikçe daha değerli olacaktır" (Chaffee; Metzger, 2001).

Yeni teknolojiyi bağımlılık perspektifini (medya sistemleri bağımlılığı teorisi) diğer medya teorileriyle birleştirmek (kuramsal gerekçe kullanımlar ve memnuniyetler teorisi (Uses And Gratifications Teory,UGT) ümit verici bir araştırmadır (Williams ve ark., 1994).

Ball-Rokeach MSD' yi mikro MSD ve makro MSD' ye bölmüştür ve MSD ve UGT varsayımlarını, yapılarını ve önermelerini mikro-analiz seviyesinde karşılaştırmıştır. MSD' nin (hem makro hem de mikro) aşağıdaki beş boyutta medya bağımlılığı ilişkileriyle uğraştığını belirtmiştir: yapı (medya kaynaklarını kontrol edenler); yoğunluk (medyanın algılanan yararlılığı); hedef kapsamı (kişisel güdülerin aralığı); kastedilen kapsam (medya bağımlılığı ilişkilerine dahil olan medya sayısı); ve kaynak kapsamı (medyanın izleyicilere sağlayabileceği bilgi) (Ball-Rokeach, 1998).

Bundan başka, makro-medya bağımlılığı ilişkilerinin beş boyutun tümünde farklılaşırken, mikro-bağımlılık ilişkilerinin sadece yoğunluk, hedef kapsamı ve kastedilen kapsamda değiştiğini açıklamıştır. Ball-Rokeach, Power, Guthrie, ve Waring (1990) mikro MSD' yi aşağıdaki gibi tanımlamışlardır: Bir bireyin hedeflerinin elde edilmesinin medya sisteminin kaynaklarına erişimle olası olma derecesinin medya sistem hedeflerinin elde edilmesinin bireyler tarafından kontrol edilen kaynakların elde edilmesiyle ilgili olması (Ball-Rokeach ve ark., 1990).

UGT medya çalışmalarında sosyal psikolojik bir perspektiftir. UGT' nin başlıca doktrinlerinden biri kişilerin ihtiyaçlarını tatmin etmek için medya kullanımı için spesifik güdülere sahip olduklarıdır. Aynı zamanda, insanlar mevcut olan pek çok medya arasında mantıklı seçimler yapabilir (yani, potansiyel fonksiyonel alternatifler) (Rubin, 2002). Bu gibi bir perspektif İnternet bağımlılığını incelemek için uygundur çünkü bireylerin İnternet bağımlılığının altında yatan motivasyonlarını anlamamızı kolaylaştırabilir. Bu inceleme insanların İnternete nasıl ve neden bağımlı hale geldiğini anlamamızı ve muhtemelen İnternet bağımlılarının bir profilini oluşturmamızı sağlayacaktır. Bunun dışında bağımlılık sosyal psikoloji alanında da önemli bir konu olmuştur (Day, 1992).

Bağımlılık psikolojik olarak iyi olma hissini etkilemektedir. İnsanlar belli bazı bağımlılık ilişkileri oluşturmaktadırlar çünkü ihtiyaçları bu bağımlılık aracılığıyla karşılanabilmektedir. Bağımlılığın bir dürtü kontrol bozukluğu olduğu da düşünülebilmektedir. Söz konusu özellikle İnternet bağımlılığı olduğunda bunun ne kadarının kimyasal bir etkileşim ile olduğu ne kadarının bir

davranışı devanlı yapmanın getirdiği sonuç olduğu bilinmemektedir (Memmi, 1984).

UGT İnternet kullanımı ve bağımlılığını incelemek için başlıca temel oluşturan bir perspektif sağlamaktadır. Ancak, araştırmacılar kendi kendine yetkinlik, dahil olma ve güdülerin rolünün anlamalarını arttıracak diğer perspektifleri de dikkate almalıdırlar. Örneğin, araştırmacıların UGT ve MSD' yi iki karşıt gruba ayırma eğilimli olmalarına rağmen, bu iki teori arasında bazı kayda değer bağlantılar bulunmaktadır (Ball-Rokeach, 1998).

MSD'deki yapı UGT çalışmalarındaki kontrol, kendi kendine etkinlik ve medyaya erişimle ilgilidir. Yoğunluk kullanım, dahil olma ve elde edilen memnuniyetlere hitap etmektedir (Blumler, 1979).

Hedef kapsamı medya güdülerine hitap etmektedir. Kastedilen hedef fonksiyonel alternatiflere hitap etmektedir. Kaynak hedefi medya niteliklerine hitap etmektedir. Açıkça görülmektedir ki, kendi kendine etkinlik, dahil olma ve güdü kavramları hem UGT hem de MSD' de yansıtılmaktadır. Bu nedenle, bu üç faktörün İncelenmesi UGT ve MSD perspektifleri arasındaki önceki aralıklarda köprü oluşturulması için iyi bir başlangıç noktasıdır. Bunun yanında, geleneksel medya bağımlılık modelleri, medya bağımlılığının sosyal sistemler, medya sistemleri ve bireysel faktörler arasındaki etkileşimin sonucunu olduğunu göstermiştir (Rubin ve Windahl, 1986). Medya bağımlılığı modeli (yani, MSD) aynı zamanda sosyolojik bir çerçeve temeline dayanmaktadır (Ball-Rokeach, 1985).

Araştırmacılar genellikle sosyal psikolojik perspektifleri bireysel faktörler üzerine odaklanmak için çalışmaktadır, sosyal veya makroskopik faktörleri değildir. Ancak bir oysal psikolojik perspektif, sosyal ve bireysel faktörler arasındaki etkileşimden sorumlu olabilir çünkü sosyal psikoloji üçlü bir temel üzerine inşa edilmiştir: durumculuk (yani, bağlam); öznelcilik (yani, bağlamların kişisel yorumu); ve gerilim sistemi (yani, tutum ve davranış arasındaki ilişki) (Ross ve Nisbett, 1991).

Bu gibi bir perspektif bir veya daha fazla sosyal faktör ve bireysel faktörün İnternet bağımlılığı ilişkilerindeki rollerinin aşırı ciddiye alınması veya hafife alınmasından kaçınmaya yardımcı olabilir. Bu durumda, sosyal psikolojik bir perspektif olarak UGT medya bağımlılığını en az sosyolojik bir perspektif kadar iyi açıklayabilir (Sun, 2004).

Young, İnternet bağımlılığının mevcut olduğunu ve mantıklı bir bozukluk olduğunu ileri sürse de, araştırmada bulunan karşıt bir hipotez de Grohol tarafından sunulmuştur. Grohol araştırmacıların gözlemlediği davranışların fazık olduğunu ileri sürmektedir. İnternet bağımlısı olan birçok kişi belki de İnternet kullanmaya yeni başlamıştır ve kendilerini yeni bir ortama alıştırmaya çalışmaktadır. Grohol şöyle devam etmektedir: "Bu ortam, daha önce gördüklerimizden çok daha büyük olduğu için, bazı insanlar, alışma aşamasında, yeni teknoloji, ürün ve hizmetlere alışmak için tipik olarak harcanan süreden daha fazla süre harcamakta ve bu aşamada "takılıp kalmaktadırlar". Grohol, hipotezini desteklemek için aşağıdaki modeli öne sürmektedir. Bakınız Şekil 1 (Grohol, 1999).

Yeni çevrimiçi kullanıcı	Mevcut kullanıcı
Yeni çevrimiçi faaliyet	
Aşama I	Çekicilik (Saplantı)
Aşama II	Gerçekleri görme (Engelleme)
Aşama III	Denge (Normal)

Şekil 1: Grohol'un patolojik İnternet kullanımı modeli

Şekil 1, “yeni bir çevrimiçi faaliyetle meşgul olduklarında”, “yeni çevrimiçi kullanıcıların” ve “mevcut kullanıcıların” çekicilik, gerçekleri görme ve denge aşamalarından geçeceğini göstermektedir. Bütün kullanıcılar ilk aşama olan çekicilik aşamasını yaşayacaklardır. Kullanıcılar, daha sonra ikinci aşama olan "gerçekleri görme" aşamasına geçecek ve "denge" aşamasında son bulacaklardır. Modelde de gösterildiği gibi danışman hastalarının birinci aşamadan üçüncü aşamaya geçişlerine yardımcı olma ihtiyacı duymaktadır. Modeline istinaden Grohol şöyle demektedir: Model, bütün çevrimiçi faaliyetler bir dereceye kadar fazık olduğu için, herkesin sonunda üçüncü aşamaya geçeceği varsayımında bulunmaktadır (Grohol, 1999).

2.3.5. İnternet Bağımlılığı

Peele ve Brodsky, “The Truth About Addiction and Recovery: The Life Process Program for Out Growing Destructive Habits”de, (Bağımlılık ve İyileşmesi Konusunda Gerçekler: Zarar Verici Alışkanlıkların Büyümesine İlişkin Program) bağımlılığı şu şekilde tanımlamıştır: Bağımlılık size başka yollarla alamayacağınız his ve tatmin edici duyguları sunar. Acı, belirsizlik ya da rahatsızlık duygularını engeller. Dikkat üzerine odaklanan ve dikkat çeken güçlü şaşırtıcı duygular yaratır. Kişinin üstesinden gelinemediği sorunları unutmasını ya da bunlarla ilgili olarak kendisini iyi hissetmesini sağlar. Yapay ve geçici bir güvenlik ya da

huzur hissi, kendilik değeri ya da başarı hissi, güç ve kontrol hissi ya da içtenlik ya da ait olma hissi sağlar. Peele ve Brodsky'nin bağımlılık tanımı, yüksek okul öğrencilerinin neden İnterneti yoğun olarak kullandığı ve bunun neden bağımlılık yaratıcı olduğu konusunda bir bakış açısı oluşmasına yardım etmektedir. Bağımlılık, kişiler için olumlu duygular sağladığı için bu duygular desteklenir ve bağımlılık güçlenir. İnternet kullanımı için, Young'a göre heyecan, zindelik ve neşe hisleri bağımlılıkta karşılaşılabilecek en güçlendirilmiş hisler olmaktadır (Peele ve Brodsky, 1992; Young, 1997).

Bilgisayar, televizyon ve cep telefonu gibi teknolojilere bağımlılık, İngiliz bilim adamları tarafından incelenmeye başlanmıştır. Ancak, İnternet bağımlılığı hakkında kapsamlı çalışmaları başlatan kişi Young olmuştur. O zamanda, İnternet bağımlılığı klinik ve akademik psikoloji alanları arasında tartışmalı bir konu haline gelmiştir. Bazı klinik araştırmacılar insan vücudunda, yalnızca alkol ya da uyuşturucu gibi fiziksel maddelerin bağımlılık yaratıcı olarak tanımlanabileceğine inanırken, bazı akademisyenler İnternetin, sürekli video oyunu oynama ve saplantılı televizyon izleme, devamlı cep telefonu ile konuşma gibi ortak bağımlılık yaratıcı davranışlarla benzerlik gösterebileceğini bulmuşlardır (Young, 1996; Rachlin, 1990; Walker, 1989; Griffiths, 1996; Keepers, 1990; Winn, 1985; Griffith, 1995; Shotton, 1991).

Bazı çalışmalar İnternet bağımlılığının kapsamını tanımlama girişiminde bulunmuştur. Her çalışmanın konuyu incelemek için farklı bir stratejisi vardır ancak bunlar konuyu tanımlamada neredeyse benzer özellikler göstermektedir. Brenner, İnternet Usage Survey (İnternet Kullanım Anketi) adında, İnternetle ilgili bir anket yapmıştır ve bunun reklâmını yapmak için bunu bir arama motorunda listelemiştir. Ankete, üçte ikisi erkek olan katılımcılardan 185 geçerli yanıt verilmiştir. İnternet bağımlılığı ile ilgili otuz iki soruya "İnternet Related Addicted Behaviour Checklist" (İnternetle İlgili Bağımlı Davranış Listesi) (IRABC) adı verilmiştir. Egger ve Rauterberg katılımcılardan kendilerini bağımlı ya da ilgili olarak tanımlamalarını isteyerek İnternet davranış ve bağımlılığını belirlemek için bir anket yapmışlardır ve 450 geçerli yanıtın %10,6'sının İnternet bağımlısı olduğunu bulmuşlardır. Benzer şekilde, Thompson da, kendilerini İnternet bağımlısı olarak tanımlayan kişilerin yaşadıkları aksaklık türlerini belirleyen sorulardan oluşan "McSurvey" adında bir anket yapmıştır. 104 geçerli yanıtın %70'i İnternet bağımlısı olarak tanımlanmıştır ve bunların %30'u da İnternet bağımlılığının yaşamları üzerinde olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir (Brenner, 1996; Egger ve Rauterberg, 1996; Thompson, 1996).

Murero İnternet kullanımının olumsuz etkisinin bireylerin davranış ve yaşamlarını değiştirebileceğini belirtmiştir. Bireyin zaman içindeki davranışlarındaki sürekli ve eş zamanlı değişiklikler kişiliği etkileyebilir. Bu değişikliklerden İnternet bağımlılığı adı verilen, İnternet kullanımının olumsuz etkileri olarak korkulabilir. Ancak, Young'a göre İnternet bağımlıları bağımlılıklarının farkında olmayabilir ve bağımlı olduklarını kabul etmeyi reddedebilir. Ayrıca, Young, gereksiz yere çevrimiçi daha fazla zaman harcayan insanlar için çok fazla yol olduğunu belirtmiştir. İnternette zaman geçirme yolları, bu kişilerin kişiliklerini ve diğerleriyle olan ilişkilerini etkileyebilir. Ayrıca Young, İnternet kullanıcılarının, İnternette çevrimiçi durumdayken günde 24 saati yeterli görmediklerini ortaya koymuştur (Murero, 2001; Young, 1998b)

Griffith'e göre, bağımlılığın İnternet üzerinde önemli rol oynayabileceği altı temel özelliği vardır. İnternet kullanımı, kullanıcıların

hayatındaki en önemli faaliyet haline gelir ve o anda İnternetle meşgul olunmasa da, kullanıcıların düşünce, his ve davranışlarını etkiler. İnternet kullanıcısı, yine de İnternet düşüncesini aklında tutabilir (“dikkat çekme”). İnternet, kullanıcının mizaç, sonuç ya da diğer öznel algılarını değiştirebilecek ya da düzenleyebilecek bir faaliyet rolünde de olabilir. (“mod değiştirme”). Ayrıca İnternet, kullanıcıların İnternetle meşgul oldukları zamandaki isteklerini karşılamak için zaman içinde artan faaliyetlere de dayalı olabilir. İnternet kullanımı, kullanıcıların, İnternette harcadıkları zamanı sona erdirmelerine ya da azaltmalarına neden olabilecek hoş olmayan etkilere sahip olabilir. (“vazgeçme”). İnternet kullanıcıları, İnterneti kullanmakla diğer faaliyetler arasında seçim yapmakta zorlanabilirler. (“çatışma”). İnternet kullanıcıları, zaten aşına oldukları için ve hatta bağımlı oldukları için İnternet kullanımının önceki modellerini de tekrarlayabilirler. (“yineleme”) (Griffith, 2000).

Young İnternet kullanımının bağımlı olmayabileceğini ancak etkileşimli özelliklerle birlikte özel uygulamaların, "Patolojik İnternet Kullanımı"nın (Pathological Internet Use, PIU) gelişimine yol açabileceğini belirtmiştir. Örneğin, İnternet Relay Chat (IRC) ve Multi Used Dungeons (MUD), PIU üreten uygulamalar olarak düşünülebilir. Mc.Glinchey’de, etkileşimli oyunlar, sohbet odaları, Usenet haber grupları ve MUD tabanlı faaliyetlerin PIU’ya yol açabileceğini belirtmiştir. Morgan ve Cotton İnternetin, alışveriş, oyun oynama ve araştırma için kullanımının can sıkıcı semptomların düzeyini arttırmasının mümkün olabileceğini göstermiştir. Whang, Lee ve Geunyang çevrimiçi oyunlar, alışveriş gibi İnternetle ilgili faaliyetlerin ve diğer benzer faaliyetlerin İnternet bağımlılığına yol açtığını bildirmişlerdir. Huang İnternet bağımlıları tarafından kullanılan temel İnternet uygulamalarının Bulletin Board Service (BBS), e-posta, oyunlar ve dünya çapında ağı (WWW) içerdiğini belirtmişlerdir. Holmes’in son çalışması da sohbet, porno siteler ve oyunların, PIU ile ilgili özel uygulamaların örnekleri olduğunu göstermiştir (Young, 1998a; Mc.Glinchey, 2000; Morgan ve Cotton, 2003; Whang ve ark., 2003; Huang, 2004; Holmes, 2005).

Ayrıca, McGlinchey’e göre PIU, yukarıda tartışılan şekilde, yalnızca psikolojik yönde etkili olmayabilir ancak bir “psikopatolojiye” ve “bağımlılık semptomatolojisine” neden olabilir. McGlinchey’in çalışması, bir grup PIU öğrencisinin PIU grubu üyesi olmayan öğrencilere göre daha yüksek depresyon semptomlarına sahip olduğunu göstermiştir. Bu yalnızca uyku bozukluğu ya da iştahsızlık gibi somatik unsurlarla sınırlı değildir ve azalmış sosyal katılım gibi kendinden hoşnutsuzluk unsurlarını da içermektedir. Ayrıca, Chou İnternet kullanıcıları arasındaki görme duyusu bozuklukları ve uyku yoksunluğunun, İnternet bağımlılığının iki temel olumsuz etkisi olduğunu belirtmiştir (McGlinchey, 2003; Chou, 2001).

2.3.5.1. İnternet Bağımlılığı Bozukluğu İçin Kriterler

Araştırmaya dayalı olarak, Young 1999 yılında İnternet bağımlılığını belirlemek için sekiz kriteri kullanmıştır. Bu kriterler:

1. İnternetle meşgul olma
2. Daha fazla çevrimiçi zaman ihtiyacı
3. Tekrarlanan, İnternet kullanımını azaltma denemeleri

4. İnternet kullanımını azaltırken vazgeçme
5. Zaman yönetimi konuları
6. Çevresel endişe (aile, okul, iş, arkadaşlar)
7. Çevrimiçi harcanan zaman aldatmacası
8. İnternet kullanımı yoluyla ruh hali değişimi

Yukarıdaki sekiz kriter kumar bağımlılığı için DSM IV-TR’de kullanılan dürtü kontrol kriterlere benzemektedir. Young İnternet bağımlılığını madde bağımlılığından çok dürtü kontrol bağımlılığı olarak patolojik kumar oynama bağımlılığına daha fazla benzediğini ileri sürmektedir. Yukarıdaki sekiz kriter kullanılırken bir hasta sorulardan beş ya da daha fazlasına “evet” yanıtı verdiğinde ve davranışları bir manik atak tarafından daha iyi bir şekilde açıklanamadığında bu hastanın İnternet bağımlısı olma açısından riskli hasta olduğunu düşünmektedir. Young bir hastanın bağımlı kullanımı reddetmesinin İnternetin, okul, iş ve istihdam için kullanılması uygulamasının teşvik edilmesi nedeniyle desteklenebileceğini belirtmektedir. Bu nedenle bir hasta sekiz kriterin tümünü de karşılıyor ise İnternet bağımlısıdır denilebilmektedir. İnternetin topluma güçlü bir şekilde entegre olması ortaya çıkan semptomları kolaylıkla gizleyebilmektedir (Young 1999).

Young, “5” kesme puanının patolojik kumar için kullanılan kriter sayısı ile tutarlı olduğunu ve normal, patolojik bağımlı İnternet kullanımından ayırmak için yeterli sayıda kriter olarak görüldüğünü belirtmiştir. Yukarıdaki sekiz kriter Young tarafından kendi araştırmasında kullanılmıştır. Fakat bu skalanın İnternet bağımlılığının uygulanabilir bir ölçü sağlamasına rağmen geçerlilik-güvenilirlik ve klinik kullanımını belirlemek için daha fazla çalışma yapılmasının gerekli olduğu gözden kaçmamalıdır (Young ve Suler, 2003).

2003 yılının Ekim ayı itibariyle, İnternet bağımlılığı gibi resmi ya da psikiyatrik bir teşhis bulunmamaktadır. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders’ın (DSM IV-TR) en son sürümünde de böyle bir kategori bulunmamaktadır. Lukoff’a göre İnternet bağımlılığı hakkında resmi bir teşhis konula bilinmesi için araştırmalar yapılmalıdır. Günümüzde İnternet Bağımlılığı Bozukluğunun güvenilir şekilde teşhis edilebildiğini ve teşhisin (harici geçerlilik oluşturmak için) sonuç tedavi sonuçları geçmiş ve hastalığın sonucu ile ilgili tahminlerle tutarlı olduğunu görülmüştür (Lukoff, 2003).

King; Silikon Vadisindeki bir klinik psikolog olan Dr. Nancy Wesson ile yaptığı bir telefon görüşmesi sırasında hastaların, neredeyse hiçbir zaman bir sorun olarak İnternet Bağımlılığı Bozukluğu göstermediklerini çoğunlukla başka semptomları gösterdiklerini ve İnternet Bağımlılığı Bozukluğunun eş tanı ya da birincil koşul olarak bulunduğunu öğrenmiştir (King, 1996).

Young ve diğer araştırmacılar, İnternet Bağımlılığı Bozukluğunun anlaşılması için bir temel oluşturabilmek amacı ile araştırmalar yürütseler de, bazı araştırmacılar bu konudan emin olamamaktadır. British Columbia Üniversite’sinde bir profesör olan Green İnternet Addiction: A Critical Study (İnternet Bağımlılığı: Eleştirel Bir Çalışma) adlı çalışmasında şunları belirtmiştir: İnternet bağımlılığı ile ilgili olan bu araştırmaların çoğunu paylaştıkları eksiklikler nedeniyle eleştirilmiştir. Şimdiye kadar hiç kimse, normal

İnternet kullanımının tanımını yapamadığını belirtmiştir. Bu nedenle, İnternet Bağımlılığı Bozukluğunun tanımlanabilmesi için hangi düzeydeki kullanımın normalden daha fazla olduğunu belirlemek zordur demektir. Green, araştırmada bazı ortak terimleri tanımlamak durumunda olunmasının İnternet kullanımının bazı kullanıcılar için bir sorun olmadığı anlamına gelmediğini belirtmiştir (Green, 2000).

Griffiths seçilen kriterlerin temel bağımlılık kavramları için yalnızca genel bir alanı kapsamaması nedeniyle şimdiye kadar yapılan anketlerin hiç birinin İnternet bağımlılığının varlığını göstermediğini ileri sürmektedir (Griffiths, 1998). Griffiths'e katılan Grohol'de (1999), İnternet bağımlılığı ile ilgili olarak şu ana kadar yapılan araştırmaların çoğunlukla keşif niteliğinde araştırmalar olduğunu ama belirli davranışlar ve bunların nedenleri arasında bir neden-sonuç ilişkisi kurulamayacağını söylemiştir. Grohol'e göre araştırmalar, insanların kendileri ve davranışları hakkında ne hissettiklerini tanımlamaya yardımcı olabilese de bu davranışların gerçekten İnternet gibi belirli bir teknolojiye kaynaklanıp kaynaklanmadığı hakkında bir sonuca varılamayacağını söylemektedir (Grohol, 1999).

Araştırmalar İnternet bağımlılığının göstergeleri ya da açıklamalarını tanımlamaya çalışmaktadır. Wang'ın yaptığı araştırmada İnternet bağımlısı olan kişilerin, e-posta, tartışma forumları, etkileşimli oyunlar, Usenet ve Dünya Çapında Ağ (World Wide Web, www) gibi İnternet kullanım alanlarını, bağımlı olmadığı düşünülen kişilerden daha fazla kullandıkları görülmüştür. İnternete bağımlı olan kişilerin İnternet kullanım geçmişi, bağımlı olmayanlara oranla daha uzun olmaktadır. Anderson'ın yaptığı araştırmada İnternete bağımlı kişilerin ortalama olarak bağımlı olmayan kişilere oranla her gün daha fazla İnternet kullandıkları görülmektedir. Morahan-Martin ve Schumacher'in yaptığı araştırmada İnternete bağımlı olan kişilerin İnternet bağımlısı olmayan kişilere oranla daha fazla İnternet sitesi kullandıkları görülmüştür. İnternet bağımlıları, oyunları, WWW (world wide web)'yi daha sık kullanmaktadır (Wang, 2001; Anderson, 2001; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000).

Araştırmacılar İnternet bağımlılığının motivasyon, tutum ve İnternet kullanım davranışı ile ilgili olduğunu ileri sürmektedir. Lin ve Tsai İnternet bağımlılarının İnternette daha fazla zaman harcadıklarını, heyecan aramak için daha fazla motive olduklarını ve bağımlı olmayanlara göre İnternet kullanımının negatif etkisini daha çok algıladıklarını belirtmişlerdir (Lin ve Tsai, 2002).

Chou ve Hsiao İnternet bağımlılarının bağımlı olmayanlara göre İnterneti daha eğlenceli, etkileşimli ve tatmin edici bulduklarını görmüşlerdir. Ancak bağımlılar İnternetin okul çalışmalarını ve yaşamları üzerindeki etkisini bağımlı olmayanlara göre daha olumsuz olarak değerlendirmektedir. Chou ve Hsiao'da iletişim zevki, bilgisayar kullanma saatleri, cinsiyet, memnuniyet ve e-posta kullanım saatlerinin, İnternet bağımlılığının güçlü habercileri olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca İnternet bağımlılığının İnternetin bazı özel fonksiyonlarıyla ilişkili olduğunu görmüşlerdir (Chou ve Hsiao, 2000).

Davis iki tür İnternet bağımlılığı olduğunu söylemektedir. Özel İnternet bağımlılığı ve genel İnternet bağımlılığı. Bunlardan ilki İnternetin yalnızca bir fonksiyonu ya da yönüyle ilgilidir. Bu çevrim içi porno ve çevrim içi satın alım gibi özel İnternet olanaklarının aşırı kullanımı ya da istismar edilmesi ile ilgilidir. İkincisi İnternette daha fazla zaman harcanması ya herhangi bir

amaç olmadan vakit kaybetmek ya da sohbet odalarında çok fazla zaman harcamak anlamındadır (Davis, 2001).

1998 yılında Young Caught in the Net (İnternete tutulmak) adında bir kitap yayınlamıştır. Kitap İnternet bağımlılığı ile ilgili özel bilgi ve hikâyeler hakkında ayrıntılar içermektedir. Young'un İnternet bağımlılığına olan ilgisi 1994 yılında, İnternet bağımlılığını değerlendiren sorularla çevrimiçi bir anket yaptığında başlamıştır. Young oluşturduğu sekiz tanı kriterini (kriterlerle ilgili ayrıntılar önceki sayfalarda verilmiştir) gönüllü olarak anketindeki sorulara yanıt vermeyi kabul eden kişilerdeki bağımlılığı bulunup bulunmadığını belirlemek için bir kullanmıştır. Çevrimiçi anketinin 496 kişi tarafından yanıtlanması Young için de şaşırtıcı olmuştur. Yanıtlarını değerlendirdikten sonra, Young katılımcıların 396'sını (%80) İnternet bağımlıları olarak sınıflandırmıştır. Young İnternet bağımlılarını şu şekilde tanımlamaktadır: Aralıksız sohbet odaları, fantastik kule canavarları ve dövüşler ve küçük bir ilin telefon rehberinden daha fazla girdiye sahip olan elektronik bülten panolarından oluşan çevrimiçi dünyaya yakalanan bu İnternet bağımlıları, istekli öğrenciler ve kararlı bilgi arayıcıları için olabileceğini tahmin ettiğinizden çok daha farklı bir deneyime kendilerine kaptırılmışlardır. Young şöyle devam etmektedir: Zamanımızın teknolojik kurtarıcısı olsantsa, İnternet, akıl ve ruhlarımız üzerindeki her zaman hissedilen etkisiyle televizyonun bile yerini alarak milenyumun bağımlılığı olarak ortaya çıkabilir. Young, İnternet bağımlılığı konusundaki araştırmalarına devam ettiği için, son yirmi yılda psikoloji ve bağımlılık danışmanlarının insanların somut maddelerden daha fazlasına da bağımlı olabileceklerini anlamaya başladıkları sonucuna varmıştır. Araştırma, "zorunlu kumar oynama, kronik aşırı yeme, seks düşkünlüğü ve saplantılı televizyon izleme" gibi huylardaki ortak bağımlılık davranışlarına dikkat çekmektedir. Davranış bağımlısı olan kişiler yaptıkları şeye ve bunun onların nasıl hissetmelerini sağladığına saplanıp kalırlar (Young, 1998).

2.3.5.2. İnternet Kullanımı Ve Bağımlılık Modeli

Yukarıdaki literatür incelemesi ve araştırmalar yoluyla, kişiler arası iletişim ve kitle iletişimi arasında paralellik olduğunu görmekteyiz. İlk olarak, kişisel yatkinlikler ve geçmişteki diğer faktörler kişilerin kişiler arası ve medya güdülerini etkilemektedir. İletişim anlayışı kişiler arası güdülerini etkilemektedir. İnternet öz yeterliği kontrolle ilgilidir ve İnternet endişesi de bir anlayış türüdür. İnternet öz yeterliği ve endişesinin İnternet güdülerini nasıl etkilediği bilinmemektedir. Ancak, kişiler arası literatüre dayalı olarak, İnternet öz yeterliği ve İnternet endişesinin, kişiler arası ve medya güdülerini içeren İnternet güdülerini etkilediğini tartışmak mantıklıdır. Hofstetter ve arkadaşları yaptıkları çalışmada televizyon, gazete ve kişiler arası etkililiğin bilgi araştırma, sosyal bağlantı ve dikkat dağıtma güdülerini ile pozitif ilişkili olduğunu göstermişlerdir. Öz yeterlikten güdülere doğru tek yönlü bir akış belirlemiş olmasalar da öz yeterlik ve yukarıda tanımlanan üç güdü arasında buldukları güçlü ilişki İnternet öz yeterliğinin İnternet güdülerini düzenlediği konusundaki tartışmaya destek olmaktadır (Hofstetter ve ark., 2001).

İkinci olarak, kişiler arası güdüler bireysel eğilimler ve iletişim davranışı arasındaki ilişki için arabulucu niteliğindedir. Medya güdülerini de bireysel eğilimler ve kitle faaliyetleri arasındaki ilişki için arabulucu niteliğindedir. İnternet güdülerini, bireysel eğilimler ve İnternet faaliyetleri arasındaki ilişki için arabulucu niteliğindedirler. İnternet öz yeterliği ve İnternet endişesi, insanların İnternet kullanımlarını etkileyen iki ayrı kavramdır. Öz yeterlikleri ne kadar yüksek olursa, kitleler de İnternet kullanımıyla o kadar meşgul

olacaklardır. İnternet endişeleri ne kadar az olursa, kitleler de İnternet kullanımıyla o kadar meşgul olacaklardır. Diğer bir deyişle, hem öz yeterlik hem de endişe düzeyinin düşük olması, kullanıcıların İnternetle olan ilişkilerini kolaylaştıracaktır.

Medya güdeleri, medya katılımını tahmin ettiği için İnternet güdülerinin, bireysel eğilimler (örn; İnternet öz yeterliği, İnternet endişesi) ve medya katılımı (örn; bilişsel katılım ve duygusal katılım) arasında bir arabulucu olarak bulunduğunu ileri sürmek mantıklıdır. Ayrıca, literatür incelemeleri, kişiler arası güdülerin etkileşim katılımını etkilediğini ileri sürmektedir. Böylece, İnternet güdeleri, bireysel eğilimler ve etkileşim katılımı arasındaki ilişki için arabuluculuk yapmalıdır. Bu iki arabulucu ilişkiyi göstermek için, genel modelden aşağıdaki dört yol alınmalıdır: (a) İnternet öz yeterliği › İnternet güdeleri › medya katılımı, (b) İnternet öz yeterliği › İnternet güdeleri › etkileşim katılımı, (c) İnternet endişesi › İnternet güdeleri › medya katılımı ve (d) İnternet endişesi ? İnternet güdeleri › etkileşim katılımı.

Üçüncü olarak, katılım, güdüler ve yakınlık gibi davranışsal sonuçlar arasındaki ilişki için arabulucu niteliğindedir. Belirli bir biçimde, medya katılımı, medya güdeleri ve medya yakınlığı arasındaki ilişki için arabuluculuk yapmaktadır. Önceki tartışmalar, medya güdülerinin, medya katılımından önce geldiğini ve medya katılımının da medya sonuçlarından önce geldiğini ileri sürmektedir (Lin ve ark., 2002; Papacharissi ve ark., 2000).

Yapılan çalışmalar yüksek medya katılımının yüksek medya yakınlığı ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Rubin, 1985). Bu nedenle, medya katılımı, İnternet güdeleri ve İnternet yakınlığı arasındaki ilişki için arabulucu niteliğinde olmalıdır. Aşağıdaki yol izlenmelidir: İnternet güdeleri › medya katılımı › İnternet yakınlığı.

Dillard ve arkadaşları yüksek kişiler arası katılımın beğeni ya da yakınlıkla ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmacılar, böyle kişiler arası yakınlık ve İnternet yakınlığı arasındaki ilişkiyi incelememiş olsalar da kolaylaştırılmış etkileşim içinde yer alan kişilerin kullandıkları aracın etkili ve tatmin edici olduğunu düşüneceklerine inanılmaktadır. Bu durumun iletişim görevlerini başarmalarına yardımcı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, literatür bazı İnternet güdülerinin (örn; kişiler arası güdüler) etkileşim katılımını tahmin ettiğini ileri sürmektedir. Bu nedenle aşağıdaki yol öne sürülmektedir: İnternet güdeleri › etkileşim katılımı › İnternet yakınlığı (Dillard ve ark., 1999; Anderson ve Martin, 1995).

Dördüncü olarak, İnternet yakınlığı yüksek İnternet maruziyetine yol açabilmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi medya yakınlığı ve medya maruziyeti arasındaki ilişki net değildir. Ancak, insanlar İnterneti ne kadar önemli ve yararlı olarak algıladıkları, İnterneti o kadar sık kullanacaklardır. Araştırmacılar bu konuda reklâma maruz kalma ve reklâmlarla yakınlık arasında olumlu bir ilişki olduğunu gözlemlemişlerdir (Smit ve Neijens, 2002).

İnternet yakınlığının, İnternet maruziyetini tahmin edeceğini beklenmektedir. Ayrıca, bir araca yüksek düzeyde maruz kalmak, kişinin bu araca olan bağlılığını ileri sürmektedir. Bu nedenle, aşağıdaki yolun gerçekleşmesi beklenmektedir: İnternet yakınlığı › İnternet maruziyeti ? İnternet bağımlılığı.

Yukarıdaki sonuçlardan yola çıkarak, ek başka bir yol modeli öne sürülmektedir: bireysel eğilimler › İnternet güdülerini › katılım › İnternet yakınlığı › İnternet maruziyeti ? İnternet bağıllığı. Bu yol modelinde, İnternet güdülerini ve katılım, arabulucu ilgi değişkenleri olarak görev yapmaktadır. Ayrıca, hem etkileşim katılımını hem de medya katılımını arabulucu değişkenler olarak görev yapmaktadır. Güdüler, öz yeterlik, endişe, katılım, maruziyeti ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi netleştirmek için, İnternet kullanımı ve bağıllığının kavramsal bir model önerilmektedir (Kirilla, 2005).

Bu model, bazı İnternet güdülerinin, medya ya da etkileşim katılımına yol açtığını göstermektedir. Hem medya hem de etkileşim katılımını, İnternet maruziyeti yoluyla İnternet bağımlılığını tahmin eden İnternet yakınlığına neden olmaktadır. Bu modelde İnternet öz yeterliği ve İnternet endişesi, İnternet güdülerinden önce gelmektedir. Bu nedenle, model, İnternet güdülerinin, hem İnternet öz yeterliği ve katılımı arasındaki ilişki için hem de İnternet endişesi ve katılımı arasındaki ilişki için arabulucu niteliğinde olduğunu ileri sürmektedir (Kirilla, 2005) .

2.3.6. KOMORBİDİTE

Komorbidite (bir arada bulunma) kavramı ilk defa Feinstein tarafından kullanılmış bir kavramdır. Alkol ve veya madde kullanım bozukluklarına eşlik eden başka bozukluklar olduğu artık kabul görmektedir. Bağımlılar ve psikiyatrik bozukluk arasındaki ilişki giderek önem kazanmaktadır. Komorbidite ile eş anlamlı olarak kullanılan çift tanı (dual diagnosis), bağımlılığa ek olarak tedavi gerektiren ruhsal bozukluğun bir arada olması; Komorbidite ise iki yada daha fazla bozukluğun eş zamanlı varlığıdır (Çakmak ve Saatçioğlu, 2005).

Komorbidite genellikle alkol, kokain ve opioid bağımlılarında sıklıkla karşımıza çıkan bir durum olmaktadır. Yapılan çalışmalarda sigara kullanımının bile komorbid durumları ortaya çıkardığı düşünülmektedir (Sadock ve Sadocks, 2003).

Maddenin insan psikolojisi ve psikiyatrik bozukluklar üzerindeki etkisi eski zamanlardan beri bilinmektedir. Fakat nedense çok uzun yıllar madde kullanımına eşlik eden psikiyatrik bozuklukları ve bunlar arasındaki bağlantıyı incelemek araştırmacıların pek ilgisini çekmemiş, bilim dünyasının gündemine bu konu pek girmemiştir (Yancar, 2005).

Çok eksenli tanı sistemlerinin yaygın olarak kullanılmaya başlaması ile birlikte psikiyatrik bozuklukları daha ayrıntılı inceleyebilme ve eşlik eden psikoaktif madde kullanım bozuklukları ile birlikte değerlendirme olanağı doğmuştur. Amerikan Psikiyatri Birliği Tanı sınıflandırmasının ilk tanı ölçütlerinde (DSM-I, 1952 ve DSM-2, 1968) madde bağımlılığı sosyopatik kişilik rahatsızlıklarından biri olarak sınıflandırılmış ve kişilik bozuklukları başlığı altında yer almıştır. Ancak DSM-III ve ondan sonra gelen sınıflandırma sistemlerinde madde bağımlılığı ile birlikte, ona eşlik eden psikiyatrik bozuklukları kodlamayı engelleyen yapılanma söz konusu değildir. Yani madde bağımlılığı ve madde kötüye kullanımı tanılarına ek olarak birden çok eksende birden çok psikiyatrik tanı kodlamak mümkündür. Bu durum, madde bağımlılığına eşlik eden I. ve II. eksen psikiyatrik bozuklukların dikkat çekici bir biçimde kodlanmaya başlamasına neden olmuştur.

Son yıllarda yapılan çalışmalar alkol ve madde kullanım bozukluklarına eşlik eden psikiyatrik rahatsızlıkların görülme sıklığının fazlalığını ortaya koymaktadır (Merikangas ve ark., 1996). Günümüzde, alkol ve madde kullananlarda psikiyatrik bozukluk ya da sendromların nasıl geliştiği, henüz tam olarak bilinmemektedir. Eşlik eden psikiyatrik belirtiler ve bozukluklar birincil ve ikincil olarak gelişebilmektedir. Ayrıca eşlik eden psikiyatrik bozukluklar, bağımlılığın tanısı, gidiş, sonlanım ve sağaltımını da güçleştirmektedir (Davison, 1999). ABD’de 1994 yılında yapılan bir çalışmada, madde bağımlılığı tanısı alan erkeklerin %76’ında, madde bağımlılığı tanısı alan kadınların %65’inde komorbid psikiyatrik bir rahatsızlığın bulunduğu tespit edilmiştir (Am Psychiatry Assoc. 1994).

Madde bağımlılığında eşlik eden tanıları için farklı hipotezler bulunmaktadır: Kendi kendini tedavi hipotezi (Self Medication Hypothesis): Alkol ve madde kullananlarda, eşlik eden psikiyatrik bozuklukların görece olarak yüksek oranlarda olmasının bir nedeni, psikiyatrik bozuklukları olan kişilerin rahatsızlıkları ile başa çıkmak için bu maddeleri kullanması ve zaman içinde bu

maddelere karşı bağımlılık geliştirmesidir. Kendi kendini tedavi hipotezine göre hastalar, istenmeyen mizaç durumlarını değiştirmek, dayanılmaz anksiyeteleri azaltmak, bazı bilişsel bozuklukları ile başa çıkabilmek için bu maddeleri kullanmaya başlamaktadır. Kendi kendini tedavi hipotezinin kökleri ise, kontrollü klinik çalışmalardan çok bireysel, dinamik yönelimli psikoterapi veya psikanalizlerden toplanan klinik gözlemlerle desteklenmektedir (Yancar, 2005).

Khantzian'ın opiatların öfke ve agresyon duygularını kontrol altına aldığını ve opiat bağımlılarının bu etkiden faydalanmak için opiat kullandıkları şeklindeki görüşü söz konusu hipoteze bir örnek olarak verilebilir (Norman 1991).

Maddeye bağlı artefakt hipotezi (Substance-Related Artifact Hypothesis): Tedaviye baş vuran bağımlılarda tedaviye başvurmayanlara göre daha fazla komorbid psikiyatrik hastalığa rastlanmaktadır. Komorbid psikiyatrik rahatsızlığı olan bağımlılar daha fazla yardım ve destek ihtiyacı hissetmektedirler. Bu durum maddeye bağlı artefakt hipotezi olarak adlandırılmıştır (Verhaul ve ark., 2000).

Ayrıca bağımlılık ve komorbiditeyi genetik olarak da açıklamaya çalışan araştırmalar vardır. Psikiyatrik semptomatolojinin şiddeti, hastaların madde ve alkolü kullandıkları süre ile de bağlantılı olarak değişmektedir (Griffin ve ark., 1987).

Alkol ve-veya madde bağımlılığı olan hastalarda görülen diğer hastalıkların prevalansı dikkatle değerlendirilmesi gereken bir konudur (Anthony, 1991).

Genel olarak komorbid durumlar saf bozukluk durumlarına göre daha şiddetlidir. Madde kullanımı var olan psikiyatrik bozukluğu alevlendirebilir (Çakmak ve Saatçioğlu, 2005).

Bu çalışmanın yapılma amaçlarından bir tanesi de bilgisayar ve İnternet bağımlılığını ile birlikte seyreden bir başka bağımlılığın bulunup bulunmadığının araştırılmasıdır. Günümüz toplumunda sigara ve alkol kullanımının yoğunluğu; bilgisayar ve İnternet kullanımının yoğunluğu göz önüne alındığında bir birlerini tetiklediği düşünülebilir. Online sohbetler esnasında üst üste içilen sigaralar bu duruma bir örnek teşkil edebilmektedir.

Komorbidite dendiği zaman genel literatürde bağımlılık, şizofreni ve diğer psikotik bozukluklar, bağımlılık ve duygu durum bozuklukları, bağımlılık ve somatoform bozukluklar, bağımlılık ve disosiyatif bozukluklar, bağımlılık ve anksiyete bozukluğu, bağımlılık ve cinsel işlev bozukluklar, bağımlılık ve yeme bozuklukları, bağımlılık ve kişilik bozuklukları gibi alt başlıklara rastlamak mümkünken, bağımlılık, bağımlılık ve de özellikle sigara, alkol, madde bağımlılığı ve İnternet bağımlılığı karşılaştırma ve ilişkilendirme çalışmalarına rastlanılmamaktadır.

Bu noktada düşünülen bilgisayar ve İnternet bağımlılığı kavramının yeni yeni araştırılan ve literatürde yerini yeni almaya başlayan bir kavram olmasının etkisi olduğudur.

Her ne kadar bu alanda henüz bir çalışma yapılmamış olsa da bu çalışma bu alana ilk adım niteliğindedir. Bağımlılıklar arasındaki ilişki yadsınamazdır bu noktada bilgisayar ve İnternet bağımlılığını bu başlıklardan bağımsız düşünmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır.

3. GEREÇ, YÖNTEM VE SINIRLILIKLAR

“İstanbul’da Yaşayan 18-28 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin İnternet Ve Madde Kullanım Alışkanlıklarının İlişkilendirilmesi” konulu tez çalışması İstanbul İlinde bulunan değişik üniversitelerin lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri arasında yapılmıştır.

Araştırma İstanbul ilinde bulunan üniversite öğrencileri arasında yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş aralığı 18-28 yaşdır. Araştırma lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri arasında yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemin 600 öğrencidir. Alan çalışmasının 2006 yılının aralık ayında bitmiştir. Bu araştırma Cerrahpaşa Etik Kurul’un 12-04-2006 2006/392 tarihli ve numaralı onayı alınarak uygulanmıştır.

Bununla beraber araştırma amacı bakımından Türkiye’de “İnternet ve Madde kullanımı İlişkisi” başlığı altında yapılan ilk kapsamlı alan çalışması niteliğini taşımaktadır.

Planlanan çalışma için Amerika Birleşik Devletlerinde klinik psikolog Dr. Kimberly Young tarafından geliştirilmiş “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” isimli ölçekten yararlanılarak yeni bir ölçek geliştirilmiştir. Planlanan tez çalışmasında bu ölçek uygulanmıştır. Ölçek Young’ın 1998 yılındaki çalışması temel alınarak geliştirilmiş olup Young’ın geliştirdiği ölçek ile birebir benzer değildir. Kimberly Young’ın ölçeğine yedi adet madde kullanım sorusu ve bir adet kontrol sorusu, yaş, cinsiyet, ailelerin maddi geliri, öğrencilerin harcadıkları para ve okul başarısı ile ilgili sorular eklenmiştir.

Türkiye’ye uyarlanması için gerçekleştirilen pilot çalışma İstanbul’da Mart 2006 tarihinde lise ve daha yüksek eğitilmiş 50 kişilik bir gruba uygulanarak soruların işlerliği ve tutarlılığı ölçülmüştür. Yapmış olduğumuz istatistiksel değerlendirme ölçeğin işlerlik ve tutarlılığının alfa =0.87 olduğunu göstermektedir.

Araştırma amacı ile İstanbul Üniversitesine, Boğaziçi Üniversitesine, Marmara Üniversitesine, Bahçeşehir Üniversitesine, İstanbul teknik Üniversitesine, İstanbul Bilgi Üniversitesine, Haliç Üniversitesine uygulanması amacı ile anket yollanmıştır.

İstanbul Üniversitesine 250 anket yollanmış olup 210 anket geri dönmüştür. Anket uygulaması Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Çevre Mühendisliği Bölümü ve Türkçe Öğretmenliği Bölümünde yapılmıştır.

Boğaziçi Üniversitesine 100 anket yollanmış olup tamamı geri dönmüştür. Uygulama Psikoloji Ve Psikolojik Danışmanlık Bölümlerinde yapılmıştır.

Marmara Üniversitesine 150 anket yollanmış olup 126 anket geri dönmüştür. Uygulama Özel Eğitim Bölümü Ve Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde yapılmıştır.

Bahçeşehir Üniversitesine 100 anket yollanmış olup 50 anket geri dönmüştür. Uygulama Hukuk Fakültesi öğrencilerine yapılmıştır.

İstanbul Teknik Üniversitesine 50 anket yollanmış olup 40 anket geri dönmüştür. Uygulama Metalürji Bölümü öğrencilerine yapılmıştır.

İstanbul Bilgi Üniversitesine 50 anket yollanmış olup 20 anket geri dönmüştür. Uygulama Psikoloji Bölümü öğrencilerine yapılmıştır.

Haliç Üniversitesine 100 anket yollanmış olup 76 anket geri dönmüştür. Uygulamaya Biyoloji Bölümü Ve Psikoloji Bölümü öğrencileri katılmıştır.

Uyguladığımız ölçekteki İnternet bağımlılığı sorularından yedi tanesine sık sık ve her zaman cevabını verenler İnternet bağımlısı olarak değerlendirmeye tabi tutulurken; madde bağımlılığı ile ilgili sorularda bir kere denedim, ayda bir kaç kez kullanıyorum, haftada bir kaç kez kullanıyorum ve her gün kullanıyorum cevaplarını verenler madde bağımlısı olarak değerlendirilmiştir.

Uygulamalar sonucunda geri dönene anketler içinde uygun yaş aralığında olmayan 12 adet anket çıkartılmıştır. Toplamda 600 anket istatistiksel işlem için hazırlanmıştır. Bu örneklem büyüklüğüyle araştırma %1'den %50'ye olan sıklıklar kabul edilebilir kesinlik sınırları içinde olmaktadır (power %90, tahmin edilen kesinlik sınırı %1'den %50'ye ± 5). İstatistik işlemler SPSS 8.0 programı ile yapılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırma 600 kişilik bir örneklem büyüklüğüne uygulanmıştır. Çalışmaya katılan grubun 346'sı (%57.7) kız, 254'ü (%42.3) erkektir. 18-22 yaş arasında olan katılımcılar grubun %77'sini, 23-25 yaş arasında olan katılımcılar grubun %14.7'sini ve 26-28 yaş arasında olan katılımcılar grubun %8.3'ünü oluşturmaktadır.

Katılımcıların doğum yerlerine bakıldığında %48.6 ile Marmara bölgesi doğumlular birinci sırada iken %27.1 ile Orta Anadolu, Güney Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesi doğumlular ikinci sırada yer almaktadır.

Örneklem grubunda madde kullandığını görülen grubun %43.4'ü kız, %56.6'sı erkektir. Araştırmada bilgisayar ve İnternet bağımlılığı ile ilgili sorulardan 7 ve daha fazlasına sık sık ve her zaman yanıtlarını verenlerin %55.1'i kız, %44.9'u erkektir.

Örneklem grubunda 18-22 yaş arasında bulunanlardan madde kullandığı görülenler grubun %60.4'ünü, İnternet bağımlısı olduğu görülenler grubun %77.8'ini oluşturmaktadır.

Marmara bölgesinde doğmuş olduğunu görülen grupta madde kullandığını görülenler grubun %54.7'sini, İnternet bağımlısı olduğu görülenler grubun %52.2'sini oluşturmaktadır.

Cinsiyet farkı ve yaş aralığı açısından madde kullanma-kullanmamaya bakıldığında ki-kare oranları istatistiksel olarak anlamlı çıkarken İnternet bağımlısı olma- olmama açısından bir fark görülmemiştir.

Madde kullanımı açısından erkeklerin kızlardan 2 kat daha fazla, İnternet bağımlısı olma açısından yaklaşık 1.5 kat daha fazla risk taşıdığı görülmüştür. $p < 0.05$. Bakınız Tablo1.

Tablo 1: Cinsiyet, yaş, doğum yerine göre dağılım

	Genel		Madde ₁		Bilgisayar ₂	
	N	%	Kullanmayan (%)	Kullanan(%)	Bağımlı değil %	Bağımlı %
Cinsiyet*						
Kız	346	57,7	60,7	43,4	61,7	55,1
Erkek	254	42,3	39,3	56,6	38,3	44,9
Yaş**						
18-22 yaş	462	77	80,6	60,4	75,7	77,8
23-25 yaş	88	14,7	11,3	30,2	14,3	14,9
26-28 yaş	50	8,3	8,1	9,4	10,0	7,3
Doğum Yeri***						
Marmara	298	49,7	48,6	54,7	45,7	52,2
Ege	42	7,0	5,9	12,3	7,0	7,0
Akdeniz	53	8,8	5,3	0,9	5,7	3,8
Karadeniz	27	4,5	9,1	7,5	10,0	8,1
Orta/Güney/Doğu Anadolu	155	25,9	27,1	19,9	28,3	24,3
Diğer	25	4,2	4,0	4,7	3,5	4,6

*(X^2 : 10,74 df: 1, p: 0. 001)₁, (X^2 : 2,53 df: 1, p: 0. 111)₂

**(X^2 : 25,95 df: 2, p: 0. 000)₁, (X^2 : 1,35 df: 2, p: 0. 507)₂

***(X^2 : 13,00 df: 7, p: 0. 072)₁, (X^2 : 6,57 df: 7, p: 0. 474)₂

Örneklem grubunun ailelerinin aylık gelirlerine bakıldığında grubun %23.2'sinin ailesinin aylık gelirinin 800 ytl ve altı ve %32'sinin ailesinin aylık gelirinin 1700 ytl ve üstü olduğu görülmüştür. Madde kullandığı görülen grubun %51.9'unun ailesinin aylık geliri 1700 ytl ve üstü, İnternet bağımlısı olduğunu görülen grubun %18.6'sının ailesinin aylık geliri 800 ytl ve altı; %36.8'inin ailesinin aylık geliri 1700 ytl ve üstüdür olarak bulunmuştur.

Örneklem grubunun %78.7'si haftada 250 ytl ve altında para harcadıklarını bildirmişlerdir. Haftada 1000 ytl ve üstünde para harcadığını bildirenler grubun %0.5'ini oluşturmaktadır. Madde kullandığı görülen grubun %62.3'ünün; İnternet bağımlısı olduğunu tespit edilen grubun %76.8'inin haftada 250 ytl ve altında para harcadığı görülmektedir.

Örneklem grubuna okul başarıları hakkında soru sorulduğunda %32.2'si orta, %44'ü iyi derecede akademik başarı sahibi olduğunu bildirmiştir. Madde kullandığı görülen grubun % 39.6'sının orta derecede akademik başarı, %35.8'inin iyi derecede akademik başarı sahibi olduğu görülmüştür. İnternet bağımlısı olduğunu görülen grubun %34.1'inin orta derecede akademik başarı, %40.8'inin iyi derecede akademik başarı olduğu görülmektedir.

Ailelerinin aylık geliri ve haftada harcadıkları para ile madde kullanma-kullanmama arasında ki-kare bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bakınız Tablo 2.

Tablo 2: Ailenin aylık geliri, Haftada harcanan para, okul başarısına göre dağılım

	Genel		Madde ₁		Bilgisayar ₂	
	N	%	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)	Bağımlı değil (%)	Bağımlı (%)
Ailenin Aylık Geliri*						
800 ytl altı	139	23,2	26,3	8,5	30,4	18,6
800-1000 ytl altı	85	14,2	13,8	16,0	15,7	13,2
1000-1250 ytl	104	17,3	17,8	15,1	17,0	17,6
1250-1700 ytl	80	17,3	14,4	8,5	12,6	13,8
1700 ytl üstü	192	32,0	27,7	51,9	24,3	36,8
Haftada Harcanan Para**						
250 ytl altı	472	78,7	82,2	62,3	81,7	76,8
250-500 ytl	93	15,5	13,4	25,5	12,6	17,3
500-750 ytl	25	4,2	3,4	7,5	5,2	3,5
750-1000 ytl	7	1,2	0,8	2,8	0,4	1,6
1000 ytl üstü	3	0,5	0,2	1,9	-	0,8
Okul Başarısı***						

Kötü	58	9,7	9,3	11,3	8,7	10,3
Orta	193	32,2	30,6	39,6	29,1	34,1
İyi	264	44,0	45,7	35,8	49,1	40,8
Çok İyi	85	14,2	14,4	13,2	13,0	14,2

*(X_2 : 30,86 df: 4, p: 0.000)₁, (X_2 : 16,08 df: 4, p: 0.003)₂

**(X_2 : 24,19 df: 4, p: 0.000)₁, (X_2 : 7,02 df: 4, p: 0.135)₂

***(X_2 : 4,61 df: 3, p: 0.202)₁, (X_2 : 3,99 df: 3, p: 0.262)₂

Örneklem grubuna İnternete bağlandıkları yer sorulduğunda %50.4'ünün evden, %17.9'unun İnternet kafeden bağlandığını bulunmuştur. Madde kullandığı görülen grubun %61.3'ünün evden, %14.2'sinin okuldan İnternete bağlandığını; İnternet bağımlısı olduğunu görülen grubun %56.4'ünün evden, %14.2'sinin işten ve İnternet kafeden İnternete bağlandığını bulunmuştur.

İnternet bağımlılığı ile İnternete bağlanılan yer arasında ki-kare bakıldığında aralarındaki ilişki istatistiksel olarak çok anlamlı bulunmuştur. Bakınız Tablo3.

Tablo 3: İnternete Bağlanılan Yer

	Genel		Madde ₁		Bilgisayar ₂	
	N	%	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)	Bağımlı (%)	Değil (%)
Ev	301	50,4	48,1	61,3	40,9	56,4
Okul	97	16,2	16,7	14,2	20,9	13,4
İş	78	13,1	13,2	12,3	11,3	14,2
İnternet Kafe	107	17,9	20,0	8,5	23,9	14,2
Diğer	14	2,3	2,0	3,8	3,0	1,9

(X₂:10,97 df:4, p:0,027)₁, (X₂:20,84 df:4, p:0,000)₂

Araştırmaya katılan örneklem grubuna İnternet ve bilgisayar kullanım özellikleri ile ilgili 21 adet soru sorulmuştur. Bu sorular: planladığınızdan daha uzun süre İnternette kaldığınız oluyor mu? , İnternette çok zaman geçirdiğinizden dolayı ev işlerini ve ev halkını ihmal ediyor musunuz?, Partneriniz ile cinsel yakınlık yerine İnternette cinsel uyarılma yaşamayı tercih ediyor musunuz?, İnternet üzerinden diğer kullanıcılar ile yeni ilişkilere başlıyor musunuz?, Hayatınızdaki kişiler İnternette geçirdiğiniz zamandan şikayet ediyorlar mı?, İnternet fazla zaman ayırdığınızdan dolayı notlarınız ya da ödevleriniz aksıyor mu?, Yapılacak başka işler olmasına rağmen sürekli elektronik postalarımı kontrol ediyor musunuz?, İş verimi ya da performansları İnternet kullanımı nedeni ile düşmekte mi?, İnternette geçirdikleri zaman sorulduğunda savunmacı oluyor musunuz?, İnternette geçirdikleri süreyi saklıyor musunuz?, Yaşamlarındaki kaygılardan ve sorunlardan İnternet vasıtası ile kaçıyor musunuz?, İnternete girmeyi hayal ediyor musunuz?, İnternetsiz hayatın boş ve sıkıcı olduğunu düşünüyor musunuz?, İnternete iken birisi sizi rahatsız ederse ona kızıyor musunuz?, İnternet nedeni ile gece uykusuz kaldığınız oluyor mu?, Günlük işlerinizi yaparken İnternet kullanmayı hayal ediyor musunuz?, İnternet bağlantınızı devamlı bir dakika daha diyerek uzatıyor musunuz?, İnternette geçirdiğiniz zamanı kısaltmayı deneyip başarısız oldunuz mu?, İnternette geçirdiğiniz zamanı saklıyor musunuz?, Dışarıda zaman geçirmek yerine İnternette zaman geçirmeyi tercih eder misiniz?, İnternette olmadığınız zaman keyifsiz, hırçın oluyor musunuz? dur.

Örneklem grubuna planladıklarından daha uzun süre İnternette kalıp kalmadıkları sorulduğunda %31.5'i sık sık cevabını vermiştir. İnternette geçirdikleri zamandan dolayı okul, iş, arkadaş ve evlerini sık sık ihmal ettiklerini söyleyenler grubun %10.3'ünü oluşturmaktadır. Partneri ile cinsel birliktelik yerine İnternet üzerinden cinsel uyarılma yaşamayı grubun % 82.2'sinin hiç tercih etmediği görülmüştür.

Grubun %1.7'sinin her zaman İnternet üzerinden yeni ilişkilere başladıkları görülmektedir. Grubun %29.5'inin İnternette geçirdikleri süreden dolayı hayatlarında bulunan insanlardan nadiren de olsa şikayet aldıkları görülmektedir. Grubun %5.7'sinin

İnternette geçirdikleri zaman nedeni ile ödevlerini sık sık aksattıkları görülmüştür.

Grubun %16.2'sinin sık sık elektronik postalarını kontrol ettiklerini bulunmuştur. Grubun %53'ünün İnternet kullanımları nedeni ile iş verimlerinin hiç düşmediği bulunmuştur. Grubun %7.3'ünün İnternette geçirdikleri süre kendilerine sorulduğunda sık sık savunmacı oldukları görülmektedir. Grubun %62.7'sinin İnternette geçirdikleri süreyi hiç saklamadıkları görülmektedir.

Grubun %8.8'inin İnterneti günlük hayat sıkıntılarından kaçmak için sık sık ve her zaman kullandıkları görülmüştür. Grubun %10'unun ara sıra İnternete girmeyi hayal ettikleri bulunmuştur. Grubun %50.8'inin İnternete girmedikleri zaman hiç depresif olmadıkları görülmektedir.

Grubun %15.2'sinin ara sıra da olsa İnternette iken rahatsız edildiklerinde öfkelenedikleri görülmüştür. Grubun %11.7'sinin sık sık İnternet kullanımı nedeni ile uykusuz kaldıkları bulunmuştur. Grubun %2.8'inin günlük işlerini yaparken İnterneti kullanmayı sık sık hayal ettikleri görülmektedir.

Grubun %12.3'ünün İnterneti kullanırken sadece bir dakika diyerek sık sık İnternette kaldıkları süreyi uzattıkları bulunmuştur. Grubun %1.8'inin İnternette geçirdikleri süreyi kısaltmayı deneyip başarısız oldukları görülmüştür.

Grubun %75.5'inin hiç bir zaman İnternette geçirdikleri süreyi saklamadıkları görülmektedir. Grubun %3.8'inin sık sık başkaları ile vakit geçirmek yerine İnternette vakit geçirmeyi tercih ettikleri bulunmuştur. Grubun %80.3'ünün İnternette olmadığı zaman hiç bir şekilde hırçın ya da keyifsiz olmadıkları görülmektedir. Bakınız Tablo 4.

Tablo 4: İnternete Kullanım Özellikleri

	Genel	
	N	%
Planlanandan Uzun İnternette Kalmak		
Hiç	51	8,5
Nadiren	110	18,3
Ara sıra	186	31,0
Sık sık	189	31,5

Her zaman	64	10,7

İnternet Nedeni ile Ev-İş-Arkadaş-Okul İhmal₂

Hiç	195	32,5

Nadiren	182	30,3

Ara sıra	127	21,2

Sık sık	62	10,3

Her zaman	34	5,7

İnternette Cinsel Uyarılma₃

Hiç	493	82,2

Nadiren	55	9,2

Ara sıra	34	5,7

Sık sık	10	1,7

Her zaman	8	1,3

İnternette İlişki₄

Hiç	355	59,2

Nadiren	152	25,3

Ara sıra	62	10,3

Sık sık	21	3,5

Her zaman	10	1,7

İnternette Geçirilen Süreden Şikayet Alma₅

Hiç	291	48,5
Nadiren	177	29,5
Ara sıra	79	13,2
Sık sık	36	6,0
Her zaman	17	2,8

Ödevleri Aksatma₆

Hiç	329	54,8
Nadiren	147	24,5
Ara sıra	71	11,8
Sık sık	34	5,7
Her zaman	19	3,2

Gerekmediği Halde E-Posta Kontrolü₇

Hiç	189	31,5
Nadiren	158	26,3
Ara sıra	108	18,0
Sık sık	97	16,2
Her zaman	48	8,0

İş Verimin Olumsuz Etkilenmesi₈

Hiç	318	53,0

Nadiren	161	26,8
Ara sıra	75	12,5
Sık sık	27	4,5
Her zaman	19	3,2

Süre Hakkında Savunmacı Olma 9

Hiç	288	48,0
Nadiren	148	24,7
Ara sıra	88	14,7
Sık sık	44	7,3
Her zaman	32	5,3

Süreyi Saklama 10

Hiç	376	62,7
Nadiren	139	23,2
Ara sıra	59	9,8
Sık sık	17	2,8
Her zaman	9	1,5

Kaygılardan İnternet Vasıtası İle Kaçma 11

Hiç	300	50,0
Nadiren	165	27,5
Ara sıra	82	13,7

Sık sık	36	6,0
Her zaman	17	2,8
İnternet Girmeyi Hayal Etme¹²		
Hiç	394	65,7
Nadiren	121	20,2
Ara sıra	60	10,0
Sık sık	16	2,7
Her zaman	9	1,5
İnternetsiz Depresif Olma¹³		
Hiç	305	50,8
Nadiren	149	24,8
Ara sıra	95	15,8
Sık sık	34	5,7
Her zaman	17	2,8
İnternette Rahatsız Edildiğinde Kızma-Öfkelenme¹⁴		
Hiç	285	47,5
Nadiren	174	29,0
Ara sıra	91	15,2
Sık sık	29	4,8
Her zaman	21	3,5

İnternet Nedeni İle Uykusuz Kalma¹⁵

Hiç	204	34,0
Nadiren	160	26,7
Ara sıra	120	20,0
Sık sık	70	11,7
Her zaman	46	7,7

Günlük İşlerde İnterneti Kullanma Hayali¹⁶

Hiç	464	77,3
Nadiren	79	13,2
Ara sıra	28	4,7
Sık sık	17	2,8
Her zaman	12	2,0

Sadece Bir Dakika Diye Kalınan Süreyi Uzatma¹⁷

Hiç	171	28,5
Nadiren	207	34,5
Ara sıra	116	19,3
Sık sık	74	12,3
Her zaman	32	5,3

İnternette Geçen Zamanı Kısaltmayı Denemek Başarısız Olma¹⁸

Hiç	346	57,7
Nadiren	146	24,3
Ara sıra	53	8,8
Sık sık	44	7,3
Her zaman	11	1,8

İnternette Geçirilen Zamanı Saklamak¹⁹

Hiç	453	75,5
Nadiren	91	15,2
Ara sıra	38	6,3
Sık sık	10	1,7
Her zaman	8	1,3

Başkaları İle Vakit Geçirmek Yerine İnterneti Tercih Etme²⁰

Hiç	389	64,8
Nadiren	134	22,3
Ara sıra	46	7,7
Sık sık	23	3,8
Her zaman	8	1,3

İnternette Olmadığında Keyifsiz-Hırçın Olma²¹

Hiç	482	80,3
Nadiren	72	12,0

Ara sıra	24	4,0
Sık sık	11	1,8
Her zaman	11	1,8

Örneklem grubunda madde kullandığı görülen grubun %71.1'inin İnternet bağımlısı olduğunu görülmüştür. Ki- karelerine bakıldığında aralarındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Madde kullanma-kullanmama açısından bakıldığında madde kullananların İnternet bağımlısı olma riski madde kullanmayanlara göre yaklaşık 2 kat daha fazladır. $p < 0.05$

Araştırmaya katılan örneklem grubunun İnternet kullanımları ve madde kullanımları arasındaki ilişkiye bakıldığında planladığından uzun süre İnternette kaldığını tespit edilenlerin %19.8'inin, İnternet nedeni ile ev, iş arkadaş, okul ihmal ettiği tespit edilenlerin %25'inin, İnternette cinsel uyarılmayı tercih ettiği tespit edilenlerin %16.7'sinin, İnternette yeni ilişkiler kurduğu tespit edilenlerin %35.5'inin, İnternet geçirdikleri süre hakkında şikayet aldığı tespit edilenlerin %17'sinin, İnternet nedeni ile ödevlerini aksattığı tespit edilenlerin %30.2'sinin, gerekmediği halde sık sık elektronik postalarını kontrol ettiği tespit edilenlerin %16.6'sının, İnternet kullanımının iş verimini olumsuz etkilediği tespit edilenlerin %23.9'unun, İnternette geçirdikleri zaman sorulduğunda savunmacı olduğu tespit edilenlerin %21.1'inin, İnternette geçirdikleri süreyi sakladığı tespit edilenlerin %38.5'inin, İnternet vasıtası ile kaygılarından kaçtığını tespit edilenlerin %39.6'sının, İnternete girmeyi hayal ettiği tespit edilenlerin %20'sinin, İnternetsiz depresif olduğunu tespit edilenlerin %25.5'inin, İnternette zaman geçirirken rahatsız edildiklerinde kızıp öfkelenmediği tespit edilenlerin %16'sının, İnternet nedeni ile uykusuz kaldığı tespit edilenlerin %23.3'ünün, günlük işleri ile uğraşırken İnterneti hayal ettiği tespit edilenlerin %13.8'inin, sadece bir dakika daha diyerek İnternette geçirdikleri süreyi uzattığı tespit edilenlerin %16'sının, İnternette geçirilen süreyi kısaltmayı deneyip başarısız olduğu tespit edilenlerin %18.2'sinin, İnternette geçirdikleri süreyi sakladığı tespit edilenlerin %16.7'sinin, başkaları ile zaman geçirmek yerine İnternette zaman geçirmeyi tercih ettiği tespit edilenlerin %19.4'ünün, İnternette olmadığı zaman hırçın ve sinirli olduğunu tespit edilenlerin %9.1'inin madde kullandığı görülmüştür. Bakınız Tablo 5.

Tablo 5: İnternet ve Madde Kullanım Özelliği

	Madde ₁	
	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)
Planlanandan Uzun İnternette Kalmak₁		
Hiç	83,9	16,1
Her zaman	80,2	19,8
(X ₂ : 1,32 df:1, p: 0,250) ₁		
İnternet Nedeni ile Ev-İş-Arkadaş-Okul İhmal₂		
Hiç	83,7	16,3
Her zaman	75,0	25,0
(X ₂ : 4,22 df: 1, p: 0,040) ₂		
İnternette Cinsel Uyarılma₃		
Hiç	82,3	17,7
Her zaman	83,3	16,7
(X ₂ : 0,01 df: 1, p: 0,910) ₃		
İnternette İlişki₄		
Hiç	83,3	16,7
Her zaman	64,5	35,5
(X ₂ : 7,134 df: 1, p: 0,008) ₄		
İnternette Geçirilen Süreden Şikayet Alma₅		
Hiç	83,0	17,0
Her zaman	-	-
(X ₂ : 1,88 df: 1, p:0,170) ₅		
Ödevleri Aksatma₆		

Hiç	83,5	16,5
Her zaman	69,8	30,2
(X₂: 6,26 df: 1, p:0,012) 6		
Sık Sık E-Posta Kontrolü 7		
Hiç	82,0	18,0
Her zaman	83,4	16,6
(X₂: 0,163 df: 1, p:0,686) 7		
İş Verimin Olumsuz Etkilenmesi 8		
Hiç	82,9	17,1
Her zaman	76,1	23,9
(X₂: 1,33 df: 1, p:0,248) 8		
Süre Hakkında Savunmacı Olma 9		
Hiç	82,8	17,2
Her zaman	78,9	21,1
(X₂: 686 df: 1, p:0,408) 9		
Süreyi Saklama 10		
Hiç	83,3	16,7
Her zaman	61,5	38,5
(X₂: 8,08 df:1, p: 0,004) 10		
Kaygılardan İnternet Vasıtası İle Kaçma 11		
Hiç	84,5	15,5
Her zaman	60,4	39,6
(X₂: 19,27 df: 1, p: 0,000) 11		

İnternet Girmeyi Hayal Etme¹²

Hiç	82,4	17,6
Her zaman	80,0	20,0

(X₂: 098 df:1, p: 0,755)¹²

İnternetsiz Depresif Olma¹³

Hiç	83,1	16,9
Her zaman	74,5	25,5

(X₂: 2,34 df:1, p: 0,126)¹³

İnternette Rahatsız Edildiğinde Kızma-Öfkelenme¹⁴

Hiç	82,2	17,8
Her zaman	84,0	16,0

(X₂: 0,104 df: 1, p:0,747)¹⁴

İnternet Nedeni İle Uykusuz Kalma¹⁵

Hiç	83,7	16,3
Her zaman	76,7	23,3

(X₂: 3,11 df:1, p:0,078)¹⁵

Günlük İşlerde İnterneti Kullanma Hayali¹⁶

Hiç	82,1	17,9
Her zaman	86,2	13,8

(X₂: 0,314 df: 1, p:0,575)¹⁶

Sadece Bir Dakika Diye Kalınan Süreyi Uzatma¹⁷

Hiç	82,0	18,0
Her zaman	84,0	16,0

(X₂: 0, 235 df: 1, p:0,628) ¹⁷

İnternette Geçen Zamanı Kısaltmayı Denemek Başarısız Olma ¹⁸

Hiç	82,4	17,6
Her zaman	81,8	18,2

(X₂: 0,011 df: 1, p: 0,916) ¹⁸

İnternette Geçirilen Zamanı Saklamak ¹⁹

Hiç	82,3	17,7
Her zaman	83,3	16,7

(X₂: 0,013 df: 1 p:0,910) ¹⁹

Başkaları İle Vakit Geçirmek Yerine İnterneti Tercih Etme ²⁰

Hiç	82,4	17,6
Her zaman	80,6	19,4

(X₂: 0,64 df: 1, p:0,800) ²⁰

İnternette Olmadığında Keyifsiz-Hırçın Olma ²¹

Hiç	82,0	18,0
Her zaman	90,9	9,1

(X₂:1,155 df:1, p: 0,283) ²¹

Araştırmaya katılan öğrencilerin sigara kullanımlarına bakıldığında %25.5'inin (n: 153) her gün düzenli olarak sigara tükettiğin, %57.7'si (n: 346) hiç sigara kullanmadığı görülmüştür. Bakınız Tablo: 6.

Tablo 6: Sigara Kullanma Oranları

	Genel	
	N	%
Hiç bir zaman	346	57,7

Bir kere	29	4,8
Ayda bir kaç kez	50	8,3
Haftada bir kaç kez	22	3,7
Her gün	153	25,5

Öğrencilerin alkol kullanım oranlarına bakıldığında %51.2'sinin (n: 307) hiç bir zaman alkol kullanmadığı; %1.8'inin (n: 11) her gün alkol kullandığı görülmüştür. Bakınız Tablo 7.

Tablo 7: Alkol Kullanım Oranları

	Genel	
	N	%
Hiç bir zaman	307	51,2
Bir kere	53	8,8
Ayda bir kaç kez	165	27,5
Haftada bir kaç kez	64	10,7
Her gün	11	1,8

Araştırmaya katılan öğrencilerin madde kullanım özellikleri tek tek incelenmiştir. Örneklemin esrar kullanım oranlarına bakıldığında %3.7'sinin (n: 22) ayda bir kaç kere esrar kullandığı, %0.5'inin (n: 3) haftada bir kaç gün esrar kullandığı, %86.7'sinin (n: 520) hiç bir zaman esrar kullanmadığı görülmüştür. Her gün düzenli esrar kullandığı tespit edilen olmamıştır. Bakınız Tablo: 8.

Tablo 8: Esrar Kullanımı Oranları

	Genel	
	N	%
Hiç bir zaman	520	86,7
Bir kere	55	9,2
Ayda bir kaç kez	22	3,7
Haftada bir kaç kez	3	0,5
Her gün	-	-

Araştırmaya katılan öğrencilere Diazem, Xanax gibi sakinleştirici haplar kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda %0.7'sinin (n: 4) haftada bir kaç kez sakinleştirici hap kullandığı, %92.5'inin (n: 555) hiç bir zaman sakinleştirici hap kullanmadığı görülmüştür. Bakınız Tablo: 9.

Tablo 9: Sakinleştirici Hap (Diazem, Xanax Gibi) Kullanım Oranı

	Genel	
	N	%
Hiç bir zaman	555	92,5
Bir kere	35	5,8
Ayda bir kaç kez	6	1,0
Haftada bir kaç kez	4	0,7
Her gün	-	-

Araştırmaya katılan öğrencilere Roş, Akineton gibi uyuşturucu hap kullanımı olup olmadığı sorulduğunda %97'sinin (n: 582) hiç bir zaman uyuşturucu hap kullanmadığı görülmüştür. Örneklemin %0.2'sinin (n: 1) haftada bir kaç kere sakinleştirici hap kullandığı bulunmuştur. Bakınız Tablo: 10.

Tablo 10: Uyuşturucu Hap (roş, akineton gibi) Kullanım Oranı

	Genel	
	N	%

Hiç bir zaman	582	97,0
Bir kere	12	2,0
Ayda bir kaç kez	5	0,8
Haftada bir kaç kez	1	0,2
Her gün	-	-

Araştırmaya katılan öğrencilere uçucu madde kullanımları hakkında sorular sorulduğunda %96.7'sinin (n: 580) hiç bir zaman uçucu madde kullanmadığı, %0.2'sinin (n: 1) haftada bir kaç kere uçucu madde kullandığı görülmektedir. Her gün uçucu madde kullandığı tespit edilen olmamıştır. Bakınız Tablo: 11.

Tablo 11: Uçucu Madde Kullanımı Oranı

	Genel	
	N	%
Hiç bir zaman	580	96,7
Bir kere	13	2,2
Ayda bir kaç kez	6	1,0
Haftada bir kaç kez	1	0,2
Her gün	-	-

Araştırmaya katılan öğrencilere Ecstasy kullanımları hakkında sorular sorulduğunda %3.7'sinin (n: 22) bir kere Ecstasy denediğigörülmektedir. Bakınız Tablo: 12.

Tablo 12: Ecstasy Kullanımı Oranı

	Genel	
	N	%
Hiç bir zaman	575	95,8
Bir kere	22	3,7
Ayda bir kaç kez	1	0,2

Haftada bir kaç kez	1	0,2
Her gün	1	0,2

Öğrencilere Eroin kullanımı ile ilgili soru sorulduğunda örneklemin %99'unun (n: 594) hiç bir zaman eroin kullanmadığı, %0.8'inin (n: 5) bir kere eroin kullandığı, %0.2'sinin (n: 1) ayda bir kaç kere eroin kullandığı görülmektedir. Bakınız Tablo: 13.

Tablo 13: Eroin Kullanımı Oranı

	Genel	
	N	%
Hiç bir zaman	594	99,0
Bir kere	5	0,8
Ayda bir kaç kez	1	0,2
Haftada bir kaç kez	-	-
Her gün	-	-

Araştırmaya katılan öğrencilerin sigara, alkol, madde kullanımları ile İnternet kullanımları arasındaki ilişkiye ki-kare ile bakılmıştır.

Sigara kullanımı ile İnternet bağımlılığı arasında bağlantının var olup olmadığına bakıldığında, İnternet bağımlısı olduğunu görülen grubun %44.3'ünün sigara kullandığı görülmüştür. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bakınız Tablo: 14.

Tablo 14: Sigara- İnternet Kullanma Oranları

	Sigara	
	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)
İnternet Bağımlı Değil	60,9	39,1
İnternet Bağımlısı	55,7	44,3

(χ^2 :11,56 df: 4, p: 0,21)

Alkol ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, İnternet bağımlısı olduğunu tespit edilen grubun %56.4'ünün alkol kullandığı görülmüştür. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak çok anlamlı görülmüştür. Bakınız Tablo: 15.

Tablo 15: Alkol- İnternet Kullanım Oranları

	Alkol	
	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)
İnternet Bağımlı Değil	60,4	39,6
İnternet Bağımlısı	45,4	56,4

(X₂: 13,64 df: 4, p: 0,009)

Esrar ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye bakıldığında İnternet bağımlısı olduğunu tespit edilen grubun %15.9'unun esrar kullandığını görülmüştür. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bakınız Tablo: 16.

Tablo 16: Esrar-İnternet Kullanımı Oranları

	Esrar	
	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)
İnternet Bağımlı Değil	90,1	9,1
İnternet Bağımlısı	84,1	15,9

(X₂: 5,70 df:1, p: 0,017)

Sakinleştirici hap ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, İnternet bağımlısı olduğunu tespit edilen grubun %8.4'ünün sakınleştirici hap kullandığı görülmüştür. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak fazla bir anlam taşımamaktadır. Bakınız Tablo: 17.

Tablo 17: Sakinleştirici Hap- İnternet (Diazem, Xanax Gibi) Kullanım Oranı

	Sakinleştirici Hap	
	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)
İnternet Bağımlı Değil	93,9	6,1
İnternet Bağımlısı	91,6	8,4

(X₂:1,07 df: 1, p: 0,300)

Uyuşturucu hap ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye bakıldığında, İnternet bağımlısı olduğunu tespit edilen grubun %3.8'inin uyuşturucu hap kullandığını görülmüştür. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak çok anlamlı görülmemiştir. Bakınız Tablo: 18.

Tablo 18: Uyuşturucu Hap (roş, akineton gibi) Kullanım Oranı

	Uyuşturucu Hap	
	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)
İnternet Bağımlı Değil	98,3	1,7
İnternet Bağımlısı	96,2	3,8

(X₂: 2,03 df: 1, p: 0,153)

Uçucu madde ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye bakıldığında İnternet bağımlısı olduğunu tespit edilen grubun %4.3'ünün uçucu madde kullandığı görülmüştür. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bakınız Tablo: 19.

Tablo 19: Uçucu Madde- İnternet Kullanımı Oranı

	Uçucu Madde	
	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)
İnternet Bağımlı Değil	98,3	1,7
İnternet Bağımlısı	95,7	4,3

(X₂: 2,94 df: 1, p: 0,086)

Ecstasy ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye bakıldığında İnternet bağımlısı olduğunu tespit edilen grubun %4.6'sının ecstasy kullandığı görülmüştür. Aralarında istatistiksel olarak bir ilişki bulunmamıştır. Bakınız Tablo: 20.

Tablo 20: Ecstasy- İnternet Kullanımı Oranı

	Ecstasy	
	Kullanmayan (%)	Kullanan (%)
İnternet Bağımlı Değil	96,5	3,5
İnternet Bağımlısı	95,4	4,6

(χ^2 : 0,44 df: 1, p: 0,506)

Eroin ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye bakıldığında İnternet bağımlısı olduğunu tespit edilen grubun %1.6'sının eroin kullandığı görülmüştür. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı görülmüştür. Bakınız Tablo: 21.

Tablo 21: Eroin- İnternet Kullanımı Oranı

	Eroin	
	Kullanmayan(%)	Kullanan (%)
İnternet Bağımlı Değil	100	-
İnternet Bağımlısı	98,4	1,6

(χ^2 : 3,76 df: 1, p:0,052)

İnternet bağımlısı olanların yaşamları boyunca en az bir kere esrar deneme riskleri, İnternet bağımlısı olmayan popülasyona oranla yaklaşık 2 kat daha fazladır.

İnternet bağımlısı olanların yaşamları boyunca en az bir kere sakinleştirici hap deneme riskleri, İnternet bağımlısı olmayan popülasyona oranla yaklaşık 1.5 kat daha fazladır.

İnternet bağımlısı olanların yaşamları boyunca en az bir kere uyuşturucu hap deneme riskleri, İnternet bağımlısı olmayan popülasyona oranla 2 kat daha fazladır.

İnternet bağımlısı olanların yaşamları boyunca en az bir kere uçucu madde deneme riskleri, İnternet bağımlısı olmayan popülasyona oranla yaklaşık 3 kat daha fazladır.

İnternet bağımlısı olanların yaşamları boyunca en az bir kere Ecstasy deneme riskleri, İnternet bağımlısı olmayan popülasyona oranla 1 kat daha fazladır.

İnternet bağımlısı olanların yaşamları boyunca en az bir kere eroin deneme riskleri, İnternet bağımlısı olmayan popülasyona oranla yaklaşık 1 kat daha fazladır. Bakınız Tablo: 22.

Tablo 22: Uyuşturucu Madde İle İlgili Odds Oranları

	Madde

	Odds	%95 GA
Yaşam boyu en az bir kez esrar kullanımı	1.88	1.11-3.20
Yaşam boyu en az bir kez sakinleştirici haplar (Diazem, Xanax gibi)	1.41	0.73-2.71
Yaşam boyu en az bir kez uyuşturucu haplar (Roş, akineton gibi)	2.22	0.72-6.83
Yaşam boyu en az bir kez uçucu madde kullanımı	2.55	0.84-7.73
Yaşam boyu en az bir kez Ecstasy kullanımı	1.33	0.56-3.14
Yaşam boyu en az bir kez eroin kullanımı	0.61	0.57-0.65

İnternet bağımlısı olduğu tespit edilenlerin planladığından daha uzun süre İnternette kalması, İnternet kullanımı nedeni ile ev, iş, arkadaş ve okulunu ihmal etmesi, İnternette cinsel uyarılma yaşamayı tercih etmesi, İnternette geçirdiği süre hakkında şikayet alması, İnternet kullanımı nedeni ile ödevlerini aksatması, gerekmediği halde sık sık e-postalarını kontrol etmesi, İnternet kullanımı nedeni ile iş veriminin olumsuz etkilenmesi, İnternette geçirdiği süre hakkında savunmacı olması, İnternette geçirdiği süreyi saklaması, kaygılarından kurtulmak için İnternet kullanmayı tercih etmesi, İnternete girmeyi hayal etmesi, İnternetsiz olduğunda depresif olması, İnternette rahatsız edildiğinde kızması ve öfkelenmesi, İnternet kullanımı nedeni ile uykusuz kalması, günlük işlerini yaparken İnternet kullanmayı hayal etmesi, sadece bir dakika diyerek İnternette kalan süreyi uzatması, İnternette geçirdiği zamanı kısaltmayı deneyip başarısız olması, İnternette geçirdiği zamanı saklaması, başkaları ile vakit geçirmek yerine İnternette gezmeyi tercih etmesi, İnternetin olmadığı durumlarda keyifsiz olması; İnternet bağımlısı olmayanlara göre yaklaşık 1 kat daha fazladır. Bakınız Tablo: 23.

Tablo 23: İnternet İle İlgili Odds Oranları

	İnternet	
	Odds	%95 GA
Planlanandan Uzun İnternette Kalmak ₁	0.33	0.29-0.39
İnternet Nedeni ile Ev-İş-Arkadaş-Okul İhmal ₂	0.54	0.50-0.58
İnternette Cinsel Uyarılma ₃	0.60	0.56-0.64
İnternette İlişki ₄	0.59	0.55-0.63
İnternette Geçirilen Süreden Şikayet Alma ₅	0.58	0.54-0.62

Ödevleri Aksatma ₆	0.58	0.54-0.62
Sık Sık E-Posta Kontrolü ₇	0.49	0.45-0.54
İş Verimin Olumsuz Etkilenmesi ₈	0.58	0.54-0.62
Süre Hakkında Savunmacı Olma ₉	0.56	0.52-0.60
Süreyi Saklama ₁₀	0.59	0.56-0.64
Kaygılardan İnternet Vasıtası İle Kaçma ₁₁	0.58	0.54-0.62
İnternet Girmeyi Hayal Etme ₁₂	0.60	0.56-0.64
İnternetsiz Depresif Olma ₁₃	0.58	0.54-0.62
İnternette Rahatsız Edildiğinde Kızma-Öfkelenme ₁₄	0.58	0.54-0.62
İnternet Nedeni İle Uykusuz Kalma ₁₅	0.52	0.48-0.57
Günlük İşlerde İnterneti Kullanma Hayali ₁₆	0.59	0.55-0.63
Sadece Bir Dakika Diye Kalınan Süreyi Uzatma ₁₇	0.53	0.49-0.58
İnternette Geçen Zamanı Kısaltmayı Denemek Başarısız Olma ₁₈	0.57	0.53-0.62
İnternette Geçirilen Zamanı Saklamak ₁₉	0.60	0.56-0.64
Başkaları İle Vakit Geçirmek Yerine İnterneti Tercih Etme ₂₀	0.59	0.55-0.63
İnternette Olmadığında Keyifsiz-Hırçın Olma ₂₁	0.60	0.56-0.64

5. TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı İstanbul'da yaşayan 18-28 yaş arası üniversite öğrencilerinin İnternet ve madde kullanım alışkanlıklarının ilişkilendirilmesidir. Çalışmadaki nihai hedef grubun İnternet kullanımları hakkındaki farkındalık düzeylerini belirlemek; uyuşturucu maddeye karşı bağımlılıklarının araştırmak ve bağımlılıkları var ise bu iki bağımlılığın birbirleri ile ilişkisini değerlendirmektir.

Çalışmamızda İnternet bağımlıların ailelerinin gelirlerine bakıldığında %36.8'inin ailesinin aylık gelirinin 1700 ytl ve üstü olduğu görülmektedir. Aynı grubun okul başarılarına bakıldığında kendi okul başarılarını orta olarak değerlendirenler %34.1'dir. Literatürde böyle bir araştırma bulunmadığından elde edilen veriyi karşılaştırma olanağımız olmamaktadır. Fakat İnternet ve bilgisayar kullanımının getirdiği mali yük düşünüldüğünde bu oranın şaşırtıcı olmadığı düşünülmektedir.

Wahid ve arkadaşlarının 2006 yılında yaptıkları araştırmada Endonezya'da İnternete bağlanılan yerlere bakıldığında kullanıcıların %75'i İnternete İnternet kafelerden bağlandıklarını bildirmişleridir. Bizim çalışmamızda örneklemin %17.9'u İnternete İnternet kafeden bağlanmaktadır. Literatür ile aradaki bu bulgu farkı örneklemin seçiminden kaynaklanmaktadır. Çalışmamızdaki örneklemin üniversite öğrencileri olması nedeni ile üniversite kütüphanelerinden İnternete daha kolay ulaşım sağladıkları dolayısı ile İnternet kafeye gitme oranının düşük olduğu düşünülmektedir (Wahid ve ark., 2006).

Shapira ve arkadaşlarının 2000 yılında yaptığı araştırmada 11 erkek ve 9 kadın örneklem grubu olarak seçilmiştir. Örneklemin yaş aralığı 36.0 ± 12.0 'tir. Bu örneklem büyüklüğü çalışmamızda ele aldığımız 18-28 yaş aralığı ile benzerlik göstermektedir. Araştırmaya katılanların %40'ı aşırı İnternet kullanımı ile ilgili problem yaşadığını söylemiştir. İnternet bağımlısı olduğunu söyleyen grup 33.3 ± 12.2 yaş aralığındadır. Bu yaş aralığı bizim çalışmamız ile benzerlik göstermektedir. Bu yaş aralığı araştırmamızdaki 18-22 yaş aralığına girmektedir. Bu yaş aralığında İnternet bağımlısı olduğu görülenler grubun %77.8'ini oluşturmaktadır. Bulguların oranlarının benzerlik göstermeme nedeninin örneklem farklılığı olduğu düşünülmektedir (Shapira ve ark., 2000).

Shaffer'ın 1996 yılında yaptığı çalışmada teknolojinin gelişmesi ile birlikte kumar bağımlılığının artmaya başladığını özellikle İnternet üzerinden oynanan kumarın beynin kimyasını etkilediğini ve daha fazla bağımlılık potansiyeline sahip olduğunu görmekteyiz. Bizim çalışmamızda İnternet bağımlılığı bölümünde tanım amacı ile kumar bağımlılığına değinilmiştir. Uygulanan ölçekte bu konu ile ilgili soru bulunmamaktadır (Shaffer,1996).

Greenberg ve arkadaşlarının 1999 yılında yaptıkları çalışmada dokuz bağımlılık yapıcı durum birbiri ile karşılaştırılmıştır. Bu durumlar alkol kullanımı, kafein kullanımı, sigara kullanımı, çikolata yemek, egzersiz yapmak, kumar oynamak, İnternet kullanımı, televizyon seyretmek ve video oyunları ile oynamaktır. Araştırmada kadınlar ve erkekler arasında alkol kullanımı, sigara kullanımı ve İnternet kullanımı açısından cinsiyete dayalı farklar bulmuşlardır. Bizim çalışmamızda da sigara, alkol ve İnternet kullanımına bakıldığında cinsiyete dayalı farklılıklar görülmektedir. Çalışmamızda erkeklerin kızlara oranla bağımlılık yapıcı maddelere ya da bilgisayar ve İnternet bağımlılığına daha yatkın oldukları görülmüştür. Bu açıdan çalışmamız literatür bulguları ile

tutarlılık göstermektedir. Fakat şunu unutmamak gereklidir ki konu bağımlılık olduğunda erkekler kızlardan daha fazla risk altında bulunmaktadır (Greenberg ve ark., 1999).

Bizim çalışmamızda İnternet bağımlılığı açısından erkeklerin kızlardan 1.5 kat daha fazla risk altında oldukları görülmüştür. Li ve arkadaşlarının 2004 yılında yaptıkları çalışma Tayvan'da okuyan üniversite öğrencilerinin İnternet bağımlılıklarını ölçmüştür. Çalışmada erkeklerin kızlardan daha uzun süre İnternette kaldıkları ve İnternet bağımlısı oldukları ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada İnterneti kötüye kullanmak ve İnternet bağımlısı olmak arasında yüksek korelasyonlu bir ilişki bulunmuştur. Araştırmamızın bulguları bu araştırma ile benzerlik göstermektedir (Li ve ark., 2004).

Yang ve arkadaşlarının 2004 yılında yaptıkları çalışma Tayvan liselerinde bulunan İnternet bağımlısı ergenleri İnternet bağımlısı olmayan ergenler ile karşılaştırmayı amaçlamıştır. Young'ın 1996 yılında geliştirdiği İnternet bağımlılığı ölçeği kullanılmıştır. Bizim çalışmamızda da aynı ölçek Türkiye şartlarına uygun hale getirilmiş ve kullanılmıştır. Yaptıkları çalışmada örneklem büyüklüğü 1708'dir. Bunların %13.8'inin İnternet bağımlısı olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada İnternet bağımlılarının bağımlı olmayanlardan ortalama olarak iki kat daha fazla İnternette kaldıkları ve risk altında oldukları bulunmuştur. Bu bulgular bizim çalışma bulgularımızı desteklemektedir (Yang, 2004)

Lin'in 2002 yılında Tayvan'da yaptığı çalışmanın örneklemini 7053 lise öğrencisidir. Bunların arasında 88 kişi İnternet bağımlısı olarak ayrılmıştır. Bizim çalışmamızda örneklem büyüklüğü 600 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır ve İnternet bağımlısı olanlar grubun %77.8'dir. Bulgular arasındaki fark şöyle açıklana bilinir: Çalışmaların yapıldığı yılların, yaş aralıklarının ve örneklem büyüklüklerinin sosyodemografik özelliklerinin farklılığı araştırma verilerini etkilemiştir (Lin, 2002).

Caplan'ın 2002 yılında yaptığı çalışmada İnternet bağımlılığı ve psikososyal gelişim arasında yüksek korelasyonlu bir ilişki bulunmuştur. Aynı çalışmada İnternet bağımlılarının çoklukla yalnızlık duyguları ve ilişki kurma sorunları nedeni ile İnternet kullanmaya başladıklarını görülmüştür. Wang'ın 2001 yılında yaptığı çalışmada Avustralyalı 217 üniversite öğrencisi örneklem grubu olarak seçilmiştir. İnternet bağımlılığı ve psikososyal gelişim arasında yüksek korelasyonlu bir ilişki bulunmuştur. Bizim çalışmamızda örneklem grubunun %8.8'i kaygılarından İnternet vasıtası ile kaçtığını bildirmiştir. Bu açıdan araştırmamızın sonuçlarının literatür ile uyumlu olduğu düşünülmektedir (Caplan, 2002; Wang, 2001).

Treuer ve arkadaşlarının 2001 yılında yaptıkları çalışmada örneklem büyüklüğü 212 İnternet kullanıcılarından oluşmaktadır. Bunların %82'si İnternette olmadığı zaman İnternete girmeyi hayal ettiğini , %92'si İnternetsiz bir hayatın boş ve depresif bir hayat olacağını düşündüklerini söylemişlerdir. Bizim çalışmamızda örneklemin %4.2'si İnternette olmadığı zaman İnternete girmeyi hayal ettiğini, % 8.5'i İnternetsiz bir hayatın boş ve depresif bir hayat olacağını düşündüklerini söylemiştir. Treuer ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada İnternet bağımlılığı kriterlerine verilen cevapların oranları bizim çalışmadan daha fazladır. Bu noktada araştırmaya katılan kişilerin kişisel özellikleri olabileceği düşünülmektedir (Treuer, 2001).

Chou ve Hsiao'nun 2000 yılında Tayvan'da 12 üniversite ve kolejdeki 910 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada Brenner'ın ("Internet-Related Addictive Behavior Inventory")(IRABI) doğru yanlış tipindeki ölçeğini 4'lü likert çevirerek adapte etmişler, Young'ın 9 adet İnternet bağımlılık sorusunu da D/Y (Doğru/Yanlış) şeklinde ikinci bölümde kullanmışlardır. Ölçekten en yüksek puanı alan %10'luk (110 ve üstü) dilimdekiler ve soru listesinde beş ve daha fazla evet yanıtı verenler seçilerek toplam 54 kişi (%6) bağımlı olarak belirlenmiştir. Bu grubun İnternet kullanım oranı haftada 20-25 saat iken, diğerleri 5-10 saat kullandıklarını belirtmişlerdir. Bizim çalışmamızda da İnternet bağımlısı olduğunu söyleyenler %77.8'dir (Chou ve Hsiao, 2000).

Literatür taramasında İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmalarda kullanıcıların sosyodemografik özelliklerine bakılmadığı fark edilmiştir. Çalışmamızda katılımcıların doğum yerlerine bakıldığında %48.6'sı Marmara Bölgesi doğumlu, %27.1'si Orta Anadolu, Güney Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesi doğumludur. Örneklem olarak İstanbul İlinde bulunan üniversiteler seçildiği için Marmara Bölgesi doğumu öğrencilerin fazla olduğu düşünülmektedir. İkinci sırada olan Doğu Anadolu, Orta Anadolu, Güney Anadolu Bölgelerinin hem üniversite okumak için hem de çalışmak için dışarıya göç verdiği düşünüldüğünde bu oranlar tutarlıdır.

Morahan-Martin ve Schumacher'in 2000 yılında 277 üniversite öğrencisinde patolojik İnternet kullanımı (PİK) olarak adlandırdıkları davranışı incelemişlerdir. Bağımlı olarak değerlendirilen kullanıcıların haftada ortalama 8.48 saat nete bağlı kaldıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu kişiler UCLA Yalnızlık ölçeğine göre daha yalnız kişiler olarak bulunmuşlardır. Örneklem %63.6'sı İnternette geçirdikleri süreyi sakladıkları, % 22.7'si İnternet kullanımı neden ile işte, okulda, arkadaşları ile ya da evde problem yaşadıkları bulunmuştur. Bizim araştırmamızda İnternette geçirdiği süreyi sakladığını söyleyenler grubun %4.3'ünü, İnternet kullanımı nedeni ile evde, işte, okulda ya da arkadaşları ile problem yaşadığını söyleyenler grubun %16'sını oluşturmaktadır. Çalışmamızın bulguları literatür ile farklıdır. Bu farkın örneklem seçimlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000).

Armstrong ve arkadaşlarının 2000 yılında yaptıkları aşırı İnternet kullanımı araştırmasında 52 kişilik bir örneklem büyüklüğü vardır. Örneklem grubunun yaş aralığı 25-30 yaş arasındadır. Bizim çalışmamıza en yakın yaş aralığı bu çalışmadır. Çalışmalarında uyguladıkları anketin cronbach alfasına bakıldığında 0.87'dir. Bizim çalışmamızda anketin cronbach alfası 0.87'dir. Çalışmamızın Cronbach alfa oranları literatürdeki ile bire bir aynıdır (Armstrong ve ark., 2000).

Scherer ve Bost'un yaptıkları araştırmada İnternet kullanımı açısından 531 öğrenci incelemiş; madde istismarı ve bağımlılığı belirtilerine paralel 10 klinik belirtiyi içeren bir kontrol listesi (checklist) geliştirmişlerdir. Üç ya da daha fazla belirtiyi işaretleyenler "İnternet bağımlısı" olarak sınıflandırılmışlardır. Araştırmalarında elde edilen sonuçlara göre, İnternette harcanan süre haftada ortalama 8.1 saat olarak bulunmuştur. Örneklem % 13'ü İnternet kullanımının akademik çalışmalarını, profesyonel performanslarını ya da sosyal yaşamlarını etkilediğini, % 2'si ise İnternetin yaşamlarına olumsuz etkisi olduğunu algıladıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırma biçimine benzer şekilde yaptığımız araştırmada örneklem % 15.8'i İnternet kullanımının akademik çalışmalarını, profesyonel performanslarını ya da sosyal yaşamlarını etkilediğini söylemişlerdir. Araştırma bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir (Griffiths, 1999)

Araştırmamıza katılanların İnternet kullanımları ve madde denemeleri arasındaki ilişkiye bakıldığında planladığından uzun süre İnternette kaldığını söyleyenlerin %19.8'i madde denediğini, İnternet nedeni ile ev, iş arkadaş, okul ihmal ettiklerini söyleyenlerin %25'i madde denediğini, İnternet vasıtası ile kaygılarından kaçtığını söyleyenlerin %39.6'sı madde denediğini, İnternet nedeni ile uykusuz kalanların %23.3'ü madde denediğini, günlük işleri ile uğraşırken İnterneti hayal edenlerin %13.8'i madde denediği görülmüştür. Literatür taraması yapıldığında çalışmalarda İnternet bağımlılığı ile madde bağımlılığı karşılaştırması yapılmadığı görülmüştür. Bu açıdan elde edilen sonuçlar başka bir literatür bulgusu ile karşılaştırılmamaktadır.

Araştırmanın madde kullanımı ile ilgili soruları literatür ile karşılaştırıldığında; %25.5'i her gün düzenli olarak sigara içtiğini söylemiştir. Ögel ve arkadaşlarının 2004 yılında yaptıkları çalışmada sigara kullanım oranı %11.4'tür. Ögel ve arkadaşlarının yaptığı araştırmanın örneklemini lise öğrencilerinden oluşmaktadır. Bulgular arasındaki bu farkın örneklem farklılığı ve yaş grubundan kaynaklandığı, yaş aralığının büyümesi ile birlikte sigara içme oranının da yükseldiği düşünülmektedir (Ögel, 2004).

Ögel ve arkadaşları tarafından 2003 yılında yapılan alkollü içki kullanım sıklığı araştırmasında örneklemin %54.7'si yaşam boyu en az bir kez alkol kullandığını belirtmiştir. Bizim çalışmamızda örneklemin %8.8'i yaşamları boyunca en az bir kez alkol kullandıklarını bildirmişlerdir. Ögel ve arkadaşlarının yaptığı çalışma ile bizim çalışmamızın örneklemi farklı olduğundan bulgularının da farklı olduğu düşünülmektedir (Ögel, 2003).

Çalışmamızda esrar kullanım oranına bakıldığı zaman örneklemin %3.7'si ayda bir kaç kere esrar kullandığını söylemiştir. Ögel ve arkadaşlarının 2005 yılında yaptıkları derleme çalışmasında ergenlerde esrar kullanımının devamlı arttığını söylemişlerdir. Bu çalışma 2005 yılında lise öğrencileri arasında yaptıkları bir çalışmadır. İki çalışmanın bulgularının birbirini desteklememesi; seçilen örneklemelerin farklı yaş grupları olmasından kaynaklanmaktadır (Ögel, 2005).

ABD'de lise son sınıf öğrencilerinde yaşam boyu uçucu madde kullanım oranı % 15.2, son bir yıl içinde kullanım oranı % 6.2, son 30 gün içinde kullanım oranı ise % 2.3'tür. Yaşam boyu bir kez kullanma oranı erkeklerde % 17.4, kızlarda ise % 13.1 olarak bulunmuştur (Johnston ve ark, 1999). Okul dışında genel popülasyonda yapılan araştırmada ise yaşam boyu uçucu madde kullanım oranı % 5.8 olarak saptanırken; bu oran 12-17 yaş grubu için % 6.1, 18-25 yaş grubu için % 10.8, 26-34 yaş grubu için % 9.1, 35 yaş ve üstü için ise % 3.8 bulunmuştur (SAMHSA, 1998). Bizim çalışmamızda hiç bir zaman uçucu madde kullanmadığını söyleyenler %96.7'dir. Bu farklılığın araştırmada alınan örneklemin yaş grubundan ve sosyodemografik özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

İnternet bağımlısı olduğunu söyleyenlerin %15.9'u esrar kullandıklarını, %56.4'ü düzenli alkol kullandığını, %44.3'ü sigara kullandığını söylemiştir. Literatürde bu tarz bir karşılaştırma yapılmadığından bulgular kontrol edilememektedir. Fakat bağımlılığın bir başka bağımlılığı tetikleyebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda İnternet bağımlısı olduğunu söyleyen popülasyonun başka bir maddeye bağımlılık geliştirmesinin, İnternet bağımlısı olmayanlara göre daha kolay olacağı odds oranlarına bakıldığında

görülmektedir.

İnternet kavramının kullanım tanımlarında artık takıntılı İnternet kullanımı ve bağımlı İnternet kullanımı kavramları vardır. Yapılan araştırmalar ile standart bir tanım ve ölçme aracı oluşturulacağı düşünülmektedir. İnternet bağımlılığının değişik kademeleri bulunmaktadır. Bu merdiveni kaç basamak geçtiğini kişinin tespit etmesi elbette zor ve kabullenilmezdir.

Eğer insanlar İnternet bağımlısı ise, gerçekte neye bağımlı olmaktadırlar? Klavyede yazı yazma süreci mi? İletişim ortamı mı? Yüz yüze etkileşim olmaması gibi kendine özgü tarzları mı? Sağlayabileceği bilgiler mi? (örn, pornografi) Belli etkinlikler mi? (rol oynama oyunları, bilgisayar oyunları, kumar) Başkalarıyla sohbet odalarında konuşmak mı? Önemli olan bu nedenlere ulaşmamızı sağlayacak araştırmalar yapmaktır. Konu bilgisayar ve İnternet bağımlılığı olduğunda bunun içindeki insan, makine, teknoloji etkileşimini göz ardı edemememiz gerekir.

Bağımlılığın birden fazla nedeni ve bileşeni olduğu bunun bilgisayar ve İnternet bağımlılığı için de geçerli olduğu düşünülmelidir. Her bağımlılık türünde olduğu gibi bilgisayar ve İnternet bağımlılığında risk faktörleri ve önleyici faktörlerin varlığı üzerine çalışmak gereklidir. Evimizin güvenli ortamında dünyanın dört bir köşesine ve tüm kütüphanelerindeki bilgilere ulaşmanın rahatlığı insanların her geçen gün İnternet kullanımlarının artmasına neden olmaktadır. Gerçek hayatın acımasız gerçeklerinden uzak istediği kişi olabilmenin verdiği rahatlık ve kendine güven duygusu da İnternet üzerinden girilen ilişkilerde ana nedenler biri olabilmektedir.

6. SONUÇ ÖNERİLER

İnternet global biçimde kullanılan bir bilgilenme kaynağıdır. Bilgisayar teknolojisinin olumlu kullanımı yanı sıra olumsuz kullanım alanları da mevcuttur.

Bu çalışma İstanbul'da yaşayan 18-28 yaş arası üniversite öğrencilerinin İnternet bağımlılıklarının değerlendirilmesi ilgili veri toplamak amacı ile yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin seçilme nedeni farkındalık düzeylerinin daha yüksek olacağı düşüncesidir.

Fakat yapılan çalışmaların bir standardizasyonu olmaması ve durumun kesin bir tanımı üzerinde hem fikir olunamaması bu araştırmada da sınırlılıklardan bir tanesi olmuştur. Subjektif verilere dayanarak yani dağıtılan anketleri doğru cevaplar verdiklerini düşünerek bu araştırmayı yorumlamak araştırma açısından başka bir sınırlılık oluşturmaktadır.

Madde kullanımı ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilgi beklenildiği gibi olmuştur ama bu verileri karşılaştıracak bir başka araştırma olmaması sonuçların güvenilirliği hakkında düşündürmektedir.

Alkol ve uyuşturucu kullanımını kontrol etmede olduğu gibi, anahtar tam bir mahrumiyetten çok ölçülü kullanımdadır. O halde İnterneti eğlenceli bir oyuncaktan ve bitmeyen bir çikolatandan çok, bir üretim ve iletişim aracı olarak görmek en güzeldir.

Araştırmanın sonucunda İnternet bağımlılığının İnternetin günlük hayatımıza girmesi ile birlikte bir bağımlılık türü olarak karşımıza çıkmaya başladığı bir kere daha görülmektedir.

Günlük hayatta, İnterneti kullanan kişi sayısı her geçen gün artmaktadır. 1993 yılında, dünya çapında İnternet kullanıcılarının sayısı 900.000 iken, 2000 yılında bu sayı 304 milyona, Şubat 2002'de 544.2 milyona, 2004 yılı sonunda 934 milyona ulaşmıştır. 2005 yılı sonunda dünyadaki İnternet kullanıcı sayısı 1.07 milyara ulaşmış ve 2007'de de 1.35 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye'de İnternetin yaygınlaşması diğer ülkelerdeki gibi hızlı gerçekleşmemiştir. Ülkemizde, 1998-2005 yılı arası İnternet kullanıcıları sayısı Tablodaki görüldüğü gibidir.

Yıllar	İnternet Kullanıcı Sayısı
1998	293 bin
1999	580 bin

2000	1 milyon 785 bin
2001	3 milyon 500 bin
2002	6 milyon 050 bin
2003	7 milyon 500 bin
2004	10 milyon
2005	14 milyon
Kaynak: www.internethaftasi.org	

Tüm bu bilgiler ışığında ülkemizde sosyal hayatı etkilemeye başlayan İnternetin, başta çocuklar ve gençler olmak üzere nüfusun büyük çoğunluğunu etkisi altına aldığı görülmektedir. Aileler, genç ve çocuklarının daha iyi yetişmesi adına bilgisayar ve İnternet kullanımını eğitim amaçlı olarak desteklemektedir. Fakat, ailelerin bir çoğunun kontrolsüz bilgisayar ve İnternet kullanımı konusunda yeterince bilinçli olmadıkları görülmektedir.

Bilgi teknolojilerini doğru kullanmaya henüz hazır olmayan çocuklar, karşılaştıkları karmaşık bilgileri nasıl değerlendireceklerini bilememektedir. Bu durum onların duygu, bilinç ve davranış düzeyinde olumsuz etkiler yapmaktadır. Dolayısıyla bu konuda ailenin denetimi ve takibi çok önemli bir husus olarak görülmektedir.

Bu nedenle, sorunun bir bütün olarak ele alınması, analiz edilmesi ve toplumun geleceği adına sosyal bir çöküntünün yaşanmaması için etkin tedbirler alınması büyük önem arz etmektedir.

Bu kapsamda devlet olarak;

Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı Hayata Geçirilmelidir.

Çocukların İnterneti Doğru Kullanmasına Yönelik Düzenlemeler Yapılmalıdır.

Aile ve Çocuklara Yönelik İnternet Paketleri Hazırlanmalı ve Yaygınlaştırılmalıdır.

Gençlerin İnternette nasıl faydalanmaları gerektiği öğrenmelidir.

Toplum Destekli Mücadele Anlayışı Benimsenmelidir.

İnternet ve Tehlikeleri Konusunda Gençler Eğitilmeli ve Bilinçlendirilmelidir.

İnternet Etiği Oluşturulmalıdır.

Güvenli İnternet Sayfası (Bandrollü Web Sayfası) Uygulamasına Başlanmalıdır.

İnternet Kafeleri Faydalı Mekanlara Dönüştürecek Düzenlemeler ve Denetimler Yapılmalıdır.

Kurallara Uygun Çalışan ve Faydalı Görülen İnternet Kafeler Ödüllendirilmelidir.

İnternet üzerinden kumar oynatan sitelere erişimlere kota konmalıdır.

Aile ve toplum olarak ise;

Ebeveynler çocuklarına bilgisayar ve İnternet erişimi satın aldıklarında görevlerinin bittiğini düşünmemeli, İnternette meydana gelen tehlikelerden korumak için İnternet ve bilgisayar kullanımını en azından “ev içi denetleme” yapabilecek seviyede öğrenmeleri gerekmektedir.

Çocukların, Bilgisayar ve İnternet ile hangi yaşta tanışmaları gerektiği ve hangi program ve oyunların çocuklarının gelişimine olumlu etki yaptığını araştırılmalı ve buna göre davranılmalıdır.

Ergenler ve çocuklar için İnternete giriş ve çıkış saatleri takip çizelgesi yapılmalıdır.

İnternet kültürünün, öz kültür ve değerlerin önüne geçmesine izin verilmemelidir.

Çocuğun tüm uğraşı sadece bilgisayar ve İnternet olmamalıdır. Anne ve baba çocuğuna, küçük yaşlardan itibaren iyi bir boş zaman faaliyeti vermelidir. Bu tür uğraşlar, pek çok psikolojik sıkıntıya karşı koruyucu bir kalkan olacaktır.

Sanal ortamın, doğal ortamın sınırlarını geçmemesine dikkat edilmelidir. Çocukların arkadaşlarıyla özellikle doğal yollardan görüşmelere yönlendirilmeli, onlara bu konuda yeni imkanlar sağlanmalıdır.

Sanal kütüphaneler kullanılırken gerçek kütüphaneler rafa kaldırılmamalı ve kitap okuma alışkanlıkları kaybedilmemelidir.

Ebeveynler, bilgisayar oyunlarını; çocuğun evde yaramazlık yapmaması, kendilerini rahatsız etmemesi ve onları oyalaması için gerekli bir araç olarak görmemelidir.

Zaman zaman çocuklarıyla bilgisayar oyunlarını birlikte oynamalıdır.

Oynanan oyunların, üstün ve zayıf yanlarını aile içerisinde tartışmalı, eksik yönlerini eleştirmeli, çocuklara kişilik katkılarının olup olmadığını değerlendirmelidir.

Oyun zamanlarını belirlemeli ve çocukların bu sürelerle uymasını sağlamalıdır.

İnternet kafede oynanacak oyunlarda çocuklarına nezaret etmelidir.

Çocuklarına İnternette vakit geçirme ve İnternet kafe ziyaretlerini azaltma konusunda katı kısıtlamalar ve cezalar vermek yerine onlarla karşılıklı konuşmayı ve ikna yolunu seçmelidir.

Çocuklarını pornografik içerikli veya kumar oynanan İnternet sitelerini ziyaret ederken görürlerse, onları azarlamamalı, yaptığının yanlış olduğu ve kendisine zarar vereceği yönünde karşılıklı olarak konuşmalıdır.

İnternet kafe konusunda çocuklarını sıkı bir şekilde takip etmeli, onlardan buralarda karşılaştıkları olumsuzlukları (sağlık şartları, fiziki şartlar gibi) kendilerine hemen bildirmelerini sağlamalı ve bu olumsuzluklar ilgili resmi makamlara bildirilmelidir.

İş yerleri olarak;

İş yerlerinde İnternet kullanımının istismar edilmesini önlemek için bazı sitelere filtreler koyulmalıdır.

Birey olarak;

Bilgisayarda uzun süreli çalışırken zihninizi parazitlerden boşaltacak anlık yöntemler ya da gevşeme teknikleri kullanılmalıdır.

Uzun Çalışma saatleri arasında molalar vererek vücut dinlendirilmelidir.

E-posta hesaplarına gelen elektronik postalara dikkat edilmelidir.

Kişisel bilgileri İnternet üzerinden paylaşmamak gereklidir.

Sonuç olarak;

Çağdaş uygarlık seviyesini yakalama hedefi, toplumumuzun bütün fertleriyle arzuladığı bir husustur. 21. yüzyılda yükselen değer bilgidir. Bilgiyi elinde tutan, gücü de elinde tutmuş olacaktır. Bu nedenle, çağdaş uygarlık seviyesini yakalama, bilgi toplumu olmaktan geçmektedir.

Bu kapsamda, gençlerin, teknolojinin içinde barındırdığı tehlikelere ve bağımlılıklara sapmadan yaşamlarının bir bölümünü, teknolojik gelişmelerin takibine ve uygulanmasına harcamaları, gelecekte karar verme kademelerinde bulunacak kişilerin daha nitelikli, gelişme ve yeniliklere açık bir kişiliğe sahip olmalarını sağlayacaktır. Bu da beraberinde, her konuda fikir üretebilmeyi ve gelişmeyi getirecektir.

Toplumumuzun yeni tanıştığı İnternet ve tanışmasına aracı olan İnternet kafelerin sayısız faydaları vardır. İnternetin kısa sürede benimsenmesi bunun bir göstergesidir. Bu anlamda, bilgi toplumuna doğru yürüyen Türkiye’de, genel aksaklıkların ve eksikliklerin giderilmesi ve yapılması gereken işlerin bir an önce yapılması, gençlerin dinamik ve yaratıcı olan yapısını destekleyecek ve gelişmekte olan bu yapısını doğru alanlara kanalize etmesine yardımcı olacaktır.

Bilgi toplumunun fertleri olacak gençliğin, sanal risklere karşı tedbirli ve ülkenin ihtiyaçlarının farkında olması, hem kendi geleceklerinin, hem de topluma olan faydalarının en üst düzeyde olmasını sağlayacaktır.

7. K AYNAKLAR

1. "The Xerox" (2005, May 29). <http://members.fortunecity.com/pcmuseum/alto.html>
2. Adenberg, A. (2003). **History Of The Internet and Web**. <http://www.anderbergfamily.net/ant/history/>.
3. Adkinsson, B.K. (2005). **An Overview And Clinical Implications Of Internet Use: What Every Psychologist Should Know**. The School Of Psychology Spalding University. Doctor Degree Thesis. Kentucky.
4. Akkemik, S. (2007). **Niçin Bilgisayar/ Konsol Oyunları Teorisi 2**. http://www.mmistanbul.com/makaleler/index.cfm?makale_id=98 . Alınma Tarihi Haziran 2007.
5. Altun E., M. Zavrak, (1999). "Kimya Öğretiminde Bir İzlençe Tasarımı Çalışması ve Değerlendirilmesi", 1. Uluslararası Katılımlı Eğitimde Bilgi Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı, 13.
6. American Library Association (1998). **New Visions: Beyond ALA Goal 2000. Planning Document**. Chicago: American Library Association.
7. **Amerikan Psikiyatri Birliği: Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı**. Dördüncü Baskı(DSM-4). Amerikan Psikiyatri Birliği, Washington DC, (1994). Çeviren Koroğlu,E. Hekimler Yayın Birliği, Ankara.
8. Amoh (1984). **Newly Arrived Foreign Students At A U.S. University: Their Adjustment Difficulties And Coping Strategies**. Unpublished Doctoral Dissertation, University Of Minnesota.
9. Anderson, C. M., Martin, M. M. (2002). **Communication Motives (State vs. Trait?) And Task Group Outcomes**. Communication Research Reports, 19: 269-282.
10. Anderson, K. J. (2001). **Internet Use Among College Students: An Exploratory Study**. Journal Of American College Health, 50: 21-33.
11. Anthony, J. C. (1991). **Epidemiology Of Drug Dependence and Illicit Drug Use**. Current Opinion Psychiatry, 4: 435-439.
12. Armstrong, L., Phillips, J. G., Saling, L. L. (2000). **Potential Determinants Of Heavier Internet Usage**. International Journal Of Human Computer Studies. 53 (2000): 573-550.

13. Atılğan, D. (2002). **E- Türkiye Sürecinde Kütüphaneler**. Alınma Tarihi Mart 2007.
<http://eprints.rclis.org/archive/00005634/01/e-turkey.pdf>
14. Ball- Rokeach, S. J., DeFleur, M. (1986). **The Interdependence Of The Media And Other Social System**. In G. Gumpert And S. Cathcart (Eds.), *Inter/Media* (3rd ed: 81-96). New York: Oxford University Press.
15. Ball-Roeach, S. J. (1998). **A Theory Of Media Power And Theory Of Media Use: Different Stories, Questions And Ways Of Thinking**. *Mass Communication And Society*, 1: 5-40.
16. Ball-Rokeach, S. J. (1985). **The Origins Of Individual Media-System Dependency: A Sociological Framework**. *Communication Research*, 12: 485-510.
17. Ball-Rokeach, S. J. (1989). **Media System Dependency Theory**. In M. L. DeFleur And S.J. Balle- Rokeach (Eds). *Theories Of Mass Communication* (5th Ed: 279-327). New York: Longman.
18. Ball-Rokeach, S. J., DeFleur, M. L. (1976). **A Dependency Model Of Mass- Media Effcets**. *Communication Research*, 3: 3-21.
19. Ball-Rokeach, S. J., Power, G. J., Guthrie, K. K, Waring, H. R. (1990). **Value-Framing Abortion In The United States: An Application Of Media System Dependency Theory**. *International Journal Of Public Opinion Research*, 2: 249-273.
20. Bell, T.W. (1998). **Internet Gambling Prohibition And Legalisation**. *Telecommunications and Technology Studies*, Cato İnstitute.
21. Beyazyürek, M., Şatır, T. T. (2000). **Madde Kullanım Bozuklukları**. *Psikiyatri Dünyası*. 4: 50-56.
22. Beyhan, C. (2007). **Bilinçli İnternet Kullanımı**. T. C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etüdler Merkezi AREM.
http://www.arem.gov.tr/makale/ic_guvenlik/blincli_int_kull.htm Alınma Tarihi Haziran 2007.
23. **Bilgisayar ve Teknoloji Rehberi**. (2007). Alınma Tarihi Nisan 2007.
http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/12.html
24. Blumler, J. G. (1979). **The Role Of Theory In Uses And Gratifications Studies**. *Communication Research*, 6:

25. **Bowe, B. (2000). Survey Raises Issues of Isolated Web Users.** Science news, 157(9): 135-136.
26. **Brenner, V. (1996). An Initial Report On The On-Line Assessment Of Internet Addicton: The First 30 Days Of The Internet Usage Surgey.**
27. **Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet Use And Psychosocial Well-being: Development Of A Theory-Based Cognitive-Behavioral Measurement Instrument.** Computers In Human Behavior. 18(5): 553-575.
28. **Cerf, V. (2001). A Brief History Of The Internet and Related Networks.** Internet Society. Retrieved 2003. <http://www.isoc.org/Internet/history/cerf.shtml>
29. **Chaffee, S. H., Metzger, M. J. (2001). The End Of Mass Communication?** Mass Communication And Society, 4: 365-379.
30. **Chou, C. (2001). Internet Heavy Use And Addiction Among Taiwanese College Students: An Online Interview Study.** CyberPsychology And Behavior, 4(5): 575-585.
31. **Chou, C. Hsiao, M. (2000). Internet Addiction, Usage, Gratification and Pleasure, Experience: The Taiwan College Students' Case.** Computer And Education, 35: 65-80.
32. **Chou, C., Condron, L., Belland, J.C. (2005). A Review Of The Research On Internet Addiction.** Educational Psychology Review. 17(4): 363-3887.
33. **Communication News (2003, July). Worms Are Getting Faster.** <http://search.epnet.com/direct.asp?an=10190477&db=ufh>.
34. **Cooper, A., Delmonico, D. L., Burg, R. (2000). Cybersex Users, Abusers, Compulsives: New Findings And Implications.** Sexual Addiction & Compulsivity. 7: 5-29.
35. **Cooper, A., Scherer, C. R., Mathy, R. (2001). Overcoming Methodological Concerns In The Investigation Of Online Sexual Activities.** Cyberpsychology & Behavior. 4(4): 437-438.

36. Crowley; T.J. (2000). **Inhalan-Related Disorders**. In: Sadock, B.J. Sadock, V.A. Eds Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry. 7th ed. Vol 1. Baltimore: Lippincott, Williams & Wilkins.
37. Çakmak, D., Saatçioğlu, Ö. (2005). **Bağımlılık ve Komorbidite**. Özgöl Maatbacılık. İstanbul.
38. Davis, D., Endlar, L.D. (2001). **Internet Gambling**. Computer Fraud and Security(2): 9-11.
39. Davis, R. A. (2001). **A Cognitive-Behavioral Model Of Pathological Internet Use**. Computer In Human Behavior, 17:187-195.
40. Davitson, C. (1999). **Identification And Treatment Of Psychiatric Comorbidity Associated With Alcoholism**. Schweiz Rundsch Med Prax; 14;88(42): 1720-1725.
41. Day, B. (1992). **Dependency: Personal And Social Relations**. Aldershot, England: Avebury.
42. Desmond, M. (2004, August 26). **Threat Assessment**. PC World.Com. <http://www.pcworld.com/news/article/0,aid,117562,00.asp>.
43. Di Maggio, P., Hargittai, E., Neuman, R., Robinson, J. (2001). **Social Impactions Of The Internet**. Annual Review Of Sociology, 27: 307-336.
44. Dillard, J. P., Solomon, D. H., Palmer, M. T. (1999). **Structuring The Concept Of Relation Communication**. Communication Monographs, 66: 49-65.
45. Dittman, K. L. (2003). **A Study Of The Relationship Between Loneliness And Internet Use Among University Students**. Unpublished Doctoral Dissertation, Andrews University.
46. Doğan, M. (2007). **Pornografi Hakkında Görüşler**. Alınma Tarihi Mart 2007. <http://www.konak-terapi.com/pornografi.htm>
47. Duman, Ahmet, (1998). **İnternet, Öğrenim ve Eğitim Üzerine Bir Deneme**. Bilim ve Ütopya, Ankara: 62-64.
48. Dumdell, A., Hagg, Z. (2002). **Computer Self Efficacy, Computer Anxiety, Attitudes Towards The Internet And Reported Experience With The Internet, By Gender, In An East Europeana Sample**. Computer In Human Behavior, 18: 521-535.

49. Egger, O., Rauterberg, M. (1996). **Internet Behavior And Addiction**. Semester Thesis, Swiss Federal Institute Of Technology. <http://www.ifap.bepr.ethz.ch> Alınma Tarihi Nisan 2007.
50. Elmer-Dewitt, P. (1994). **How The Internet Was Tamed**. Time Magazine
51. Ercegovic, Z., Yamasaki, E. (1998). **Information Literacy: Search Strategies Tools & Resources**. ERIC Digest. <http://www.gse.ucla.edu/ERIC/eric.html>
52. Fox, S.; Rainie. L. (2000). **The Online Health Care Revolution: How The Web Helps Americans Take Better Care Of Themselves**. <http://www.pewinternet.org>
53. Gackenbach, J. (1998). **Psychology And The Internet**. New York: Academic Press.
54. Garriot, J.C. (1990). **Death Among Inhalant Abusers**. Paper Presented at the Inhalant Abuse Research Symposium, Houston, Texas.
55. Green, S. (2000). **Internet Addiction: A Critical Study**. <http://www.slais.ubc.ca> Alınma Tarihi Mayıs 2007.
56. Greenberg, J.L., Lewis, S. E., Dodd, D.K. (1999). **Breif Report Overlapping Addictions and Self-Esteem Among College Men And Women**. Addictive Behaviors. 4(4): 565-571.
57. Greenfield, D. (2004). **Cybersex: Crossing The Line Online**. http://www.virtual-addiction.com/a_cybersex.htm.
58. Greenfield, D. N. (2003). **Virtual Addiction: Sometimes New Technology Can Create New Problems**.
59. Griffin, M. L., Weiss, R. D. , Mirin, S. M. , Wilson, H. , Bouchard-Voelg, B. (1987). **The Use Of The Diagnostic Interview Schedule In Drug Dependent Patients**. American Journal of Drug Alcohol Abuse; 13: 281-291.
60. Griffith, M. D. (2000). **Does Internet And Computer “Addiction” Exist? Some Case Studies**. Cyberpsychology And Behavior, 3: 211-218.
61. Griffiths, M. (1998). **Does Internet And Computer Addiction Exist: Some Case Study Evidence**. Paper Presented At The IRISS '98 Conference, Bristol UK, Institute For Learning And Research Technology, 25-27 March.
62. Griffiths, M. (1999). **Internet Addiction: Fact Or Fiction?** The Psychologist. 12(5): 246-250.

63. Griffiths, M. (2003). **Internet Abuse In The Workplace: Issues And Concerns For Employers And Employment Counselors**. Journal of Employment Counseling. 40(2): 87-97.
64. Griffiths, M. D. (1995). **Technological Addiction**. Clinical psychology Forum, 76: 14-19.
65. Griffiths, M. D. (1996). **Internet “Addiction”: An Issue For Clinical Psychology?** Clinical Psychology Forum, 97: 32-36.
66. Grohol, J. (1999). **Internet Addiction Guide**. <http://psychocentral.com/netaddiction> Alınma Tarihi Haziran 2007.
67. Gross, E. F., Juvonen, J.; Gable, S.L. (2002). **Internet Use And Well-Being In Adolescence**. Journal Of Social Issues, 58: 75-90.
68. Gülseçen, S., Saygacı A.T., Gülseçen H. ve Esenoğlu H.H. (1999). **Astronomi Tabanlı Çalışmalarda Hizmet Verecek Bir Bilgi Yönetim Sistemi**. Endüstri Mühendisliği Dergisi 10(3): 19-24.
69. Gülseçer, S. (2002). **Bilgi Teknolojisi’nin Astronomi Araştırmaları’na Ve Eğitim Öğretimi’ne Etkileri**. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü, İSTANBUL. Alınma Tarihi Şubat 2007. http://www.fedu.metu.edu.tr/UFBMEK-5/b_kitabi/PDF/Astronomi/panel/t1-4d.pdf
70. Gwaltney, T.L. (2003). **Year Three Final Report Of The Project M3: Preparing Tomorrows Teachers To Use Technology Grant**. <http://education.wichita.edu/m3/evaluation/Year%20Three%20Project%20M3%20Final%20Report%208-15-03R1.pdf>
71. Hofstetter, C. R., Zuniga, S., Dozier, D. M. (2001). **Media Self- Efficacy: Validation Of A New Concept**. Mass Communication And Society, 4: 61-76.
72. Holahan, C. (2004, March 8). **As Computer Worms Propagate, Workplace Repair And Prevention Costs Mount**. The Record (Hackensack, NJ). <http://search.epnet.com/direct.asp?an=2W630149485522&db=nfh>.
73. Holliday, H. (2000). **Hooked on the ‘Net**. Psychology Today. 33(4):10. http://virtual-addiction.com/pdf/nature_internet_addiction.pdf.

74. Holmes, L. (2005). **Pathological Internet Use- Some Examples.**
<http://mentalhealth.about.com/cs/sexaddict/a/intaddict.htm>
75. Huang, A. S. C. (2004). **The Bright and Dark Side Of Cyberspace: The Paradoxical Media Effects Of Internet Use On Gratifications, Addiction, Social And psychological Well-Being Among Taiwan's Net Generation.** Unpublished Doctoral Dissertation, Sout Illinois University.
76. Hughes, C. (1999). **The Relationship Of Use Of The Internet And Loneliness Among College Students.** Dissertation Abstracts.
77. Irwansyha. (2005). **Internet Uses, Gratifications, Addiction And Loneliness Among International Students (A Case Study at The East West Center Housing).** University Of Hawai. Master Degree Thesis.
78. **Interactive Gaming Council.** www.igcouncil.org
79. **Internet Gambling.** The Washington Post, www.washingtonpost.com
80. **İnternet Nedir? Temel Kavramlar.** (2007). Alınma tarihi Ocak 2007.
<http://www.po.metu.edu.tr/links/inf/css25/bolum1.html>
81. **İnternetin Birey ve Sosyal Yaşama Etkisi.** (2007). Alınma Tarihi Subat 2007.
http://mmyo.inonu.edu.tr/bolumler/bilgisayar/ogr_cal/e_book/pdf/7bolum.pdf
82. Jacobson, D. (1999). **Impression Formation In Cyberspace: Online Expectations And Offline Experiences In Text-Based Virtual Communities.** JCMC 5(1). <http://www.ascusc.org/jcmc/vol5/issue1/jacobson.html>.
83. Janower, C.R. (1996). **Gambling On The Internet.** Boston Consulting Group.
84. Jantz, G. L. (1998). **Hidden Dangers Of The Internet.** Wheaton, IL: Harold Shaw Publishers.
85. Johnston L, O'malley P, Bacham J. G. (1999). **National Survey Results On Drug Use From The Monitoring The Future Study, 1975-1998.** National Institute On Drug Abuse, Washington: 77.
86. Johnston, C. (1996). **Psychiatrist Says Counselling Vie Email May Be Yet Another Medical Use For The Internet.** Canadian Medical Assoc. Journal 155: 1606-1607.

87. Joinson, A.N. (2003). **Understanding The Psychology Of Internet Behaviour: Virtual Words, Real Lives.** Palgrave Macmillan Press.
88. Keepers, G. A. (1990). **Pathological Preoccupation With Video Games.** Journal Of The American Academy Of Child And Adolescent Psychiatry, 29(1): 49-50.
89. King, S. (1996). **Is The Internet Addictive Or Are Addicts Using The Internet?**
<http://webpages.charter.net/stormking/iad.html> Alınma Tarihi Haziran 2007.
90. Kiralla, L. V. (2005). **Internet Addiction Disorder: A Descriptive Study Of College Counselors In Four-Year Institutions.** University Of La Verne. La Verne, California. Doctor of Philosophy Degree Thesis.
91. Köknel, Ö. (1976). **İnsanlık Tarihi Boyunca Uyuşturucu Madde Sorunları.** Gelişim Yayınları. İstanbul.
92. Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J., Helgeson, V., Crawford, A. (2002). **Internet Paradox Revisited.** Journal Of Social Issues, 58(1): 49-74.
93. Kraut, R., Lundmark, V., Patterson, M., Mukopadhyay, T., Scherlis, M. (1998). **Internet Paradox: A Social Technology That Reduces Social Involvement And Psychological Well-Being?** American Psychologist, 53(9): 1017-1031.
94. Kurtzman, T.L., Otsuka, K.N., Wahl, R.A. (2001). **Inhalan Abuse by Adolescents.** Journal of Adolescent Health. 28(3): 170-180.
95. Kuru, L. (1997). **Bir Süreç Olarak Madde Bağımlılığı.** Uzmanlık Tezi İstanbul.
96. Landau, T. (1995). **The Trouble With Computers.** MIT Press.
97. Lebo, H. (2003). **Surveying The Digital Future: Year Three.** The UCLA İnternet Report: UC. Regents.
98. Li, S. M., Chung, T. M. (2004). **Internet Function And Internet Addictive Behavior.** Computers In Human Behavior.
99. Lin, C. A., Atkin, D. J., Abelman, R. (2002). **The Influence Of Networ Branding On Audience Affinity For**

- 100.**Lin, S. S., Tsai, C. (2002). **Sensation Seeking and Internet Dependence Of Taiwanese High School Adolescents.** Computer In Human Behavior, 18: 411-426.
- 101.**Lloyd,J. (2003). **Inhalants. Office of National Drug Control Policy (ONDCP).** Drug Policy Information Clearinghouse. Fact Sheet.
- 102.**Lukoff, D. (2003). **Navigating The Mental Health Internet.** www.virtualcs.com/nmhi/lesson6_1.html, Alimma Tarihi Haziran 2007.
- 103.**McGlinchey, J. B. (2003). **Internet Usage Of College Students And Relationship To Psychopathology And Addiction Symptomatology.** Unpublished Master Degree Thesis, University Of Washington.
- 104.**Mckenna, K. Y. A., Gren, A. S., Gleason, M. (2002). **Relationship Formations On The Internet: What's The Big Attraction?** Journal Of Social Issues Special Issues, 58(1): 9-31.
- 105.**Memmi, A. (1984). **Dependence: A Sketch For A Portrait Of The Dependent.** Boston: Beacon Press.
- 106.**Merikangas, K. A. , Stevens, D. , Fenton, B. , (1996). **Comorbidity Of Alcoholism And Anxiety Disorders.** Alcohol Health Res World; 20:100-105.
- 107.**Metz, C. (2001). **The Perfect Architect.** PC Magazine, 20(15): 186-190.
- 108.**Metzger, M. J., Flanagin, A. J. (2002). **Audience Orientations Toward New Media.** Communication Rasearch Reports, 19: 338-351.
- 109.**Microsoft (2004, March 9). **Introduction To Viruses, Worms, And Trojan Horses.**
<http://www.microsoft.com/athome/security/viruses/virus101.msp>.
- 110.**Mitra, A. (1997). **Virtual Commonality: Looking For India On The Internet.** In S. G. Jones (Ed.), Virtual Culture Identity And Communication In Cyberspace. Thousand Oaks, CA: Sage Publications: 55-79.
- 111.**Moody, E. J. (2001). **Internet Use And Its Relationship To Loneliness.** CyberPsychology and Behavior, 4(3): 20-21.

112. Morahan-Martin, J. , Schumacher, P. (2000). **Incidence And Correlates Of Pathological Internet Use Among College Students.** Computers In Human Behavior, 16: 13-29.
113. Morahan-Martin, J. M., Shumacher, P. (2003). **Loneliness And Social Uses Of The Internet.** Computers In Human Behavior, 19: 659-671.
114. Morgan, C, Cotton, S. R. (2003). **The Relationship Between Internet Activities And Depressive Symptoms In A Sampil Of College Freshmen.** CyberPsychology And Behavior, 6(2): 133-1472.
115. Mori, S. (2000). **Addressing The Mental Health Concerns Of International Students.** Journal Of Counseling And Development, 78: 137-144.
116. Morris, M., Ogan, C. (1996). **The Internet As Mass Medium.** Journal Of Communication, 46(1): 39-49.
117. Murero, M. (2001). **E-Life: Internet Effects On The Individual And Social Change.** Unpublished Master Thesis. University Of Buffalo.
118. Newhagen, J.; Rafaeli, S. (1996). **Why Communication Researchers Should Study The Internet: A Dialogue.** Journal Of Communications. 46(1): 4-13.
119. Norman, S. M. (1991). **Comprehensive Handbook of Drug and Alcohol Addiction.**3. Baskı. New York: Marcel Dekker Inc.
120. NUA (2002, September). **How Many Online?** http://www.nua.ie/surveys/how_many_online/index.html.
121. O'Toole, K. (2000). **Study Offers Early Look At How Internet Is Changing Daily Life.** Stanford University. Stanford Institute For The Quantitative Study Of Society. http://www.stanford.edu/group/siqss/Press_Release/press_release.html
122. Ögel K ., Eke C., Taner S., Erol B. **İstanbul'da Öğrencilerde Riskli Davranışlar Araştırması.** Yeniden yayın no: 6. İstanbul, 2004.
123. Ögel K., Barşah Y , Dönmez E. **Esrar ve Etkileri.** Yeniden Yayın No: 9. İstanbul, 2005.

- 124.Ögel, K. (2001). **İnsan, Yaşam Ve Bağımlılık: Tartışmalar Ve Gerçekler**. Kültür-Sanat Yayıncılık. İstanbul.
- 125.Ögel, K. (2001). **Madde Bağımlılarına Yaklaşım Ve Tedavi**. Kültür Sanat Yayıncılık. İstanbul.
- 126.Ögel, K., Tamar, D., Özmen, E., Aker, T., Sağduyu, A., Boratav, C., Liman, O. (2003). **İstanbul'da Alkollü İçki Kullanım Sıklığı**. 3p Dergisi. 11(2): 123-128.
- 127.Papacharissi, Z. (2002). **The Self Online: the Unility Of Personal Home Pages**. Journal Of Broadcasting And electronic Media, 46: 346-368.
- 128.Papacharissi, Z., Rubin, A.M. (2000). **Predictors Of Internet Use**. Journal Of Broadcasting And Electronic Media, 44: 175-196.
- 129.Parr, G., Bradley, L., Bingi, R. (1992). **Concerns And Feelings Of International Students**. Journal Of College Student Development, 33: 20-25.
- 130.PBS. (1997). **Life on the Internet: Net Timeline**. Retrieved 2003. <http://www.pbs.org/Internet/timeline/timeline-txt.html>
- 131.Peele, S., Brodsky, A. (1992). **The Truth About Addiction And Recovery: The Life Process Program For Outgrowing Destructive Habits**. New York: Simon And Schuster.
- 132.Peplau, L. A., Perlman, D. (1982). **Perspectives On Loneliness**. In L. A. Peplau And D. Perlman (Eds.), Loneliness: A Sourcebook Of Current Theory, Research and Therapy: 1-18. New York: John Wiley And Sons.
- 133.Perry, T.T, Perry L.A., Curlin, K.H. (1998). **Internet Use By University Students: An Interdisciplinary Study On Three Campuses**. İnternet Research. 8(2): 136-141.
- 134.Podoll, K., Mörth, D., Sab, H., Rudolf, H. (2002). **Sebsthilfe İm İnternet Chancen Und Risiken Der Kommunikation İn Elektronischen Netzwerkwn**. Der Nervenartz. Springer-Verlag. 73: 85-89.
- 135.Rachlin, H. (1990). **Why Do People Gamble And Keep Gambling Despite Heavy Losses?** Psychological Science, 1: 294-297.
- 136.Ramnahat, R.D. (2004). **The Assessment Of Online Usage: From Healthy Use To Online Dependence**. Carlos

137. Rettie, R. (2001). **An Exploration Of Flow During Internet Use**. *Internet Research: Electronic Networking Applications and Policy*, 11: 103-113.
138. Rosenzweig, R. (1998). **Review Essay: Wizards, Bureaucrats, Warriors And Hackers: Writing The History Of The Internet**. *American Historical Review*: 1530-1552.
139. Ross, L., Nisbett, R. E. (1991). **The Person And The Situation: Perspective Of Social Psychology**. Philadelphia: Temple University Press.
140. Rubin, A. M. (1985). **Uses Of Daytime Television Soap Operas By College Students**. *Journal Of Broadcasting And Electronic Media*, 29: 241-258.
141. Rubin, A. M. (2002). **The Uses and Gratifications Perspective Of Media Effects**. In J. Bryant And D. Zillmann (Eds.), *Media Effects: Advances In Theory and Research* (2nd ed: 525-548). Mahwah, N.J: Erlbaum.
142. Rubin, A. M., Windahl, S. (1986). **The Uses And Dependency Model Of Mass Communication**. *Critical Studies In Mass Communication*, 3: 184-199.
143. Ruggiero, T. E. (2000). **Uses And Gratifications Theory In The 21st Century**. *Mass Communication And Society*, 3: 3-37.
144. Sadock, B.J. and Sadock, V.A. (2003). **Synopsis of Psychiatry Behavioral Sciences/ Clinical Psychiatry**. Lippincott Williams and Wilkins, New York.
145. SAMHSA, Department Of Health And Human Services. **National Household Survey On Drug Abuse, Main Findings**, Washington, 1998: 59.
146. Schneider, G. (2002). **Internet Wagering: A Growing Concern**. *The Courier Journal*.
http://info.newsbank.com.echo.louisville.edu/iwsearch/we/InfoWeb?p_action=doc&p_docid=0F8276F9C91A006D&p_docnum=2&p_queryname=2&p_product=NewsBank&p_theme=aggregated4&p_nbid=S5CM53LNMTexNjA5MTI2Ny42MzM3NDE6MT0xMjoxMzYuMTY1LjUuNzU.
147. Shaffer, H.J. (1996). **Understanding The Means And Objects Of Addiction: Technology, The Internet,**

148. Shaffer, H.J., Hall, M.N., Bilt, J.V. (2000). **Computer Addiction: A Critical Consideration.** American Journal Of Orthopsychiatry, 70: 162-168.
149. Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck Jr, P. E., Khosla, U. M., McElroy, S. L. (2000). **Psychiatric Features Of Individuals With Problematic Internet Use.** Journal Of Affective Disorders. 57(1-3): 267-272.
150. Shotton, M. (1991). **The Cost Benefits Of “Computer Addiction.”** Behavior and Information Technology, 10(3): 219-230.
151. Skumanich, S. A., Kintsfather, D. P. (1998). **Individual Media Dependency Relations Within Television Shopping Programming: A Causal Model Reviewed And Revised.** Communication Research, 25: 200-219.
152. Smit, E. G., Neijens, P. C. (2000). **Segmenting Based On Affinity For Advertising.** Journal Of Advertising Research, 40: 35-43.
153. Solomon, A. & Slade, R. (2004, August). **Virus History.** <http://www.cknow.com/vtutor/vthistory.htm>.
154. Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA). (2003). **Results from the 2002 National Survey on Drug Use and Health: National Findings.** Rockville, MD: SAMHSA, Office of Applied Studies (september). <http://www.samhsa.gov/centers/clearinghouse/clearinghouses.html>
155. Sun, S. (2004). **Internet Use, Involvement And Dependency.** Kent University. Doctor Of Philosophy Degree Thesis.
156. Sun, T., Chang, T., Yu, G. (2001). **Social Structure, Media System And Audiences In China: Testing The Uses And Dependency Model.** Mass Communication And Society, 4: 199-217.
157. Tatlıdil, A. (2006). **Sanal Tüzük: İnternet Kumarhaneleri.** Ankara Barosu Staj Bitirme Tezi. http://www.bilisimhukuku.net/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=566 Alınma Tarihi Haziran 2007.
158. Taylor, d. S. E. (1991). **Application Of The Uses And Dependency Model Of Mass Communication To Development Communication In The Wester Area Of Sierra Leone.** Dissertation Abstract International, 52(12), 4134A.

159. Thompson, S. (1996). **Internet Addiction McSurvey Results**. <http://cac.psu.edu> Alınma Tarihi Mart 2007.
160. Tomasello, T. (2001). **The Status Of Internet- Based Research In five Leading Communication Journals, 1994-1999**. Journalism And Mass Communication Quarterly, 78: 659-674.
161. Treuer, T., Fabian, Z., Füredi, J. (2001). **Internet Addiction Associated With Features Of Impulse Control Disorder: Is It A Real Psychiatric Disorder?** Journal Of Affective Disorders. 66 (2001): 283.
162. U.S. Census Bureau. <http://www.census.gov/>
163. Updegrave, D. (1996). **Change**. The Lanescape, 28(1): 41-44.
164. Varol, N. (2001). **“İnternet’in Uzaktan Eğitimdeki Konumu” Akademik Bilişim 2001**. Samsun. <http://ab.org.tr/ab01/prog/FTNurhayatVarol.html>
165. Verheul, R., Kranzler, H.R., Poling, J. , Tennen, H. , Ball, S. , Rounsaville. (2000). **Co-occurrence of Axis I and Axis II Disorders In Substance Abusers**. Acta Psych Scan: 19: 110-118.
166. Vikipedi. (2007). Alınma Tarihi Nisan 2007. <http://tr.wikipedia.org/wiki/UNIX>
167. Vikipedi. (2007). Alınma Tarihi Nisan 2007. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Email>
168. Vikipedi. (2007). Alınma Tarihi Nisan 2007. http://tr.wikipedia.org/wiki/İnternet_Relay_Chat
169. Vikipedi. (2007). Alınma Tarihi Nisan 2007. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Pornografi>
170. Vikipedi. (2007). Alınma Tarihi Nisan 2007. http://tr.wikipedia.org/wiki/İnternet_pornografisi
171. Vikipedi. (2007). Alınma Tarihi Nisan 2007. http://tr.wikipedia.org/wiki/İnternet_pornografisi#Ge.C3.A7mi.C5.9Fi
172. Vikipedi. (2007). Alınma Tarihi Nisan 2007. <http://www.ifap.bepi.ethz.ch/egger/ibq/>
173. Wahid, F., Furuholt, B., Kristiansen, S. (2006). **Internet For Development? Patterns Of Use Among Internet Café Customers In Indonesia**. Segra Publication.

174. Walker, M. B. (1989). **Some Problems With The Concept Of “Gambling Addiction”: Shoul Theories Of Addiction Be Generalized To Include Excessive Gambling?** Journal Of Gambling Behavior, 5: 179-200.
175. Wang, W. (2001). **Internet Dependence And Psychosocial Maturity Among College Students.** International Journal Of Human Computer Studies. 55(6): 919-938.
176. Wang, W. (2001). **Internet Dependence And Psychological Maturity Among College Students.** International Journal Of Human-Computer Studies, 55: 919-938.
177. Weiss, R. S. (1973). **Loneliness: The Experience Of Emotional And Social Isolation.** New York John Wiley And Sons.
178. Welfare, T. W. S. G. O. P. (1973). **Individuals Most Troubled By Loneliness.** In Weis R (ed.), Loneliness. Cambridge, USA: MIT Press.
179. Whang, L. S., Lee, S., Geunyang, C. (2003). **Internet Over-Users Psychological Profiles: A Behavior Sampling Analysis On The Internet Addiction.** Cyberpsychology And Behavior, 6(2): 143-150.
180. Williams, F., Strover, S., Grant A. E. (1994). **Social Aspects Of New Media Technologies.** In J. Bryant And D. Zillmann (Eds.), Media Effects: Advances In Theory And Research: 463-482. Hillsdale, N.J: Erlbaum.
181. Winn, M. (1985). **The Plug- In Drug, Harmondsworth.** Penguin.
182. www.Internethaftasi.org Alınma Tarihi Mayıs 2007.
183. Yancar, C. (2005). **Madde Bağımlılarında İkinci Eksen Komorbidite Ve Kişilik Özelliklerinin Bağımlılık Şiddeti Ve Yaşam Kalitesine Etkisinin Değerlendirilmesi.** T.C. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi 11. Psikiyatri Birimi. Uzmanlık Tezi.
184. Yang, S. C., Tung, C. J. (2004). **Comparison Of Internet Addicts And Non-Addicts In Taiwanese High School.** Computers In Human Behavior.
185. Young, K. (1997). **What Makes The Internet Addictive: Potential Explanations For Pathological Internet Use.** APA Conference, Chicago IL. www.netaddiction.com/articles; Alınma Tarihi Şubat, 2006.

186. Young, K. (1999). **Internet Addiction: Symptoms, Evaluations And Treatment.** University Of Pittsburg At Bradford. <http://www.netaddiction.com> Alınma Tarihi Şubat 2006.
187. Young, K. S. (1996). **Internet Addiction: The Emergency Of A New Clinical Disorder.** <http://www.netaddiction.com/articals/newdisorder.htm> Alınma Tarihi Haziran 2007.
188. Young, K. S. (1998b). **Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder.** CybergPsychology And Behavior, 1: 395-401.
189. Young, K. S.; Case, C. J. (2004). **Internet Abuse In The Workplace: New Trends In Risk Management.**
190. Young, K., Suler, J. (2003). **Intervention For Pathological And Deviant Behavior Within an Online Community.** <http://www.netaddiction.com> Alınma Tarihi Şubat 2006.
191. Young, K.S. (1997). **Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder.** <http://www.pitt.edu/~ksy/apa.html>
192. Young, K.S. (1998a). **Caught In The Net: How To Recognize The Signs Of Internet Addiction And A Winning Strategy For Recovery.** John Wiley and Sons Inc.

8. ÖZETLER

Bu çalışma İstanbul'da yaşayan 18-28 yaş arası üniversite öğrencilerinin İnternet ve madde kullanım alışkanlıklarının ilişkilendirilmesi ile ilgili veri toplamak amacı ile yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin seçilme nedeni farkındalık düzeylerinin daha yüksek olacağı düşüncesidir.

Araştırma 600 kişilik bir örneklem büyüklüğüne uygulanmıştır. Çalışmaya katılan grubun 346'sı (%57.7) kız, 254'ü (%42.3) erkektir. 18-22 yaş arasında olan katılımcılar grubun %77'sini, 23-25 yaş arasında olan katılımcılar grubun %14.7'sini ve 26-28 yaş arasında olan katılımcılar grubun %8.3'ünü oluşturmaktadır.

Örneklem grubunda madde kullandığını söyleyenlerin %43.4'ü kız, %56.6'sı erkektir. Araştırmada bilgisayar ve İnternet bağımlılığı ile ilgili sorulardan 7 ve daha fazlasına sık sık ve her zaman yanıtlarını verenlerden %55.1'i kız, %44.9'u erkektir.

Örneklem grubunda 18-22 yaş arasında bulunanlardan madde kullandığı tespit edilenler grubun %60.4'ünü, bilgisayar bağımlısı olduğu tespit edilenler grubun %77.8'ini oluşturmaktadır.

Summary

The aim of the study is determining awareness levels of the said group about İnternet usage; finding addiction to any other substance and if they are addicted measuring interconnection of these two addictions. In the scale to be used for this purpose, demographical features of individuals, their İnternet and computer use, the moments İnternet and computer use disrupted in their lives, substance abuses are evaluated.

The study "Relation of İnternet and Substance Usage of College Students from 18 to 28 who Live in İstanbul" has been performed among college, and graduate students who study at various universities located in the Province of İstanbul.

Sample Was 600 College students . 57.7 per cent of the group was female; 42.3 per cent of the group male. 77 per cent of the group between 18-22 years old, 14.7 per cent of the group between 23-25 years old and 8.3 per cent of the group between 26-28 years old.

43.4 per cent of the female population use substance; 56.6 per cent of the male population use substance. 77.8 per cent of the group İnternet and Computer addict.

9. ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında İstanbul'da doğdum. Orta ve lise öğrenimimi Terakki Vakfı Özel Şişli Terakki Lisesinde tamamladıktan sonra

2002 yılında İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nden mezun oldum. 2004 yılında İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsünde Kriminal Psikoloji Bölümünde Yüksek lisans programından mezun oldum. Halen İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal bilimler Anabilim Dalında doktora tez çalışmalarım devam etmektedir. 2004 yılından bu yana Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneğinde risk altında yaşayan çocuk-ergenler ve aileleri ile çalışmalarına devam etmekteyim.

10. EKLER

EK A-

İNTERNET KULLANIM ÖZELLİKLERİ ÖLÇEĞİ*

Değerli katılımcı,

Aşağıdaki sorular sizin internet kullanımınızı ve internet kullanımınızın yaratabileceği sorun alanlarını ölçmek amacı ile hazırlanmıştır. Soruları, internet kullanımınız ve internetin hayatınızdaki yerini düşünerek yanıtlamanız istenmektedir. Aşağıdaki soruları size uyan şekilde derecelendirin. Lütfen her bir soru için tek cevap verin. İş birliğiniz için teşekkürler.

Sosyo-Demografik Özellikler

Cinsiyetiniz	K	
Yaşınız		
Doğum yeriniz		
Ailenin aylık geliri	800 Ytl Altı	800-1000 Ytl
Bir haftada yaklaşık ne kadar para harcıyorsunuz?	250 Ytl Altı	250-500Ytl
Okul başarınızı nasıl tanımlarsınız?	Kötü	Orta
Genellikle internete nereden bağlanırsınız?		

İnternet Kullanım Özellikleri

	Hiç	Nadiren
1. Planladığınızdan daha uzun süre internette kaldığınız oluyor mu?		
2. İnternette çok zaman geçirdiğinizden dolayı ev işlerini ve ev halkını ihmal ediyor musunuz?		
3. Partneriniz ile cinsel yakınlık yerine, internette aracılığı ile cinsel uyarılma yaşamayı tercih ediyor musunuz?		
4. İnternet üzerinden diğer kullanıcılar ile yeni ilişkilere başlıyor musunuz?		
5. Hayatınızdaki diğer kişiler internette geçirdiğiniz süre hakkında şikayet ediyorlar mı?		
6. İnternete fazla zaman ayırdığınızdan dolayı notlarınız ya da okul ödevleriniz aksıyor mu?		
7. Yapacak başka işiniz olmasına rağmen e-postalarınızı sık sık kontrol ediyor musunuz?		
8. İş veriminiz veya performansınız internet kullanımı yüzünden olumsuz etkileniyor mu?		
9. Birisi size internette geçirdiğiniz sürede ne yaptığınızı sorduğunda savunmacı oluyor musunuz?		
10. Birisi size internette geçirdiğiniz sürede ne yaptığınızı sorduğunda sakladığınız oluyor mu?		
11. Yaşamınız ile ilgili kaygılardan, sorunlardan internet vasıtası ile kaçtığınız oluyor mu?		
12. Kendinizi tekrar internete girmeyi hayal ederken buluyor musunuz?		
13. İnternetsiz bir hayatın sıkıcı, boş, kederli olacağı şeklinde duygulara kapılıyor musunuz?		
14. İnternette iken birisi sizi rahatsız etse ona kızdığınız, bağırdığınız ya da öfkelendiğiniz oluyor mu?		
15. İnternet nedeniyle gece geç vakitlere kadar oturup uykusuz kaldığınız oluyor mu?		
16. Günlük işlerinizi yaparken interneti düşünüyor, internette olduğunuz zamanlarla ilgili fantazi kuruyor musunuz?		

17. İnternette iken “sadece birkaç dakika daha” diyerek bağlantınızı uzatıyor musunuz?		
18. İnternette geçirdiğiniz zamanı kısaltmayı denediniz fakat başarısız oldunuz mu?		
19. İnternette geçirdiğiniz zamanı başkalarından saklıyor musunuz?		
20. Başkaları ile dışarıda zaman geçirmek yerine internette daha fazla vakit geçirmeyi tercih ettiğiniz oluyor mu?		
21. İnternete olmadığınız zaman keyifsiz, hırçın, sinirli oluyor musunuz?		
Sigara-Alkol-Madde Kullanım Soruları	Hiçbir zaman	Bir kere
22. Sigara kullanıyor musunuz? Eğer evet ise, ne sıklıkta kullanıyorsunuz?		
23. Alkol kullanıyor musunuz? Eğer evet ise, ne sıklıkta alkol içersiniz?		
24. Bugüne kadar hayatınızda hiç esrar (marijuana, joint, ot) kullandınız mı?		
25. Bugüne kadar hayatınızda hiç doktor önerisi olmadan (diazem, xanax gibi) sakinleştirici haplar içtiniz mi?		
26. Bugüne kadar hayatınızda hiç uyuşturucu haplar içtiniz mi? (roş, akineton gibi)		
27. Bugüne kadar hayatınızda hiç relaktin kullandınız mı?		
28. Bugüne kadar hayatınızda hiç uçucu madde kullandınız mı?		
29. Bugüne kadar hayatınızda hiç ecstasy içtiniz mi?		
30. Bugüne kadar hayatınızda hiç eroin kullandınız mı?		